

România literară

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

19

PARTIDULUI — OMAGIU

65

SEMNFICATIVĂ coincidență : în retrospectivă, atât de bogată, a mișcărilor noastre muncitorești, jubileul celor 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, purtând însemnul neperitor al zilei de 8 Mai 1921, Istoria marchează acel 1 Mai 1886 intrat în cronologia — pe plan mondial — a acțiunilor de revendicări muncitorești prin greva — înăbușită în sine — a muncitorilor din Chicago, eveniment consacrat apoi (la Congresul de constituire a Internaționalei a II-a socialiste de la Paris, din iulie 1889, prin moțiunea — semnată și de către delegații români D. Voinov și E. Racoviță) ca Ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc. Totodată, merită a fi amintit că, în numărul din mai 1886 al „Revistei sociale”, își încheia C. Dobrogeanu-Gherea celebrul studiu **Ce vor socialisții români**, pe drept subtitrat : „Expunerea socialismului științific și Programul socialist”. Este ceea ce a contribuit — acum 100 de ani — în cea mai mare măsură la fundamentarea marxistă a teoriei și practicii revoluționare a proletariatului din țara noastră, implicând problema centralizării organizațiilor socialiste la scara națională în partidul politic al clasei muncitoare din România. „Noi venim — afirmă Gherea în **Introducere** — cu o idee măreață, dar totodată și nouă, pentru țara noastră, se vede dar ce datorie avem de împlinit : trebuie să luminăm pe toți despre ce este socialismul științific ; mai trebuie să dovedim că socialismul are loc în țara aceasta și că nu-i plantă exotică la noi, cum nu-i nici în Europa ; trebuie să dovedim că viitorul e al socialismului”.

Istorică misiune asumată, prin însăși înființarea sa, în zilele de 31 martie—3 aprilie 1893, de **Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România (P.S.D.M.R.)**, care, pe baza principiilor socialismului științific, și-a propus a conduce lupta proletară pentru cucerirea puterii politice de către proletariat și celelalte mase muncitoare de în orașe și sate întru transformarea socialistă a societății din România !

Creator de istorie, în cadrul general al problematicei social-politice românești, cit și promotor al culturii, literaturii naționale, — după constituirea partidului clasei muncitoare, acum peste 9 decenii, au apărut, rind pe rind, în 1893, nr. 1, urmat, în 1894, de nr. 2, din „Literatură și știință”, publicația semestrială a lui Gherea, „Munca literară și științifică” (supliment al oficiului partidului) în februarie 1894, în decembrie 1893 a luat ființă, la Iași, apoi s-a strămutat la București „Evenimentul literar” (cu Ibrăileanu secretar de redacție), iar din iunie 1895 — „Lumea nouă științifică și literară” (ca supliment al ziarului „Lumea nouă”), — toate impulsivând noul stadiu al polivalenței culturii noastre. Sintem, de altfel, la un deceniu de la ediția de **Poesii** a lui Eminescu, intelectua-litatea e în plină efervescență a unor tot mai dense debateri croatoare, ne aflăm, prin Macedonski, în prima fază a simbolismului, adică a curenților noi, de congruență europeană, pe care același Gherea, departe de a le ignora, le atestă și le explică judicios existența. Constituirea P.S.D.M.R., prin atragerea a tot mai numeroși intelectuali în orbita sa, e un vast generator de noi perspective în cultura noastră, în literatură și artă, în știință. Așa cum scria P. Mușolu în „Munca” din 10 iunie 1890 : „Muncitorii au devenit ei înșiși oameni culti și este destulă această dovadă ca să întărim puterea noastră, că cultura a jucat și va juca, de acum încolo încă mai mult, un rol însemnat în mișcarea socială”.

O asenenea armătură ideologică a făcut ca — deși supusă la frământări intestinale care au culminat cu aceea din aprilie 1899, cînd s-a consumat defecțiunea „generoșilor” —, mișcarea socialistă, prin acțiunea militanților revoluționari consecvenți, să reușească, în ianuarie-februarie 1910, a-și reface partidul clasei muncitoare, **Partidul Social Democrat din România (P.S.D.R.)**, intrînd în viața politică a țării cu un program din cele mai avansate pentru perioada dinaintea primului război mondial. Congresele P.S.D.R. din 1912, 1914 și 1915 au militat consecvent pentru unitatea poporului român, pentru eliberarea socială și națională, pentru desăvîșirea statului național unitar. Interzis în august 1916, P.S.D.R. și-a reluat activitatea în noiembrie 1918, sub numele de **Partidul Socialist din România**.

ESTE organismul social-politic care, la congresul din 8—12 Mai 1921, a devenit **Partidul Comunist Român**. La 8 Mai 1921, după alegerea prezidiului și a comisiilor de lucru, congresul a adoptat o serie de moțiuni : „Pentru pace, contra războiului”, „Pentru amnistie”, „Pentru cei închiși”, „Contra cenzurii și stării de asediu”, „Pentru cei loviți de grevă”.

În continuarea lucrărilor, în seara zilei de 11 Mai, marca majoritate a delegaților a hotărît prin vot transformarea Partidului Socialist în **Partidul Comunist Român**. Dar, în ziua de 12 Mai, cînd urma să se definească rezoluțiile în legătură cu programul și statutul partidului, în problema agrară, națională ș.a., oligarhia dominantă a mers pînă acolo încît a ordonat arestarea a peste 200 de militanți revoluționari, dintre care 51 delegați la congres, printre aceștia și cinci deputați în Parlament. E ceea ce a generat o semnificativă atitudine de dezaprobare printre personalitățile progresiste. Dacă în Parlament, d-rul N. Lupu a calificat actul săvîrșit de guvern ca o „nemaipomenită samavolnicie în analele parlamentare nu numai ale României, dar chiar ale omenirii”, alte personalități, printre care N. Iorga, Dem. Dobrescu,

George Ivașcu

(Continuare în pagina 2)

OMAGIU de Eugen Palade

DIN PRIVELIȘTEA INIMII

Ai deschis văzduhuri de om roditoare,
Riuri unite în matca ta sintem, Fluviu măreț,
Partid, mîngiere de om, raza soarelui, floare
Aleasă a sevei pămîntului, Gîndire de preț.

De la nașterea ta, ai fost sorocit să aduni
Durerile țării, nedreptăți să sfîșii, —
O știu Carpații, Dunărea, Marea, bintuiri de
furtuni...
Ai clădit matcă nouă pentru oameni mai buni
ca dintii.

Mult popor al luminii, dor de veacuri urmînd,
A lucrat frumusețe întruparea cuvîntului
spus,

Încercările nu ne-au schimbat nici voință,
nici gînd,
Cu priveliștea inimii ridicăm orizontul mai
sus.

Muncii ajunsă la fruct îi uităm anevoia,
Azi, după vise lucrăm cucerirea științei, gloria
României și-a Ta, inima țării, voia
Poporului ce diurn suie columnă de aur
istoria.

Trăim sărbătoarea slăvind ostencilile toate,
Pămîntul să fie o pace de cîntece nemaiaflote
Nemai trăite în marea de lacrimi a omenirii,
Nașterea Ta e nașterea omului, a iubirii.

Violeta Zamfirescu

România literară

Director : George Ivaşcu. Redactor
şef adjunct : Ion Norea. Secretar
responsabil de redacţie : Roger Cămp-
peanu.

65

(Urmare din pagina 1)

C. Mille, C. Stere, V. Madgearu, V. Gol-
diş, au protestat de asemenea vestejind abu-
zul de putere. În revista „Ideea europeană”, n-rul
68 din 6—12 iunie 1921, în cadrul unei anchete des-
pre Libertăţile noastre publice, la prima întrebare :
„Este legală arestarea comuniştilor noştri, în plin
şi legitim congres politic ?”, C. Rădulescu-Motru a
răspuns : „Ridicată pe sus a unui întreg congres
politic, care se ţinea cu uşile deschise, în faţa
presei şi a autorităţilor, pentru a-l transporta
la Jilava — să-şi continue acolo şedinţele sub
ochiul gardei militare, este un fapt rar, poate unic
în istoria politică a popoarelor guvernate pe baza
unei constituţii liber adoptate. Trebuie să ne în-
fundăm adine în negura trecutului pentru ca să
găsim ceva analog”.

FAURIT într-o asemenea conjunctură, Partidul
Comunist a reuşit cu atât mai intens să atragă
asupra-i atenţia şi simpatia intelectualităţii. După
ce „Viaţa Românească”, chiar în primul ei număr
după reparaţie, în martie 1920, observase, la Cro-
nica internă, că „Partidul socialist român, sigur pe
doctrina lui, sigur pe dreptatea revendicărilor sale,
îşi caută în aceste momente orientarea practică,
definitivă directivă în politica naţională şi inter-
naţională”, „Contemporanul”, apărut sub conduce-
rea lui I. Vinea, la 3 iunie 1922, demască chiar în
primul număr prin pana lui Andrei Brănişte (T.T.
Brănişte), într-un stil direct reportericesc, „sufe-
rinţele muncitorilor schingiuiţi sau ucişi”, „în con-
formitate cu cele mai sadice dintre practicile in-
chizitoriale”, iar Camil Petrescu înfierează burghe-
zia care „operează cu o seninătate şi o conştiinţă
a drepturilor ei care dezarmază până şi pana pam-
fletarului”, în „Cuvîntul liber” (prima serie, apărută
încă din 24 aug. 1919), N. N. Tonitza publică desene
militante inspirate din cea mai acută actualitate :
Grup de arestaţi, Orfan de război, Libertate, tot
la aceeaşi revistă colaborând cu articole de atitudine
socială, sub vădită influenţă a ideologiei proleta-
riatului, Emil Isac, Al. Cazaban, I. Peltz, Al. A.
Philippide, F. Aderca. Mai apoi, N. D. Cocea va
face să repara (în aprilie 1925) „Facla”, în conti-
nuarea suprimatei „Chemarea”, iar în 15 noiem-
brie 1926 apare ca revistă legală „Cultura
proletară”, cu convingerea că „proletariatului însuşi
li revine sarcina să-şi apere ideologia, arma spiri-
tuală indispensabilă în lupta de emancipare a cla-
sei muncitoare”. În perioada interbelică, cu atât
mai intens în deceniul al IV-lea, după constituirea
Comitetului Naţional Antifascist, în conducerea că-
ruia un rol determinant ca reprezentant al Partidu-
lui Comunist l-a avut tovarăşul Nicolae Ceauşescu,
au apărut peste 200 de publicaţii fie
direct sub conducerea P.C.R., precum, între altele,
„Bluze albastre”, „Clopotul”, „Ecoul”, „Manifest”,
„Era nouă”, „Korunk”, „Reporter”, „Cadran”. fie
sub înfruntarea lui, precum „Cuvîntul liber”, (seria
a III-a), pagini deschise colaborării multor militanţi
comunişti avînd, de altfel, şi „Viaţa Românească”,
„Societatea de miine”, „Meridian”, „Azi” ş.a.

CATALIZATOR al patriotismului activ, îndrăzneţ
organizator al rezistenţei naţionale la ameninţarea
expansiunii hitleriste, militant pentru apărarea in-
tegrităţii, suveranităţii şi independenţei ţării —
precum a demonstrat, cu un larg răsunset interna-
ţional, marea manifestare antifascistă de la 1 Mai
1939, în frunte cu tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi
tovarăşa Elena Petrescu (Ceauşescu); principal ar-
tizan — în anii grei ai războiului — al unităţii pa-
triotice ca sigură înfruptare a revoluţiei de eli-
berare socială şi naţională, — Partidul Comunist
Român şi-a putut asuma în deplină legitime a
istoriei naţionale conducerea destinelor României.
Congresul al IX-lea al partidului a inaugurat, da-
torită tovarăşului Nicolae Ceauşescu, epoca ce-i
poartă numele şi, prin ea, nominalizînd însuşi poten-
ţialul revoluţionar al partidului intrat pe ma-
rează poartă a Istoriei, acum 65 de ani. Progra-
mul, adoptat de Congresul al XI-lea al partidului,
de făurire a societăţii socialiste multilaterale
dezvoltate şi înaintare a României spre comu-
nism, s-a dovedit un călăuzitor în acţiune cu atât
mai cuprinzător şi mai dinamic cu cît pune mai pu-
ternic în lumină legăturile dezvoltării noastre isto-
rice, de la originile traco-dacice pînă la desăvîrşirea
statului naţional unitar, revelînd liniile de forţă ale
devenirii genului naţional care a permis afirmarea
tot mai viguroasă a poporului nostru ca naţiune de
sine stătătoare, înzestrată cu un excepţional poten-
ţial creator de civilizaţie şi cultură.

De aici şi faptul că dealungul dezvoltării şi afir-
mării tot mai pregnante a clasei muncitoare, prin
partidul său, oamenii de ştiinţă şi cultură în ma-
rea lor majoritate au fost alături de partid, i-au
îmbrăţişat programul ca pe propria lor cauză. De
aici omagiul de astăzi pentru omul care în frun-
tea partidului şi a ţării simbolizează, prin însuşi
numele său, destinul naţional al patriei, al Româ-
niei socialiste, bucurîndu-se de un prestigiu pe
toate meridianele lumii, mai strălucit ca oricînd
în istoria ei, receptat pretutindeni ca unul din cei
mai consecvenţi factori de promovare a păcii şi
cooperării internaţionale.

Prin ampla asamblare de forţe constructive pe
care o însumează şi o semnifică astăzi cu cele
peste trei milioane şi jumătate de membri, prin
reverberaţia în rîndurile întregului popor a concep-
ţiei sale profund integratoare a tuturor valorilor tre-
cutului nostru istoric, prin culegătoarele directive
în construirea viitorului, Partidul Comunist Român
a devenit, şi întruchiează, în deplinătatea cea mai
pregnantă, centrul vital al naţiunii.

Vibrantă conştiinţă de sine a tuturor fiilor acestui
pămînt !

George Ivaşcu

Telegramă adresată

Tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU

de participanţii la simpozionul organizat de Consiliul
Culturii şi Educaţiei Socialiste şi Uniunile de creaţie

Participanţii la simpozionul dedicat împlinirii a 65 de ani
de la făurirea Partidului Comunist Român, organizat de
Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste şi uniunile de crea-
ţie, au dat o vie şi înaltă expresie profundului ataşament şi
deplină adevărată a oamenilor de cultură şi artă faţă de po-
litica internă şi externă a partidului şi statului nostru, al
cărei demiurg şi strălucit strateg sinteţi dumneavoastră,
mult stimat şi iubit tovarăşe Nicolae Ceauşescu, revolu-
ţionar încercat şi patriot înflăcărat, cel mai iubit fiu al
naţiunii române, eminentă personalitate a lumii contempo-
rane.

Aducînd un fierbinte şi vibrant omagiu Partidului Comu-
nist Român, secretarului său general, cei prezenţi au evocat
eroismul clasei muncitoare, al întregului popor în lupta
diră, dusă sub conducerea partidului, pentru înaltele idea-
luri de libertate şi dreptate, unitate şi independenţă naţio-
nală, progres şi civilizaţie, pentru făurirea societăţii socia-
liste multilateral dezvoltate şi înaintarea României spre
comunism.

Simpozionul a reliefat cu pregnanţă înfruptările fără pre-
cedent obţinute în toate domeniile vieţii social-economice în
acest timp al devenirilor şi etoriorilor fundamentale, numit
cu legitimă mîndrie patriotică „Epoca Nicolae Ceauşescu”,
perspectivele largi deschise României socialiste de hotărîrile
celui de-al XIII-lea Congres al partidului, însemnate excep-
ţională a iniţiativelor şi acţiunilor de politică externă în-
terprinse de dumneavoastră, mult stimat tovarăşe secretar
general, consacrate rezolvării problemei fundamentale a
lumii contemporane, încetarea cursei înarmărilor, înfruptarea
dezarmării generale, în primul rînd a dezarmării nucleare,
asigurarea păcii, făurirea unei lumi mai drepte şi mai bune.

În comunicările prezentate a fost subliniat rolul hotărîtor
al Congresului al IX-lea al partidului pentru întreaga viaţă
politică şi social-economică din patria noastră, spiritul no-
vator, profund ştiinţific ce caracterizează gîndirea şi acti-
vitatea revoluţionară desfăşurată de dumneavoastră, mult
iubit tovarăşe Nicolae Ceauşescu, în fruntea partidului şi
statului nostru. A fost amplu oglindită contribuţia de inesti-

tabilă valoare teoretică şi practică pe care dumneavoastră,
mult stimat şi iubit tovarăşe secretar general, aţi aşezat-o
la temelia culturii şi artei socialiste, marile deschideri te-
matice şi condiţiile asigurate creaţiei în domeniul literatu-
rii şi în celelalte genuri artistice — teatru, muzică, arte
plastice, cinematografie — mobilizarea amplă a tuturor ener-
giilor creatoare în cadrul grandioasei mişcări iniţiate de
dumneavoastră, Festivalul Naţional al creaţiei şi muncii li-
bere „Cîntarea României”, chemat să dea contur unei ample
epopei naţionale, reflectînd tumultuoasă epocă de edificare
a unei societăţi caracterizate prin profundul umanism şi
demnitate deplină a manifestărilor sale, prin afirmarea tot
mai evidentă a omului de tip nou, înzestrat cu o înaltă
conştiinţă revoluţionară, făuritor al propriului său destin.

Participanţii la simpozion au dat glas sentimentelor de
aleasă recunoştinţă şi adîncă stimă purtate tovarăşului acad-
emician doctor inginer Elena Ceauşescu, membru al Comite-
tului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului
Comunist Român, prim viceprim ministru al Guvernului, om
de ştiinţă eminent, de largă recunoaştere internaţională, per-
sonalitate politică proeminentă a partidului şi statului nos-
tru, pentru îndrumarea permanentă, cu înaltă competenţă, a
culturii şi artei, a întregii noastre vieţi spirituale,

În aceste momente de emoţionantă cînstire a glorioşului
jubileu al Partidului Comunist Român, ne angajăm solemn
să muncim fără preget, cu toată energia şi dăruirea revo-
luţionară, pentru a ne aduce contribuţia la transpunerea în
practică a hotărîrilor Congresului al XIII-lea, a Programului
partidului, a indicaţiilor şi orientărilor date de dumneavoa-
stră, mult stimat şi iubit tovarăşe secretar general, privind
ridicarea la un nivel superior a întregii activităţi politico-
ideologice şi cultural-educative, avînd în dumneavoastră cel
mai insufletitor exemplu de erou comunist, de patriot înflă-
cărat şi luptător revoluţionar consecvent, care şi-a dedicat
întreaga viaţă şi putere de muncă înfloririi seampel noastre
patrii, triumfului socialismului şi comunismului în Republica
Socialistă România.

● Transfăgărăşanul, con-
strucţiile socialiste din Zona
Brăilei, de la Anina, din
portul oţelului gălăţean,
din Gorjul minieresc, de la
Cernavodă, Suceava, Roşia
Poieni sau din Delta Dună-
rii — iată numai cîteva din
temele abordate în volumul
de reportaje De la clipă la
istorie, apărut la Editura
Militară. Autori : Mihai
Bunea, Mihai Caranfil,
George Radu Chirovici, Ni-
colae Dragoş, Mihai Negu-
lescu, Dionisie Şincan, Ilie
Tănăsache, Victor Vântu.

● Însemnări, tablete, re-
portaje despre condiţia so-
cială şi morală a omu-
lui de astăzi, despre împli-
nirile anilor noştri, rod al
politicii înţelepte şi clarvî-
zătoare a partidului, a secre-
tarului său general, înţilnim
şi în paginile volumelor
Nimic despre singurătate de
Stefan Mitrol, Tăra văzută
de aproape de Horvath De-
zideriu, tipărite în colecţia
„România azi” a Editurii
Eminescu şi Aurul din
aripi de Nicolae Sirbu, în-
credinţat tiparului de Edi-
tura Facla.

● Acţiunea romanului Din
vară pînă în vară de Stefan
Zidăriţă, apărut la Editura
Eminescu, se petrece într-
un singur an şi are ca
protagonişti doi cercetători
de înaltă clasă. Un alt ro-
man — Limpede de chip al
dimineţii — scris de Vi-
cenţiu Donose şi publicat
de Editura Junimea — îşi
plasează acţiunea într-o
zonă petroliferă de pe Va-
loa Prahovei, în perioada
premergătoare anului 1944.
Eroii sînt tineri comunişti
care au misiunea de a
sabota maşina de război
hitleristă.

● Semnalăm în final şi
cîteva volume de versuri
care cîntă plaiurile natale,
partidul, dragostea pentru
străbuni, pacea, datorită faţă
de urmaşi, credinţa în viitorul
luminos al ţării. Autorii
plachetelor sînt Traian Ian-
cu (Grădina), Eugen Evu
(Aur heraldic), Viorel Coza-
ma (Dintre toate iubi-
rile), I. C. Ştefan (Vara pa-
tricii), Florian Saic (Ar-
borele de singe), Stefan
Bratosin (Pilde pentru patria
mea), Ioan Topelea (Sigiliu
de rubin) şi alţii.

Radu Levărdă

Omagiu editorial

SCRITORII şi editurile din ţara
noastră întîmpină glorioasa an-
iversare a celor 65 de ani de la fău-
rirea Partidului Comunist Român
cu noi creaţii inspirate din profunde
transformări care definesc profilul contem-
poran al patriei. Autori din diferite zone
ale ţării au trimis editurilor gînduri trans-
puse în slove meşteşugite dedicate partidu-

lui, încercatului său conducător, tovarăşul
Nicolae Ceauşescu, realităţilor României so-
cialiste, îndeosebi în ultimele două decenii.
Au intrat în librării şi urmează să vadă
în curînd lumina tiparului o serie de anto-
logii, romane, volume de versuri, esuri,
reportaje, proză scurtă, memorialistică sem-
nate de scriitorii din generaţii diferite. Ne
vom opri asupra cîtorva din aceste lucrări.

● Antologia Omagiu. 65
de ani de la făurirea P.C.R.,
publicată de Editura Cartea
Românească, este axată pe
ideea continuităţii tradi-
ţiilor revoluţionare în ţara
noastră — de la primele do-
cumente şi mărturii ale
marilor cărturari din trecut,
pînă la creaţiile apărute în
ultima vreme. Poeziile, frag-
mente de roman, nuvelele,
schifele, reportajele, artico-
lele, sintezele cu caracter
teoretic scrise, printre alţii,
de Tudor Arghezi, George
Bacovia, Lucian Blaga, Al.
Philippide, Ioan Alexandru,
Cezar Baltag, Nina Cas-
sian, Mircea Ciobanu, Ion
Gheorghe, Nicolae Manolescu,
George Macovescu, D. R.
Popescu, Constantin Toiu,
Mihai Ungheanu reliefează
faptul că Partidul
Comunist Român, făuritor
în urmă cu şase decenii şi ju-
mătate, este rezultatul luptei
de veacuri a poporului nos-
tru pentru libertate şi o via-
ţă mai bună.

● Cu tot ce am aparţin
acestui pămînt se intitulează
antologia apărută sub e-
gida Editurii Eminescu. Ea
cuprinde poeme semnate de
scriitorii clasici şi contem-
porani închinat patriei,
pămîntului natal, limbii ro-
mâne, figurilor legendare
ale istoriei noastre, trecu-
tului glorios, prezentului so-
cialist bogat în înfruptări.
Printre cei 87 de autori
cuprinşi în volum se află

Emil Botta, G. Călinescu,
M. Codreanu, Aron Cotruş,
Nicolae Labiş, Ion Pillat,
Zaharia Stancu, Nichita Stă-
nescu, V. Voiculescu, Maria
Banuş, Mihai Beniuc, Geo
Bogza, Mircea Dinescu, St.
Aug. Doinaş, Geo Dumitrescu,
Nicolae Dan Frun-
telată, Petre Ghelmez,
Mircea Micu, Dim. Rachici,
Gheorghe Tomozei, Romulus
Vulpescu.

● Antologia Un gînd
pentru partid (Editura Ju-
nimea) este un omagiu
rostit prin cuvînt şi culoare
de scriitorii şi artiştii plas-
tici ieşeni cu prilejul ani-
versării P.C.R. Remarcăm
poeziile şi esurile lui Paul
Balahur, Ion Chiriac, Virgil
Cuţitaru, Ovidiu Genaru, M.
R. Iacoban, Grigore Iliesi,
Liviu Leonte, Dumitru O-
breja, Ioanid Romanescu,
Corneliu Sturzu, Corneliu
Stefanache, alături de re-
producerea după 17 tablouri
din Iaşi.

● O altă antologie —
Prinos partidului — a văzut
lumina tiparului la Editura
Ion Creangă. Este un flo-
rilegiu de versuri ale unor
poeti de ieri şi de azi : Tu-
dor Arghezi, Zaharia Stancu,
Marcel Bressău, Eugen
Jebeleanu, Mihai Drago-
mir, Nicolae Labiş, Nicolae
Tăutu, Al. Andrişoiu, Ion
Bănuţă, Vladimir Ciocov,
Nicolae Dragoş, Mihai Ne-

gulescu, Victor Tulbure,
George Tărnea, Violeta Zam-
firescu ş.a.

● La Editura Facla se
află în curs de apariţie an-
tologia Glasul cetăţii, alcă-
tuită din poezii, fragmente
de proză, esuri, reproducere
după creaţii plastice ale
unor scriitori şi pictori ti-
mşoreni.

● Volumul de reportaje
Anotimpul soarelui (Editu-
ra Albatros) a rezultat
din vizita de documentare
a unui grup de scriitori în
Valea Jiului. Textele lui Va-
leriu Bărgău, Nicolae Irimie,
Dan Brebanu ş.a. evocă, în
maniere diferite, acest colţ
de ţară românească, cu ele-
mente ce definesc profunde-
le transformări ale unor
vechi localităţi, ca Petroşani
sau Lupeni, urbanistica mo-
dernă a noilor aşezări Vul-
can, Poroşeni, performanţele
minerilor.

● Editura Eminescu a se-
lectat pentru volumul co-
lectiv de reportaje Călătoria
spre izvoare cîteva
din creaţiile unor publicişti
care surprind aspecte ale
dezvoltării Hunedoarei, Brăi-
lei, Birladului, Bucureştiu-
lui, Călăraşului, Sulinei,
Ţării Moţilor, Apusenilor
ş.a. Sorin Ovidiu Bălan,
Ileana Dănilache, Gh. Da-
ragiu, Gabriela Hurezan,
Ion Trif Pleşa, Ion Vasiliu,
Monica Zvirjinschi sînt doar
o parte dintre autorii care
semnează această carte.

Forța constructivă a ideologiei revoluționare

SPAȚIUL de istorie dintre 8 mai 1921, când s-a făcut Partidul Comunist Român, și începutul lunii mai 1986, an al trecerii la împlinirea hotărârilor Congresului al XIII-lea, constituie perioada unor creații istorice de profundă semnificație în milenara existență a poporului român. Continuator al bogatelor tradiții de luptă ale poporului, partidul ce intra în arena luptelor sociale la scurt timp după Marea Unire din 1918 s-a angajat în ample confruntări sociale, a propus și a împlinit drumul edificării unei civilizații superioare. Bogatul bilanț cu care poporul român aniversază împlinirea a 65 de ani de la făurirea partidului comunist include și profunde transformări în viața spirituală a societății românești, ale cărei valori fundamentale stau sub semnul cuceririlor trainice ale revoluției și construcției socialiste, cea mai înaltă expresie a capacității de creație a partidului, a poporului. În fapt, răspunzând unei chemări istorice, îndeplinind o misiune istorică, partidul a atras forțele înaintate ale națiunii, a deschis calea unei creații fără precedent în toate domeniile, de la baza tehnico-materială la structurile și instituțiile vieții sociale autentice democratice, de la relațiile sociale și de producție la afirmarea conștiinței sociale noi, înaintate, călăuzite de ideologia revoluționară, științifică a materialismului dialectic și istoric.

IDEOLOGIA revoluționară a partidului și-a aflat o puternică rezonanță socială, a atras conștiințele înaintate, creatoare, le-a insuflat încredere și optimism. Încă din anii grei ai ilegalității, aproape totalitatea oamenilor de cultură s-au alăturat — într-o formă sau alta, organizat sau în afara unor structuri organizate — cauzei progresului, au acționat social și au creat în spiritul ideilor promovate de partidul comunist. Este, cum se știe, o realitate originală că în România, intelectualitatea, făuritorii valorilor spirituale, vibrând patriotic la ideea libertății sociale și naționale, au îmbrățișat cu ardore idealul revoluției, iar pe măsura clarificării ideologice s-au integrat organic acestei cauze. Cei mai valoroși oameni de știință și cultură au parcurs, cu satisfacția împlinirii în plan social și individual, drumul de la alăturare la directă participare, atitudine ilustrativ exprimată de George Călinescu la începutul deceniului al șaptelea, când spunea, într-un for public, elogiind patriotismul partidului, că se consideră nu pur și simplu alături de partid, ci „în rândurile și în mijlocul lui”, ca partaș la noua istorie, convins de „funcția socială, civică” a creației literar-artistice, a culturii în general. Adeziunea vechii generații de intelectuali era, în fapt, înrolarea din profundă convingere și înaltă responsabilitate socială sub flamurile noii orindui, reflectă înțelegerea telurilor umaniste ale partidului, prețuirea ideologiei socialiste ca factor de stimulare a creației.

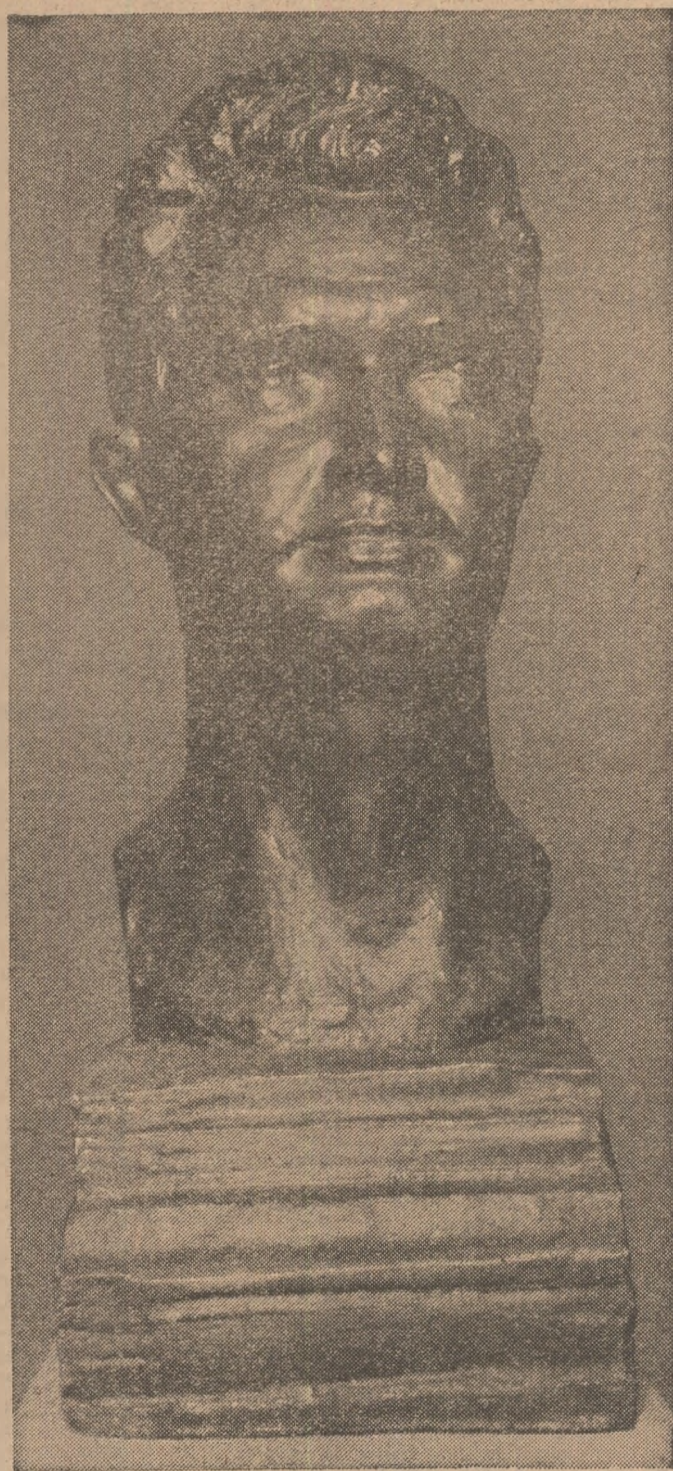
ORIENTĂRILE novatoare ale Congresului al IX-lea al partidului, analizele sale realiste, ideile și tezele de inestimabilă valoare teoretică și practică ale tovarășului Nicolae Ceaușescu au demonstrat că, unitară în esența ei, ideologia socialistă se află în continuă îmbogățire, dat fiind că procesul revoluționar are, în mod legitim, un caracter continuu, se ridică pe noi trepte, în concordanță cu fiecare stadiu istoric. Desigur, abordarea relației dialectice dintre baza materială și viața spirituală comportă analize multilaterale, nuanțate, cu atât mai necesare cu cât în istoria generală a edificării noii orindui o astfel de problemă a fost uneori privită simplist, dogmatic, grevată de interpretări unilaterale, rutinieră, manifestată prin exagerarea uneia sau alteia dintre laturile vieții sociale, implicat prin neglijarea problemei strategice a armonizării lor, ceea ce nu a putut să nu genereze și să întrețină iluzii și aprecieri subiectiviste, fie despre creația materială, fie despre cea spirituală. În concepția partidului nostru, activitatea economică înalt productivă, modernizarea producției, ridicarea gradului de valorificare a resurselor materiale au menirea de a duce la rezultate optime în viața socială, activității ideologice, creației spirituale revenindu-le, în același timp, funcții active,

dinamice în societate. În această ordine de idei se evidentiază — ca una dintre concluziile majore ce se desprind din opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului — necesitatea unei înțelegeri superioare a conținutului și finalității creației de noi valori culturale. Îndeosebi în ultimele două decenii, continuând tradițiile progresiste ale culturii naționale, creația oamenilor de litere și artă, din toate generațiile, a îmbogățit patrimoniul spiritual al poporului, făuritorii de bunuri spirituale, vîrstnici și tineri, participînd activ, prin operele lor, la înălțarea noii civilizații. În ansamblul lor, aceste opere, dar și fiecare în parte, prin originalitate, valoare și personalitate specifică reprezintă expresia de profundă semnificație a adevărului potrivit căruia ideologia revoluționară se caracterizează printr-o reală forță constructivă.

AȘA cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, „forța transformatoare a artei este condiționată într-o măsură hotărîtoare de concepția filosofică ce stă la baza ei”, filosofia materialist-dialectică — superioară prin caracterul său științific, profund rațional, prin faptul că pornește de la analiza legilor obiective ale dezvoltării sociale — permițînd artistului „să găsească răspunsuri clare marilor preocupări ale omului contemporan, complexelor probleme sociale și morale ale zilelor noastre”. Identificată cu interesele și năzuințele maselor largi, creația literar-artistică s-a afirmat și se afirmă într-o impresionantă diversitate stilistică, acționînd ca promotor al valorilor socialiste și comuniste, ca un remarcabil factor de oglindire specifică și elevare a condiției umane. Funcția militantă a artei, a culturii acționează în cadrul fertil al emulației ce caracterizează stadiul actual de dezvoltare a patriei, drumul de la și către inima și înțelepciunea poporului constituind izvorul vesnic viu al creației literar-artistice. Făuritorii de frumos, scriitorii, artiștii plastici, compozitorii, cineasții, oamenii de teatru știu din proprie experiență că a cunoaște direct viața, a percepe, înțui și evalua direcțiile evoluției sociale, a înțelege transformările profunde, legice, ale societății echivalează cu afirmarea capacității de a descifra mersul istoriei, realitățile și raporturile care pun în mișcare uriașul angrenaj social spre a surprinde, în opere durabile, amploarea și complexitatea marilor schimbări, prezente și previzibile, ale peisajului vieții materiale și spirituale a națiunii noastre socialiste.

Căutător al esenței vieții, abordînd tematica majoră a epocii, dispunînd de toate condițiile pentru cunoașterea directă, evaluarea lucidă și reflectarea veridică a realităților, creatorul se află în fața unor mari răspunderi; poziția sa ideologică și artistică stau sub semnul unei organice unități care exprimă dimensiunea social-politică și cea estetică. În expunerea la plenara largită a C.C. al P.C.R. din iunie 1982, document care a devenit programul ideologic al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu releva că numai creația literar-artistică originală, patriotică și umanistă răspunde cerințelor poporului și, totodată, contribuie la îmbogățirea culturii și artei universale, dat fiind că „nu imitația, nu uniformizarea, ci diversitatea, redarea specificului propriu al fiecărui popor înseamnă adevărata creație artistică și literară”. Situaarea fermă, deschisă pe pozițiile ideologiei revoluționare, manifestarea liberă a personalității și originalității fiecărui scriitor, diversitatea de stiluri, de maniere artistice au generat și generează creații de valoare, opere care oglindesc realitatea, viața, însușesc munca și creația eroică a poporului nostru. Pe aceste temelii, programul ideologic al partidului, secretarul său general conferă literaturii și artei — ca formă de manifestare a conștiinței sociale — atribuții însemnate în procesul educării multilaterale a omului. La cea de-a 65-a aniversare a făuririi partidului, oamenii de artă și cultură, întreaga noastră societate, care prețuiește în mod deosebit creația literar-artistică, acționează într-un climat social și ideologic fertil, propice înfloririi și îmbogățirii permanente a vieții materiale și spirituale, a civilizației socialiste și comuniste pe pămîntul patriei.

Ion Mitran

POKIRET de Ion Jalea

CÎND SPUN PARTID

O mare împlinită din stropii plini de rod
ce-și urcă-apoi lumina-n petalele de floare,
așa e azi Partidul — un univers de gînd
turnat firesc în temple de brațe muncitoare.

Ne ctitorim prezentul sub steaua lui de vis,
înconjurați statornic de veșnica-i iubire.
În frunte cu Partidul, pe drumul larg deschis
după Congresul IX, urcăm fără oprire.

Stă în puterea noastră a ctitori etern
în vatra milenară o Eră de lumină
Stă-n gîndul și în fapta acestui brav popor
puterea de-a fi liber în epocă senină.

Cu el în frunte, visul ne e temei de gînd.
Cu el în frunte, fapta ne e măsura vieții.
În frunte cu Partidul, în libertate, noi
ii sintem țării soare pe cerul demnității.

Se-aude clar lumina cum izvorăște-n noi,
ca în fîntini stelare, și ne-nflorește țara,
cînd spun Partid în graiul acestor dirji eroi.
Cînd spun Partid, coboară-n poeme

Primăvara.

Dan Rotaru

Condiția scriitorului

SCRITORUL, creatorul de literatură, nu e numai un breslaș al condeiului. El poartă în sine a lui o datorie, o misiune. Aceea de a preda cititorilor — adică prezentului și viitorului — o oglindă a timpului în care a trăit, cu problemele ce au frământat acea epocă. Scriitorul este împovărat de o imensă responsabilitate față de cei în mina cărora ajunge cartea, transmițând prin ea un mesaj care-l poate lumina, îl poate scoate dintr-o ceață, îl poate face să înțeleagă ce, poate, i-au rămas neînțelese. Prin arderea cu care scriu, prin înflăcărarea expunerii unei acțiuni, întemeiată pe cunoașterea resorturilor umane, el clădește cu cărțile sale cărămizile unui edificiu care se numește cultură.

Actele fundamentale ale poporului au intrat puternic în istoria poporului nostru, deci și în sensibilitatea scriitorului. El n-a rămas străin de transformările politice, sociale, economice ale poporului, fiind el însuși participant la crearea noii societăți, fapt care i-a îmbogățit inspirația, dînd opere ce oglindesc realitatea în mod măreț. Prin înfruntările ultimelor decenii, energia poporului a descătușat gîndirea, a limpezit dezideratele aflate sub ceață, a împins pe cele care militau în subteran spre lumină, așa cum sămînța izbucnește la suprafață sub căldura primăverii. Sub acest aspect, anul 1921 rămîne memorabil.

După 23 August 1944, aripa cuprinzătoare a acestei forțe s-a întins și asupra creatorilor de artă, care și-au lărgit aria de cuprindere, căpătînd o viziune mai completă asupra evenimentelor, asupra dezvoltării societății, pe care apoi le-a consemnat în cărțile lor. Toți scriitorii noștri, intrați sub această aripă, au dat opere de o valoare nebănuită.

În ceea ce mă privește, am trecut și eu prin acest contact, soldat cu puternice și esențiale ecouri în cărțile mele. M-am născut într-un sat așezat pe șira spinării țării, falnicii Carpați. Pe bobul de viață așezat în mine de părinți la facerea mea, în care stă ascuns străfundul genetic din care mă trăgeam, s-au așternut straturi informaționale și m-am trezit că am devenit ceea ce nimeni n-ar fi bănuț. Scriitor în epoca antebelică, în care se promova o anumită literatură psihologică, pe care am adoptat-o. Dar iată că timpul în care trăiam a trecut printr-o istorie dramatică. Războiul. Apoi a venit Eliberarea. După acest eveniment, parcă s-au deschis niște ferestre spre zări nebănuite. Am fost zguduită din temelii, căutîndu-mi drumul de scriitor în alt ev. Vlașinii mei, despre care umpleam file fără a ajunge la o construcție literară, începeau să se concretizeze pe măsură ce intram în cunoașterea materialismului dialectic și istoric, pe măsură ce cunoșteam roțile angrenajului politico-social-economic al unei noi societăți. Dacă n-ar fi existat acel impact cu noua realitate, dacă nu studiam dezvoltarea societății în mod dialectic, n-aș fi reușit să scriu cele două volume din istoria transilvană. Aș fi scris romane sentimentale, cu analize psihologice, versiuni de dragoste cu un evantai de desfășurare limitat. Niciodată, niciodată n-aș fi reușit să pătrund în istoria dramatică a timpului ce mă preocupa, să creez oameni de piatră ca Alexa și Branga, să ofer cititorilor oglinda unor străbuni care au dus o crîncenă luptă pentru libertate.

Tot ceea ce am scris de atunci încoace beneficiază de cunoașterea și însușirea a ceea ce s-a ivit după Eliberare. Forța condeiului meu, dacă există, vine din această uriașă putere care conduce destinele creației noastre literare, care a pus la îndemînă elemente fundamentale pentru realizarea unei arte reale ce servește poporul și națiunea.

O floare pentru segmentul de istorie născut într-o primăvară pe care-l aniversăm acum, din care noi, scriitorii, ca de altfel întregul popor, ne adăpăm, idealuri pentru pace, libertate și năzuințe ale neamului nostru.

Ioana Postelnicu

Patria în primăvară

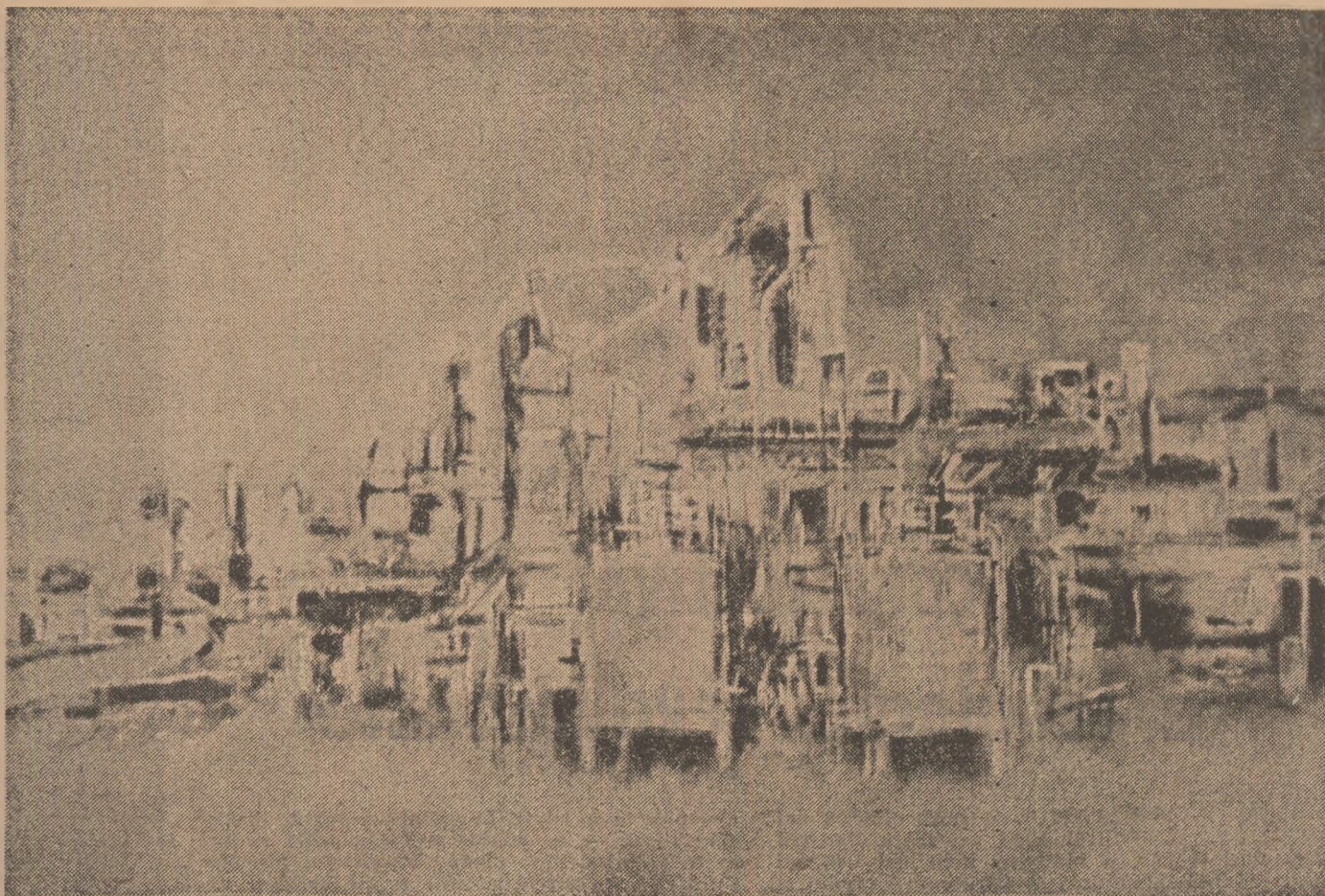
In inimi ora Patriei adie mai înaltă
Sporind lumina pură a zorilor de mai
Larg, steaguri se deschid cu cerul laolaltă
Și imnurile muncii răsună peste plai

E primăvară, suie seva-n roade
Cum crezul comunist se împlinește-n noi
Slăvită fii intru-zidiri, în toate,
Tu țară născătoare de neînfricați eroi

Și epoca-ți de aur slăvită-n veci să fie
Partidul și bărbatul prin care s-a născut
Durindu-ți peste vreme eternă temelie.

Prin el noi scriem astăzi istoria ta vie
Prin el credința noastră îți este
pururi scut
Prin Ceaușescu — Omul de-omenie.

Viorel Varga

PEISAJ INDUSTRIAL de Ion Ciobanu

Cu toți oamenii țării

DOUĂZECI și unu, din cei șazezi și cinci de ani aniversari ai Partidului, prin amploarea faptelor sociale și prin orizontul principilor directoare în viața întregului popor, rezumă o istorie de năzuințe și de idealuri, exprimă crezul politic și social pentru izbîndirea căruia s-au jertfit de-a lungul timpului fiii eroi ai neamului nostru. Dreptatea socială, unitatea națională, independența poporului român sînt realități indisolubil legate de acești ani ai afirmării și al construcției, care stau astăzi la temelie unui adevăr în care se rezumă virtuțile națiunii noastre și dreptatea noastră istorică. De atunci, din zilele Congresului al IX-lea, de cînd omul ales în fruntea partidului a rostit cuvintele așteptate ale regăsirii de sine a țării, ale biruinței clasei muncitoare spre împlinirea patriei așa cum au văzut-o prin timpuri marii ei bărbați dintotdeauna, de atunci putem vorbi de treptele luptei partidului pentru dreptatea noastră în această parte de lume, trepte care au dus la ceea ce trebuia să se împlinească după lungile și grelele înfruntări ale istoriei noastre naționale. Deceniile luptei ilegale și deceniile de după insurecția din August, ale luptei politice și sociale deschise, au avut în acele ceasuri ale Congresului al IX-lea confirmarea pe plan național și deschiderea spre marile răspunderi ale edificării noii societăți.

Țara întreagă adevărește astăzi dreptatea și temeinicia acelor ceasuri, prin felul cum energiile naționale, umane și materiale, s-au investit în bunuri active, creatoare de valori, pe întreg cuprînsul țării, în imaginea nouă, sub toate aspectele, a vieții noastre. Alte relații sociale, alte mentalități, o altă etică și alte năzuințe configurate în succesiunea generațiilor, dar și alte legi și obligații civice, exprimă biografia omului nou, omul de care literatura acestor două decenii vorbește firesc, cu îndreptățirea fericitei corespondențe între idealul social și cel estetic, mărturisind pentru veacurile viitoare ce a însemnat această epocă în zbuciumata noastră istorie. Aceste gînduri par să fie pe cit de generale pe atît de particulare, în spațiul mărturisirii lor existînd cu adevărat țara și oamenii ei, locurile și timpul innoitor de la o zi la alta, în legile muncii și ale creației pe care le cunoaște astăzi poporul român. Ce alt cuvînt mai de laudă și se cuvine unui partid politic, în lumea modernă a bătațiilor politice și a confruntărilor ideologice, în lumea contemporană în care structurile de clasă cunosc nuanțele și relieful realităților naționale ale fiecărei țări,

în care programele partidelor comuniste sînt eliberate de sub tutela dogmatică și interesată a unui pretins centru internațional, și aici, în lumea poporului român a cărui unitate și a cărui independență de stat au cunoscut jocul străin, la răscrucea vremurilor, dovedind lumii puterea ființei sale, fără pieire în cumplitele încercări, ce alt cuvînt de laudă s-ar cuveni, afară de acela că Partidul Comunist Român este astăzi partidul tuturor oamenilor țării, le reprezintă viața în țară și în lume?

Îată de ce, în aceste zile de Mai, cînd sărbătoarea întemeierii Partidului o încadrăm în timp, între marea sărbătoare a Independenței noastre naționale și marea Victorie mondială a forțelor progresiste împotriva fascismului, asociem sentimentul sărbătoresc un sentiment mai grav al responsabilității timpului nostru, al încercărilor prin care trece omenirea amenințată de crize economice și de războiul nuclear, sentimentul răspunderii noastre, a fiecăruia, față de ceea ce sîntem în societatea care ne determină și ne angajează. Nu se poate vorbi în abstract și nu se poate gîndi în absolut, nu ne putem îngădui un orizont al contemplării în comoditate spirituală, situarea în afara unei realități în care condiția omului, aici ori aiurea, este pusă în fața unor întrebări la care timpul va răspunde cu viața ori cu moartea omenirii. În această privință, din unghiul căreia se explică tărimurile existenței, se afirmă sensurile luptei și lumina unei credințe, Partidul Comunist Român a fost acela care, într-un timp al amenințărilor războiului prin care a trecut omenirea, a ținut sus, fără șovăire, steagul luptei antifasciste, așa cum astăzi, prin autoritatea politică a Secretarului său general și Președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, se afirmă cu o recunoscută consecvență în frontul mondial al luptei pentru pace, împotriva amenințării nucleare, pentru înțelegere și colaborare între popoare, pentru rezolvarea problemelor contemporane pe calea edificării și nu a nimicirii valorilor umane. Nu ne putem situa decît în inima acestui program al Partidului, nu putem să fim, cu întreaga noastră ființă, decît în această condiție a luptei pentru triumful rațiunii, pentru salvarea omenirii de la pieire, pentru pacea lumii. Acest program la realizarea căruia poporul român aduce mărturia neprețuitelor valori ale existenței sale, cele ale pămîntului și cele ale muncii, ale locurilor binecuvîntate în care s-a întemeiat civilizația sa milenară, cele ale jertfirii pentru dăinuire și pentru unitatea ființei sale, ale libertății și ale demnității, programul partidului ca program al vieții întregului nostru popor, ține cumpăna dreaptă a politicii statului român în împrejurările complexe ale lumii contemporane, în cerințele și nevoile vieții cite cer astăzi luciditatea, calmul, înțelepciunea conducătorilor politici.

PENTRU omul de cultură, însăși noțiunea de „om al cetății”, așa cum s-a explicat întotdeauna, primește astăzi noi semnificații, mai cuprinzătoare, pe măsura spațiului în care comunicarea și dialogul spiritual cunosc violența elementelor nocive cîte se pot ivi din neașteptate tărimuri ale vieții. Sînt elemente pe deasupra granițelor și mai presus decît puterea individului, care domină și îngrijorează. Cunoașterea și împlicarea în lumea contemporană, în economic, în politic, în știință și în spirit, echilibrarea lumii din interiorul ființei cu lumea din afară, a realității din lăuntrul societății tale cu reali-

tatea din afara hotarelor țării, înțelegerea întrepătrunderii lor, a acordului ori a contradicțiilor, toate acestea pun astăzi conștiințele creatoare de valori spirituale într-o condiție în care simplificarea înțelegerii ori absența din fața răspunderii sociale nu-și pot găsi în nici un chip, fără pierderea identității, justificarea. Spre înțelegerea acestei condiții se îndrepta programul ideologic și cultural al partidului, atunci cînd, la Congresul al IX-lea, dădea drept de existență adevărului istoric și libertății creației, atunci cînd a inițiat ridicarea așezămintelor culturale, în toate centrele țării, cînd a oferit maselor creatoare un cadru larg de manifestare, cînd a recunoscut ca pe un bun al națiunii spațiul afirmării talentelor, al difuziunii valorilor, al diversificării formulelor creației în toate tărimurile artei și ale culturii. Stau mărturie cărțile acestor două decenii, reasezarea valorilor naționale în drepturile lor, înlăturarea oricăror bariere ale dogmatismului și ale spiritului antinațional, îndrumarea ceretării istorice spre documentele timpurilor, spre adevărul viu și mereu actual al ființei poporului român, crearea vastului spațiu al învățămîntului și al cercetării, cu toate corespondențele în practica dezvoltării științei și tehnicii care au dus la modificarea peisajului țării.

Cine nu vede și nu înțelege această realitate în care se exprimă astăzi energia creatoare a poporului român nu poate avea o judecată dreaptă nici asupra contradicțiilor cîte se ivesc în mișcarea socială fără oprire, determinate de noi înșine ori de factori mondiali, nu poate avea perspectiva soluțiilor, nici sensul efortului național pentru depășirea situațiilor grele și pentru soluționarea nevoilor sociale ale zilei de azi și de mine. Sentimentul răspunderii și al încrederii, iubirea de țară și cinstea fiecăruia alimentează astăzi o conștiință civică sub autoritatea căreia se configurează speranțe și vederi prin timpul care pune întreaga omenire la mari și hotărîtoare încercări. Pericolul și amenințarea se pot ivi din senin, în plină primăvară promițătoare. Viața lumii pusă sub emblema păcii poate fi zguduită de seisme sociale, de conflicte armate ori de poluare nucleară, pentru evitarea cărora se cer astăzi eforturi fără precedent, bucuria și fericirea oamenilor, încrederea și conviețuirea pot fi așezate sub nori amenințători care nu cunosc hotare, nici limite în spațiul cosmic.

CE cuvînt mai de laudă se cuvine, în aceste condiții ale omenirii, Partidului Comunist Român, afară de acela în care se exprimă consecvența lui într-o luptă pe viață și pe moarte a întregii omeniri, pentru triumful binelui și al fericirii popoarelor? A fi solidar cu un asemenea program politic național constituie mărturia fără echivoc a vieții timpului nostru, a muncii noastre ca oameni ai condeiului, bucuria în care ne regăsim cînd ceasuri de liniște hotărîsc expresia paginilor pe care le scriem. Liniștea cărților, liniștea grîului, liniștea caselor, liniștea gîndului la ce poate să fie mai bine în viața noastră, iubirea și speranța, încrederea în noi înșine, sînt valori pe care le recunoaștem, prin spațiul celor șazezi și cinci de ani, și mai departe, în istoria țării, prin suferințe și prin lupte fără odihnă, în viața acelor care prin crezul și prin puterea ființei lor au dus la biruință idealurile Partidului Comunist Român, idealuri ale țării, ale tuturor oamenilor ei.

Ion Horea

Vocație și doctrină

ASEZAT la o răspintie geografică, adeseori determinată pentru răspintiile istoriei — glasul cronicarilor nu-l putem uita niciodată! — poporul român a făcut întotdeauna dovada vocației sale de pace, de vecin bun și liniștit al altor neamuri, așezate, aproape toate, cu mult mai tirziu decît el în vatra și hotarele hărăzite de secole și decenii. S-a vorbit adeseori, cu toate probele istoriei de partea adevărului, despre această vocație ca despre o trăsătură dominantă, definitorie, a ființei morale a neamului nostru, a filosofiei sale de viață, a spiritului său constructiv, a dragostei sale de libertate, a luptei sale pentru emancipare, pentru unire, pentru independență.

Sîntem mîndri să evocăm și să subliniem această virtute constitutivă a ființei românești de care s-au ocupat cu temei istoricii și filosofi, mai cu seamă acum, cînd aniversăm șazei și cinci de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și aproape a unui secol de la constituirea primului partid socialist al clasei muncitoare, știut fiind că încă de la revoluționarii din 1848, de la aderenții și participanții români ai Comunei din Paris, ideea de socialism a fost intim legată de aceea de pace și conlucrare cu alte neamuri, ca două ramuri țîșnind în lumină și furtuni din același trunchi.

Dar abia după Congresul al IX-lea al P.C.R., de cînd în fruntea României a fost ales tovarășul Nicolae Ceaușescu, putem vorbi cu adevărat despre transformarea unei străvechi vocații într-o **doctrină politică de stat**, care a orientat toate acțiunile cardinale ale țării noastre pe arena internațională, aducîndu-i un binemeritat prestigiu, recunoașterea largă și statornică a principiilor ce trebuie să guverneze relațiile dintre popoare, țări și partide politice, principii pe care autorul lor le-a formulat, le-a inițiat, le-a promovat cu consecvența convingerilor adînci, a unui crez de-o viață, a unui ideal de luptă neîncetată. Pentru că, într-o lume atît de complicată, cum este cea de azi, cînd perspectivele acestui sfîrșit de mileniu doi și începuturile mileniului trei sînt mereu puse la încercare și amenințate de crize economice și politice, de inechități și abuzuri de putere, mai ales de cursa demențială a înarmărilor, a încerca, printr-o luptă deschisă, să arăți țării tale și lumii întregi care sînt rădăcinile răului și cum pot fi ele extirpate din viața umanității, cum politica imperialistă a forței și dictatului poate și trebuie să fie înlocuită prin respectul egalității popoarelor, prin arta soluționării politice, negociate, a diferendelor, contradicțiilor și conflictelor incipiente sau deschise, cum achizițiile cele mai înalte ale minții omenești pot și trebuie să fie folosite nu pentru perfecționarea armelor devastatoare, în stare să distrugă de zece ori planeta noastră, ci pentru a face să înflorească pustiurile și energiile istovite ale pămîntului, pentru a salva viețile oamenilor de molima moliemelor, care ar putea fi un cataclism nuclear, pornit de pe pămînt sau din stele, a desfășura această operă vastă, sistematică, iluminată într-adevăr de credința în om și umanitate înseamnă a duce o bătălie pentru adevăr, pentru pace, pentru salvarea fizică și spirituală a

oamenilor și umanității, a culturii și civilizației naționale și universale.

DE peste douăzeci de ani, nu știu să fi existat nici o clipă de răgaz în această bătălie, în care am văzut întotdeauna, la loc de frunte, ca un sigiliu al gândirii și cutezanței românești, ce poartă azi numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, ideile sale deschizătoare de largi perspective, clare, precise și nuanțate în același timp, roman-tismul revoluționar împletit cu simțul practic și realist al experienței social-politice din era computerelor, învățămintele dobîndite din istorie și reinnoite de credința că numai oamenii și popoarele își pot făuri în mod liber și conștient istoria, că numai prin forță și unitatea lor, dincolo de credințe și sisteme politice, poate fi prevenită și împiedicată declanșarea unui nou război, care, în mod cert, ar fi și ultimul, știut fiind că un conflict termo-nuclear nu iartă pe nimeni, că în urma lui nu pot rămîne nici învinși, nici învingători, decît mormanele de cenușă ale unci stele înghețate și moarte, rătăcitoare prin univers. Tocmai încrederea în puterea rațiunii, în capacitatea oamenilor, a popoarelor de-a împiedica și anihila o asemenea perspectivă a inspirat noile demersuri, propuneri și acțiuni ale conducătorului partidului și statului român, în care pulsează convingerile și nădejile întregului nostru popor, prin care străvechea sa vocație de pace dobîndește dimensiuni universale. Se adevărește, încă o dată, că doctrina românească de politică a păcii și dezarmării — în primul rînd nucleare, dar și în domeniul tot mai sofisticatelor arme așa-zis clasice — face dovada unui larg și ascuțit sens practic, atît de necesar și de util vieții internaționale, tocmai acum cînd s-a dovedit că eforturile marilor puteri, primele răspunzătoare de echilibrul și pacea lumii, nu sînt suficiente, nu se pot dispensa de opiniile, pozițiile și interesele celorlalte state, mici și mijlocii, socialiste și nesocialiste, în curs de dezvoltare și nealiniate, acestea fiind cele care simt pe umerii lor povara strivitoare a cursei înarmărilor și consecințele ei pe plan economic și social.

În ultimele săptămîni și zile, tovarășul Nicolae Ceaușescu, creatorul doctrinei românești de pace, a subliniat de mai multe ori faptul că România sprijină noile propuneri de încetare a cursei înarmărilor și dezarmare formulate de Uniunea Sovietică, cerînd Statelor Unite ale Americii să răspundă pozitiv acestor inițiative — sînt cunoscute mesajele directe, apelurile și propunerile formulate în acest sens de președintele țării noastre —, aceasta însemnînd tocmai consecvența afirmării unor principii politice bine cunoscute, continuitatea unei lupte pe deplin justificată pentru cauza supremă a vieții și păcii în fiecare colț al pămîntului și mai ales în zonele lui fierbinți, îndreptățirea unui crez pe care conducătorul partidului și statului român l-a îmbrățișat și apărât de peste o jumătate de secol, insuflîndu-ne și nouă hotărîrea de a-l urma, cu toate energiile spiritului, în această nobilă bătălie care se identifică, de fapt, cu întreaga existență istorică a Partidului Comunist Român.

Ion Brad

VICTORIA SOCIALISMULUI — monument (machetă) de Gabriela Manole Adoc

Eroul păcii

Prin porumbeii nîși de flori-lumină,
Țara-și trimite azi spre-nalte zări
Cuvîntul ei de doruri și de pace,
Cu primăveri de soare și chemări.

E-n fiecare dor cuprins un gînd
Crescut în unda dulcilor izvoare,
În cîntul izvodit între Carpați,
Purtat în gingaș mers de căprioare.

Decît acest cuvînt cu rosturi depline
La noi nimic nu-i mai de preț acum;
Din el atîtea împliniri se nasc,
Cînd ȚARA își croiește noul drum.

Chemînd popoarele spre luciditate,
Pe cei ce pace vor, ca să-i urmeze;
E semn că viața are drept la viață,
Și Omul are dreptul să cuteze.

Eroul Păcii, EL dă glas de tunet,
Popoarele să afle și să știe
Că lîngă tricolor emblemă-am pus —
Cuvîntul PACE pe stema României!

Constantin Clișu

Baladă în Mai

Intru în luna Mai cu albă hlamidă pe umeri
Țesută din fire de în topit în lacrimi de doină,
cu sufletul ca un curcubeu intru în luna Mai
și cu versul purificat în fîntîile inimii,
pentru că astfel — pios și curat — se cuvine să trec
pe sub portalul heraldic al baladelor neamului
sfințit de înaintași cu laurii frunzei de stejar
deasupra cărora, pe cerul înalt al istoriei românești,
dăinuie, fără asfințire, în spațiu și în timp
o constelație de strălucitoare sărbători.

Fiecare sărbătoare din această constelație
are un nume frumos ca însăși frumoasa primăvară:
a Muncii, a Tinereții, a Partidului,
a Independenței, a Victoriei, a Eroilor
și încă altele ce scînteietor vin din istorie
sub aceleași tricolore și purpurii eșarfe.

Priviți! Întreaga constelație a sărbătorilor noastre
gravitează fertil în jurul astrului ei cel mai viu,
simbolizînd Partidul Comunist Român —
nucleul fierbinte și demiurgul patriei suverane.

Intru în luna Mai ca un măr încărcat de floare,
cu albă hlamidă și cu sufletul ca un curcubeu,
îmbătut de parfumul liliacului și narcisei
și de alcoolurile ce fierb la rădăcina grîului,
ca un măr încărcat de floare intru în luna Mai
pe sub portalul heraldic al baladelor neamului.

Nicolae Pop

File de jurnal

IMI place să citeșc așa-numitele „jurnale intime” ale unor mari scriitori ai lumii. Nu dintr-o curiozitate jenantă de a afla nu știu ce amănunt „picant” din viața zilnică a acestora. Ceea ce mă interesează înainte de toate este să înțeleg natura impactului dintre omul de artă și lumea în care acesta a trăit, să dezleg, pentru mine însumi, relațiile atît de imprevizibile și delicate care au fost ori nu au fost benefice pentru scrisul unuia sau altuia dintre ei. Ori, mai bine spus, în ce măsură în aceste mărturisiri descopăr statura morală a omului care a pus mina pe condei pentru a spune adevărul despre sine și despre cei în mijlocul cărora a trăit.

Dar nîcîcînd ca în acest sfîrșit de mileniu conștiința scriitorului — și mă gîndesc înainte de toate la scriitorul român — nu a fost mai implicată în viața cetății, opțiunile sale mai categorice. A fost destinul nostru, al contemporanilor, de a trăi „în miezul unui ev aprins”, de a ne regăsi pe noi înșine într-o lume în care a trebuit să deosebim adevărul de minciună, de a ne

elibera de prejudecăți, de a privi cu luciditate tot ce s-a întîmplat și se întîmplă în jurul nostru. Și este cazul să spunem răspicat, o dată, și încă o dată, acum și pentru totdeauna, că tot ce am realizat, ori dorim să realizăm, în arta noastră, a scrisului, le datorăm Partidului Comunist Român. De la el am învățat să înțelegem dialectica vieții, viață care înseamnă în egală măsură individ și societate, om și omenire. Or, aceasta presupune, implicit, spirit civic și autoexigență, îndrăzneală și înțelepciune, cunoaștere și ideal către mai bine și mai frumos.

Desigur, ca pe fiecare individ, celulele corpului nostru ne cronometrează. Dar știm în același timp că cititorii de mîine ai jurnalelor noastre intime vor afla că, prin partidul nostru comunist, ne-am cîștigat dreptul de a fi părtași la făurirea celei mai înfloritoare civilizații pe acest pămînt moștenit din moși strămoși.

Corneliu Sturzu

Patria este

Patria este nu numai minunatul pământ
În care ne naștem și trăim până la moarte,
În care trăim și după moarte dacă strădania,
Mintea, memoria noastră se vor așeza
Pe umerii unui nume, ai unui cuvânt.

Patria este pulberea aurie care plutește
Între doi oameni, între doi copii, între două
Generații, între istorie și timp, între anonimul
Impetuos și semnul geniului său,
Între soartă și minune,
Între viață și moarte.

Patria este învățătura și pacea, meditația și
Răgazul de ele cerut, speranța aureolind fapta clară,
Petrecind misterul pe calea lui fără întoarcere
Și potolind stihiiile, semănind litera odată cu griul,
În întuneric.

Patria este omul statornic, îndatorat lui
Însuși cu viața, ducindu-și urmașul de mină și
Arătându-i priveliștea și nevăzutul din ea,
Ca pe un fluviu pe suprafața căruia sărbătorile
Plutesc cît fluviul e plin de valuri și de numele lui
Se leagă primejdia și plăcerea deopotrivă, natura
Titanică și poezia, deopotrivă.

Patria este sărbătoarea majoră care nu-și clădește
Cîntecul pe nisip. În definiția ta patria
E pom înflorit la care te uiți ca la un erou
Întors de pe cîmpul de luptă, iubind
Bucuria de a munci rememorînd.

Patria, în virtutea nesfîrșit al anotimpurilor,
Patria, risipindu-se în relieful ei fabulos,
Patria, dezvăluindu-și secretele
Celui ce vrea să le știe și făptuiește,
Trăind în toate urmele pe care le lasă
Pe pământ.

Patria, cîntată de poeți și de nepoeți,
Mindrindu-se cu bunii săi fii, sărbătorind
Izvorăște din sinea noastră și se întoarce la noi
Ca o pasăre de aur, de apă, de piatră, mirific zbor
Al cîntecului în univers.

Constanța Buzea

OMAGIU de Eftimie Modălcă

Demnitatea muncii, a tinereții constructive

ÎN TOTDEAUNA, sentimentului deplin cu care întîmpinăm rotirea sevelor primăvăratice îi asociem, nu fără temel, starea de tinerețe ; un impuls, cel al unei izbucniri secrete, miraculoase, binefăcătoare contaminează gîndul și îi determină altitudinea ; mai apoi, o nedezmîntită dorință de participare la tot ceea ce a fost, este și fi-va în cuprinzătorul orizont al patriei.

Intrarea în primăvara solemnă a țării, de fiecare dată, o simțim și trăim cu atît de necesară stare de bucurie lăuntrică, irezistibilă, inconfundabilă, aceea care, înobilind prea plinul ființei, îi recunoaște intruchiparea. Este, în această ordine a privirii, desigur, mai mult decît contemplația pasivă, cită vreme bucuria necontrafăcută aduce mai degrabă a bi-ruință. Recunoaștem, în egală măsură, ceea ce faptei îi conferă putere, acel un'c și înalt profil, cel al cutezanței, specific tinereții constructive. Iar aceasta este indisolubil legată de ideea perspectivei, care, la rîndul ei, pe cit de necesară, nu poate fi acceptată decît în temelul demnității cu care prețuim o tradiție.

OR, filele începutului de Mai, de fiecare dată, par mai bogate în semnificații, mai pline de strălucire. Și chiar și sînt : ele conțin — fapt verificabil, și asta ne dă garanție ! — o istorie condensată ale cărei reverberații, asemeni cecurilor concentrice ale sevel, se regăsesc în armonia lucrării patriei, în mersul generațiilor, în năzuințele devenite (sau pe cale de a deveni) realități palpabile, viabile prin însăși înfățișarea lor.

Întoarcerea în timp, spre acel Mai 1939 — cînd a avut loc marea manifestație a clasei muncitoare, o probă dintre cele mai elocvente, capabilă să susțină fără tăgadă vederile ei progresiste, profund democratice — nu face decît să lumineze drumul eroic parcurs de forțele revoluționare conduse de partidul comunist, iar după victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antilimperialistă din August 1944, să justifice încă o dată și să argumenteze istoric clarviziunea și justețea celui mai vizionar partid, cel ce avea să devină centrul vital al națiunii de azi. Intrarea, în acel istoric Mai, în arena istoriei naționale a Partidului Comunist Român — de la a

cărui făurire sărbătorim 65 de ani — a reprezentat punctul incandescent în evoluția istorică a unui popor care își motivează vrerile și opțiunile prin momente hotărîtoare, uneori scump plătite, printr-o consecvență demnă de crezurile și năzuințele sale.

În această determinare a privirii se poate afirma că zilele începutului de Mai, an de an, și-au îmbogățit semnificația, mai cu seamă prin valențele pe care cu dreptate le numim ale spiritului tînr, însetat de real, de tot ceea ce intră în sfera de cuprindere și acțiune a faptelor revoluționare. Pentru că biruința este determinată de tinerețea ce aureolează spiritul revoluției. Nu există izbîndă fără cutezanță, iar aceasta nu se poate manifesta plenar decît depășind tiparele învechite prin dinamism, curaj, credință în puterea novatoare ; cum ea, cutezanța, spre a se manifesta practic a avut și are nevoie de un climat și acesta, ca o biruință, și-a validat întreaga dimensiune în anii deplinii și fecundii ai democrației.

A năzul, a simți și trăi conform unui crez revoluționar, sau, altfel spus, unei morale revoluționare. Întregul drum parcurs de istoricul partid al clasei muncitoare demonstrează dinamismul funciar al demersului său : făurirea sa, în Mai 1921, n-ar fi fost posibilă în afara constantelor dintotdeauna ale tinereții, curajului, spiritului de sacrificiu. Pe de altă parte, putem afirma că visul de aur al poporului — deplina unitate națională — nu ar fi putut fi dobîndit fără actul istoric al creării Partidului Comunist Român, nucleul politic al clasei muncitoare. Ca o consecință ea însăși încărcată de sensuri durabile, pe deplin motivată istoric, un an mai tîrziu, în martie 1922, ia ființă organizația revoluționară a tinerețului din România. Și, iată, ziua de 2 Mai, ca un răspuns în istorie, înseamnă sărbătoarea tinerețului țării, a celui ce reprezintă necesarul, puternicul potențial, „viitorul națiunii”. Rolul și importanța în istorie a celui mai tînr detașament al elanului și progresului, întreaga activitate desfășurată în zorii acelor vremi, vor căpăta în anii democrației sensul deplinei recunoașteri. Mai mult, tinerețul țării va fi investit cu o încredere pe care nu o mai avusese pînă atunci în istorie.

MOMENTUL de referință, cel al făuririi Partidului Comunist Român, avea să deschidă, începînd din acea primăvară, însuși orizontul primăverilor românești. Crezul său revoluționar se identifica cu tot ceea ce putea conferi substanță și altitudine tinereții constructive. Și, în egală măsură, crearea organizației revoluționare a tinerețului român reprezenta nu doar forma opțiunii tinerețelor vîrstare ale țării, dar și garanția înfăptuirii în viitor a idealurilor celor mai înalte.

Dar forma percutantă, inconfundabilă a clanului revoluționar o reprezintă chiar fapta. O imensă cronică vie, fascinantă aveau să deschidă anii reconstrucției și afirmării social-economice a țării. O geografie în mișcare, putem spune acum fără teama de a greși. Primele probe ale „descătușării” colective (Agnita-Botorca, Salva-Vîșeu, Lunca Prutului, etc.) aveau să deschidă peste timp orizonturi ale afirmării unor generații ce creșteau odată cu țara, instituind și consolidînd — cu o fascinație nedezmîntită — o stare a tinereții. A urmat, drept consecință a acestor izbînzii devenite legendare azi, însăși afirmarea tradiției șantierelor naționale ale tinerețului. Perspectiva pe care o avem astăzi asupra faptelor devenite istorie ne arată că tinerețul țării s-a aflat întotdeauna în primele rînduri, alături de comuniști, în punctele incandescente ale muncii pentru Țară, acolo unde curajul, dirzenia, dăruirea erau tot atît de necesare precum aerul. O școală, s-a spus, a făuririi și modelării conștiinței revoluționare ; amfiteatre ale muncii, s-a mai spus. Indiferent de sintagmă însă, spațiul șantierelor naționale, pe harta în continuă profacere a țării, a reprezentat — și reprezintă din plin ! — locul în care acțiunează tinerețea constructivă.

Este un adevăr acela potrivit căruia, în concepția partidului și statului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, tinerețul reprezintă „o puternică forță socială, viitorul însuși al națiunii”. Iar investiția de încredere și-a aflat recunoaștere în capacitatea de afirmare și împlinire a tinerețelor generații. Un fapt cu neputință de ignorat : indiferent de domeniul de

Partidului

Fericit, în zori, cu ochi de iubire
îmi privesc patria de la un țarm la altul

o pasăre îmi traversează
cerul albastru, înaltul ;

și roua iubirii urcă mai sus
de zbaterea clipei subțire,
prin munții mei trece un murmur
din codri de veacuri, foșnire,

și-acolo-ntre piscuri, temei
ne e rază Partidu-n furtuni,
cel ce veghează de-a pururi
între lumină și timp și genuni !

Nicolae Arieșescu

activitate, tinerele generații dau măsura cutezanței revoluționare, împlinesc și garantează, cu un superb elan, viitorul țării, înfățișarea de azi și de mîine a patriei.

PERSPECTIVA, spuneam, este la fel de necesară ca și demnitatea cu care prețuiești o tradiție. Încărcătura memorabilă a istoriei condensate în filele începutului de Mai determină, organic, tocmai prețuirea ; iar izbînzile, ele însele purtătoare de sens, determină la rîndul lor perspectiva. Cu alte cuvinte, ne continuăm drumul pe care avem datoria și mindria de a-l continua, credem în valorile pe care avem puterea și harul să le cîntim cum se cuvine. Astfel, sentimentului deplin cu care întîmpinăm sevele roditoare, primăvăratice, îi asociem, dintotdeauna, starea de tinerețe. O stare continuă, într-o patrie demnă, încrezătoare în forța și vocația sevelor sale.

Viorel Sâmpetrea

Coordonate literare

DIFICULTATEA de a alege din maldărul de cărți noi apărute, în vederea pronunțării asupra lor, criticul interbelic nu a cunoscut-o, așa cum, obiectiv, nu ar fi putut bănui măcar amploarea și dinamismul fenomenului literar din zilele noastre, multiplicitatea tematică sau dezvoltarea dialectică între polul tradiției și cel al inovației.

Permanența, mai bine zis decit actualitatea clasicilor, a reprezentat cucerirea ultimelor două decenii, un larg proces recuperator, în realizarea indicațiilor secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, preconizând o analiză științifică a moștenirii culturale, capabilă să disocieze între ceea ce a fost înaintat și valoros întru exprimarea necesităților progresului social și ideile inspirate de ideologiile, de curente, pe care istoria le-a respins.

Exemple grăitoare constituie editarea completă, în curs, a operelor genialului poet și gânditor Mihai Eminescu, încheierea ediției Barbu Delavrancea, editarea, în diverse stadii, a tuturor clasiceilor literaturii noastre. Încadrăm tot aici marile nume de monografii critice — Ion Luca Caragiale, Mateiu I. Caragiale, Mihail Sadoveanu, Ion Barbu, Tudor Arghezi, E. Lovinescu etc., etc. — o listă a cărei epuizare ar depăși întregul spațiu al acestor considerații și ar pretinde încă multe file în plus.

Elementul de continuitate al istoriei noastre, neîndoielnic și mereu pus în lumină de noi și științifice dovezi, a fost fericit corelat cu acela al continuității culturale, în direcția dezvoltării căreia s-au întreprins noi și rodnice cercetări, către cele mai îndepărtate timpuri, nu atât de mute, parcă, și premergând calea majoră a umanismului românesc de astăzi.

Asemănător, cu deosebită vivacitate s-a procedat la recitirea clasicilor prin prisma unei improspătate sensibilități critice, slujită de un vocabular în schimbare și de noi instrumente din domeniile unor discipline recent puse în interacțiune cu aceea de bază.

De la valorificarea unor texte vechi, rămase pînă mai deunăzi necercetate și chiar necunoscute — vezi colecțiile **Restituție și Restituiri** — la volumele de acte și documente, de corespondență, o etapă hotărîtoare a fost parcursă și revine următoarelor generații de filologi și istorici literari să atesteze și să completeze ceea ce miine va însemna, la rîndul ei, o moștenire.

Asupra beletristicii zilelor noastre, critica militantă se pronunță cu acuitate și în unele rînduri cu fervoare, în limitele aceluia proces tipic de transfer, în optica și mijloacele căreia opera literară își lărgeste necontenit aria, pe cînd critica însăși își revendică, pe lîngă statutul științific recunoscut, unul creator. Acest schimb de perspective a îngăduit, printre altele, o mai aprofundată analiză a conceptului de realism, îmbogățirea și diversificarea acestuia, cu apariția flecărei noi seril de scriitori, poeți, prozatori și dramaturgi.

Generația de la 1965 s-a instalat temeinic în galeria clasicilor în viață și a izbutit să smulgă admirația străinătății prin cel puțin doi dintre reprezentanții ei, nu fără a suferi asalturile generațiilor următoare, tot atât de decise să aibă ultimul cuvînt, dacă un asemenea cuvînt poate fi vreodată consemnat, în artă !

Pe seama operelor unor mari scriitori se structurează personalitățile critice care înregistrează și explică ceea ce, meritori, trebuie reținut și promovat. Aceste con-

dele există, dispunem de o galerie impresionantă de critici literari, unii foarte tineri, apti să teoretizeze fenomenul literar al zilelor noastre, în toată complexitatea lui, de la Marin Preda, Marin Sorescu și Augustin Buzura, la cei mai recent debutanți în volum.

Fotoasele pe care le-a tras din actul de superioară comprehensiune al criticii deceniilor șapte și opt, procesul de maturizare a unor prozatori ce părăsiseră mijloacele pur narative, amintesc în mod tulburător, la altă scară, de campaniile criticii progresiste interbelice, pentru impunerea prozei introspective camilpetresciene. Acum, pe urmele lui Alexandru Ivașiu, Nicolae Breban și, desigur, Marin Preda, un alt eșalon de prozatori reface traiectul anti-romanului, adăugînd experiența reportajului, a scenariului de film și nu în ultimul rînd a eseului însuși. Studiul experimental nu e întotdeauna depășit, ceea ce face însă reușitele cu atât mai prețioase, așa cum romanul de factură epică tradițională izbutit impune întotdeauna și își are cititorii săi credincioși.

Stăruitoarele polemici din jurul poeziei celei mai tinere readuc, tot astfel, în actualitate lupta pentru impunerea, de pildă, a liricii lui Nichita Stănescu. Argumentele pro sau contra modelelor poetice propuse de Mircea Dinescu, Adrian Popescu ori Mircea Cărtărescu dovedesc cel puțin lungă viață a post-suprarealismului, în același moment în care renaște sonetul și triumfă epigrama.

O ISTORIE a ultimelor decenii, de la Eliberare către zilele noastre, cu accentul pe ultimele două decenii, se poate scrie de pe acum, efortul a și fost întreprins în rîndurile corectării literare și, individual, de către confratele Eugen Simion, iar, prin penetrantele sale „actualități”, de către Nicolae Manolescu. Pe capitole și cu fiecare paragraf, această istorie demonstrează multitudinea de talente pe care revoluția culturală le-a scos la lumină, lăsîndu-le latitudinea să-și aleagă calea, în armoniosul concert al literaturii socialiste — eliberată de stihile obscurantismului și ale deconstrucției — pusă în slujba omului.

Cititorul rămîne, într-adevăr, elementul de referință și, întru sporirea rîndurilor iubitorilor de cultură, un rol major îl revine Festivalului național **Cîntarea României**, acest laborator în care cei ce cultivă artele devin creatori și, în chip firesc, mari consumatori de artă. Creșterea numărului de cititori, într-o epocă în care, alurea, se prevesteste întunecarea „Galaxiei Gutenberg”, citește, a mesajului tipărit, și atotputernicia mijloacelor audiovizuale, este, poate, mesajul cel mai micător, mai încurajator, venind din jos în sus, al adevărului la o literatură ce nu cunoaște dezgustul de sine și autonegarea.

Din maldărul de cărți din care selectează, criticul alege una, ca pe un loz cîștigător, conștient că opțiunea lui îi determină locul în posteritate, în nimbul creatorului descoperit și încurajat sau în bolgia falsului talent. Acestui risc îi răspunde iluzia de a fi întotdeauna primul cititor și, citeodată, bunul sfetnic. Cînd Titu Maiorescu se așeza la masa de lucru, cînd E. Lovinescu deschidea, impenetrabil, candelul ce-i fusese încredințat, cînd bunul meu prieten Vladimir Streinu făcea semn tînărului poet să-și înceapă lectura, se juca poate un destin, dar cu siguranță acționau premisele unui act cultural ce-și lăsa în urmă preopinienții. Critica literară este totdeauna în așteptare, bilanțul viitorului îi scapă și tocmai acesta o obsedează !

Șerban Cioculescu

Prezență vie

ANIVERSAREA celor 65 de ani de la făurirea P.C.R. ne prilejuieste și nouă, cineștilor, o evaluare a muncii noastre, a rezultatelor ei. Partidul există în tot efortul depus de cinematografie alături de celelalte arte, în procesul de făurire a unei noi conștiințe, a unui om nou. Partidul există, în primul rînd, în spiritul muncii noastre, în îndrumarea pe care a dat-o producției cinematografice românești, în neliniștea creatoare pe care a impus-o demersului nostru, în permanentul efort de perfecționare pe care ni l-a pretins, în ideile pe care ni le-a propus să le susținem, în înaltul umanism care-i caracterizează ființa, în libertatea de exprimare pe care ne-a asigurat-o.

Partidul există în filmele noastre, permanent, prin oamenii pe care l-a creat și ni l-a oferit ca exemple de viață. Partidul e o prezență vie și puternică în filmul românesc prin istoria sa, prin transformarea și creșterea ce le impun realitățile noastre, prezentului țării și,

deasemenea, în perspectiva pe care ne-o prefigurează și pentru realizarea căreia ne cere tuturor participare, autodepășire.

Privind, deci, ce-am făcut și ce urmează să mai facem, noi, cineștii, înțelegem exact că există încă multe lucruri de realizat pentru a ne ridica la înălțimea sarcinilor ce ni s-au încredințat. Alături de numeroasele realizări prestigioase din diferite domenii, lăsînd cîmp liber expresiei diferite, glasurilor artistice personale, distincte, va trebui să completăm imaginea prezentului înfățișat în filmele noastre prin alte nuanțe ale acestui prezent, frumos tocmai prin dificultatea lui, prin certitudinile lui, prin idealurile pe care le afirmă, prin oamenii săi, exemplari tocmai pentru că sînt în transformare, prin perspectiva datorată Partidului Comunist Român și încercatului său conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Andrei Blaier

CRISTAL

În unele seri, Ilie Pintilie venea la ziarul la care lucram, iar eu știind în numele cui vine îl ascultam atent.

În perioada de ascensiune a fascismului, mulți au fost cei ce au ascultat atent îndemnul unui partid aflat în ilegalitate. Astfel s-a născut mișcarea antifascistă, care va rămîne una dintre cele mai frumoase pagini ale unei istorii lipsită de frumuseți.

În unele seri, Ilie Pintilie venea la ziarul la care lucram, iar a doua zi îl putea citi cu satisfacție.

Geo Bogza

Fapt simplu

CAUT uneori în ceața anilor de demult oameni și întâmplări. Mai ales oameni cauti. Unii erau prea frumoși în sufletul lor ca să-i uit. Îi caut și îi privesc cu ochii mei de astăzi și tot frumoși îi găsesc. Curgerea timpului nu le-a schimbat imaginea rămasă în mine.

Era în vremea războiului. (Ce fericiți sînt cei nu l-au cunoscut și nu l-au trăit ororile !) Fascismul tropăia prin Europa. Tropăiala se auzea și la București, dar, cu cit tropăiala lui era mai zgomotoasă, cu atât mai bine se auzeau imnurile vremurilor ce aveau să vie, trebuia să vie.

Fascismul își croia măsurile după chipul și înfățișarea lui, pentru a împiedica sosirea viitorului, nevoind să înțeleagă că timpul nu era cu el, ci împotriva lui. Lovea cu brutalitate singeroasă și îndărătnicie stupidă. La Jilava, în valea pierșicilor, cădeau sub gloanțe comuniști, oameni care își iubeau țara și își respectau poporul, dîndu-și viața pentru ca poporul și țara să fie libere, pentru ca ele să trăiască în demnitate.

Lovea fascismul cu perfidie pentru a înșela, a deruta, a slăbi rezistența fizică și morală împotriva lui.

Într-o noapte, pe masa de paginat din tipografia ziarului „Timpul”, au apărut un clișeu și zaful unei note. Clișeul reprezenta o fată blondă cu ochi deschiși, mari, cu privire liniștită. Nota spunea că aceea fată blondă cu ochi mari, cu priviri blînde, copilărești fusese găsită moartă pe linia ferată București—Chitila. Asupra ei nu se aflase nici un act de identitate. Nota îndemna pe cei ce o cunosc să se prezinte la morga orașului pentru a putea fi identificată.

În noaptea aceea din vremea războiului, în atelierul unui ziar bucureștean, tipograful-paginator se uita îndelung la clișeul din fața lui și gîtea și recitea nota trimisă de Prefectura Poliției Capitalei. I se părea ceva suspect. Și era suspect. Clișeul înfățișa o utecistă cunoscută înainte de război pentru intensă ei activitate antifascistă dusă în rîndurile tineretului. La începutul războiului, dispăruse, se ilegalizase. „Găsirea” cada-

vrului ei pe o linie ferată era o poveste inventată de poliție, iar apelul de a fi văzută la morgă pentru a fi identificată era o cursă întinsă eventualilor „complici” ai utecistelor.

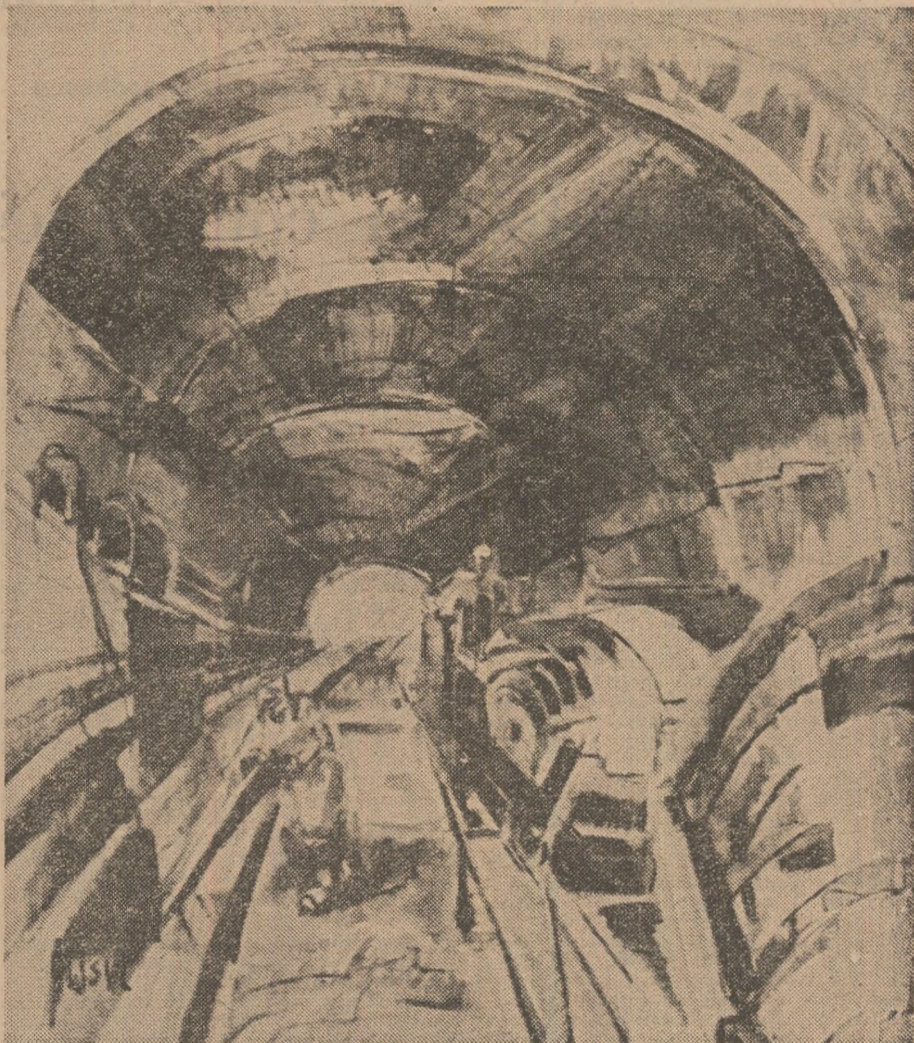
S-a întimplat atunci, în acea noapte din vremea războiului, un fapt simplu. Simplu în aparență. Tipograful a făcut așa fel, încît a doua zi clișeul și anunțul poliției nu au apărut în ziar. Știa că în redacție și în tipografie erau informatori ai poliției, știa că risca multe și a lucrat cu hotărîre și abilitate. A paginat clișeul și nota, dar, în jurul orei patru dimineața, cînd împreună cu un ucenic trebuia să ducă pagina la calandru, s-a întimplat un... mic accident de muncă : pagina a fost scăpată jos, zaful s-a amestecat, clișeele au zburat în toate părțile și întreaga compoziție s-a transformat într-o grămadă de plumb și zinc. Timp pentru reculegerea textelor și recompușarea paginii nu mai era. Rotativa nu aștepta. Ziarul trebuia să apară la ora fixată.

De obicei, pentru orice eventualitate — mai ales pentru prevenirea intruziilor provocate de cenzură — în tipografie se afla întotdeauna o așa-zisă pagină de rezervă, gata încheiată, care, la nevoie, înlocuia pagina oprită. Așa s-a întimplat și în acea noapte din vremea războiului. Tipograful-paginator împreună cu ucenicul au luat pagina de rezervă și au dus-o la calandru.

A doua zi, administrația ziarului l-a amendat pe „neglijentul” tipograf. Amendă a fost plătită. Era cel mai ieftin preț pentru neapariția în ziar a anunțului dat de poliție. Ticăloșenia fusese dejucată în acel ziar, în acea noapte din acele vremuri crude ale războiului.

După 23 August, am aflat că acel tînăr tipograf cu ochi negri, jucăuși, cu un permanent zîmbet pe față, cu o glumă pe buze, cu gesturi prietenești care mi-au înfrumusețat tinerețea era membru al Partidului Comunist Român.

George Macovescu

ȘANTIER METROU de Wanda Sachelarie Vladimirescu

Memoria zidurilor

A FLATĂ într-o spectaculoasă metamorfoză urbanistică, fosta Cetate a Băniei păstrează, spre cinstea ei, edificiul cu o frumoasă ținută arhitectonică, în ale căror ziduri palpită încă pulsul unei istorii bogate. Edificii care se constituie pentru tinerele generații într-un viu memento despre vremuri mai îndepărtate, pline de zbucium și permanente năzuințe spre orizonturi mai senine. Pe strada Severinului, într-o clădire care, prin înfățișare, nu pare să spună prea multe trecătorului, se află Secția „Procesul luptătorilor ceferiști și petroliști din iunie-iulie 1934” a Complexului muzeal județean Dolj. O sală scundă, cu puțină lumină, cîteva bănci, unde, în urmă cu peste cinci decenii, s-a desfășurat un proces care avea să ateste maturitatea și vigoarea clasei noastre muncitoare, spiritul ei revoluționar intransigent. De ce a fost aleasă Craiova ca loc de desfășurare a procesului? Desigur, autoritățile au mizat pe un anume absentism politic în orașul celor 1000 de moșieri, cum era considerată Craiova interbelică. Și de ce nu, pe o atitudine conservatoare privind acest proces de anvergură. Totul era preconizat să se desfășoare în liniște, fără zarvă, pentru ca deciziile să fie luate rapid, iar orice împotrivire să fie anulată. Numai că evenimentele au avut o cu totul altă desfășurare. Ecourile procesului au depășit previziunile autorităților, avînd și o largă rezonanță europeană. În fața instanței de la Craiova s-a prezentat o delegație a muncitorilor feroviarilor francezi care a adus acuzațiilor mesajul de solidaritate al juriștilor din lumea întreagă. Pe durata procesului a apărut la Craiova ziarul „Apărarea ceferiștilor”, editat de Comitetul de apărare a muncitorilor ceferiști și petroliști, în ale cărui pagini au fost inserate atît reportaje despre dezbaterile procesului, cît și proteste sosite din întreaga țară. De asemenea, presa democratică din o serie de țări precum Franța, Anglia, Belgia, Olanda, Cehoslovacia, Polonia, Bulgaria, Spania, Finlanda ș.a. a publicat numeroase mesaje de solidaritate din partea organizațiilor muncitorești din țările respective.

În timpul procesului sosește la Craiova, aducînd protestul muncitorilor din Capitală, tinărul comunist Nicolae Ceaușescu, cel care, peste decenii, avea să devină ctitorul României moderne. Făcîndu-se ecoul proletariatului din Capitală, tinărul revoluționar, cerea eliberarea conducătorilor ceferiștilor și petroliștilor, încetarea procesului instituit împotriva acestora. Arestat de organele de represiune, face dovada unor înalte calități morale, ce-i vor caracteriza, constant, întreaga activitate de militant neobosit al partidului : dirigenie revoluționară, fermitate, încredere nemărginită în triumful idealurilor clasei muncitoare de progres și libertate, de emancipare socială și independență națională.

A răspuns la interogatoriu fără să se lase intimidat, arătînd limpede că fusese „în acest scop delegat de către organizațiile muncitorești din Capitală să meargă la Craiova pentru a depune aceste proteste și a face declarații favorabile ceferiștilor de la Grivița”. Eliberat în lipsa dovezilor de culpabilitate, tinărul revoluționar, avînd în vedere activitatea anterioară, avea să rămînă în atenția organelor de represiune. Nu întâmplător, într-o notă a organelor de Siguranță, adresată Prefecturii de poliție din București, se specifica : „Vă semna-

lăm, în vederea luării măsurilor de rigoare, pe comunistul Nicolae Ceaușescu, care, făcîndu-se vinovat de adunarea de adeziuni de solidaritate a muncitorilor cu ceferiștii condamnați în procesul de rebeliune a fost deferit Parchetului Tribunalului din Craiova și apoi pus în libertate, după care s-a întors în Capitală.”

La 18 ani, la o vîrstă deci cînd alți adolescenți abia deschid ochii spre lume, tinărul comunist Nicolae Ceaușescu se afla în avanposturile mișcării revoluționare din țara noastră, dînd dovadă de clarviziune, cutezanță, spirit analitic în evaluarea evenimentelor.

A U trecut peste cinci decenii de la acea vară fierbinte și Craiova apare astăzi vizitatorului ca un oraș într-o permanentă și viguroasă expansiune. Între fruntariile ei, alături de masivele cvartale de blocuri, de cetățile industriale, Craiova păstrează încă edificiul care reamintesc patosul unei istorii pline de învățăminte. Sala în care s-a desfășurat procesul luptătorilor ceferiști și petroliști își păstrează același aer auster, sobru, fiind mereu vizitată de sute și sute de tineri, închizînd între zidurile ei o filă de istorie arzătoare. În iunie 1946, deci peste doisprezece ani de la procesul luptătorilor ceferiști și petroliști, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia în cadrul unei cuvîntări ținute la un miting de la Craiova : „Noi, comunistii, dorim ca din Oltenia lui Tudor Vladimirescu, sărăcită și înapoiată pînă acum datorită jugului moșieresc, să facem o Oltenie bogată, cu o industrie și o agricultură puternice. Noi dorim ca din Craiova, cetatea banului și a opresiunii cum era în trecut, să facem o cetate a muncii și științei în Oltenia”. Cuvintele au rodit, promisiunile s-au adevărat întrutotul. Astăzi, Craiova este cu adevărat o cetate a științei și a muncii.

Repetatele vizite de lucru efectuate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea, s-au constituit în tot atîtea prilejuri de îndemnuri și sfaturi prețioase privind dezvoltarea multilaterală a Craiovei. Oraș cu o arhitectură modernă, impozantă, în care au fost preluate cu gust elementele valoroase ale tradiției, cu numeroase întreprinderi de interes major care își aduc o contribuție deosebită la înflorirea economiei naționale, Craiova are în același timp o bogată viață spirituală, susținută de numeroasele-i instituții culturale-educative.

Iată, anul acesta, Universitatea, concepută într-o structură modernă, pluridisciplinară, împlinește două decenii de la înființare și se poate mindri cu faptul că a dat economiei și științei românești zeci de generații bine pregătite. Un oraș în care ființează un teatru Național, cu vechi tradiții, o filarmonică, teatru liric, revistă de cultură („Ramuri”), editură („Scrisul Românesc”), Complex muzeal cu numeroase secții, institute de cercetare științifică, un asemenea oraș, deci, este, un adevărat centrul polarizant al unei străvechi provincii și unul din reperele importante în geografia nouă a țării. „Leagăn falcic de speranțe strălucite”, cum o numea poetul N. Nicoleanu la mijlocul secolului trecut, Craiova este racordată cu întregul potențial la pulsul înnoirilor de astăzi.

Romulus Diaconescu

Sărbătoarea conștiinței noastre

J UBILEUL de 65 de ani al unui partid politic reprezintă o elocventă dovadă de longevitate, dar, mai presus de orice, o dovadă strălucită de integrare creatoare în istoria unei țări. Impetuoasa dezvoltare a României socialiste din ultimele decenii, de cînd patria noastră a scuturat jugul exploatații burghezo-moșierești, este de fapt supremul argument că partidul comunistilor a înfăptuit o operă fără precedent și egal în istoria țării, o operă monumentală și nepieritoare pe care nici o altă forță politică din trecut n-ar fi fost capabilă s-o realizeze.

Comuniști cu un îndelungat stagiul de partid în ilegalitate mi-au povestit, în data după 23 August 1944, că în închisori și lagăre ei n-au încetat să se gîndească la tabloul grandios a ceea ce aveau să făurească pe pămîntul patriei. E mai presus de orice îndoială că ei s-au gîndit, în visul lor îndrăzneț și înaripat, la înflorirea fără precedent a României, la transformarea ei dintr-o țară înapoiată într-o țară cu industrie modernă și puternică, într-o țară cu o agricultură avansată, într-o țară cu o cultură fecundă.

Nu sînt istoric, nici sociolog și poate că dintre toate titlurile obișnuite, cel mai mult îi merit pe acela de reporter, de infanterist modest al candelului care a umblat zeci de mii de kilometri de-a lungul și de-a latul patriei, nu într-o plimbare romantică și fără țintă, ci într-un marș neobosit de căutare a noului, de descoperire și descriere a ceea ce, sub conducerea partidului, poporul muncitor a construit cu o mare vred-

nicie creatoare și cu o profundă frumusețe etică.

La urma-urmei, reporterul nu este nimic mai mult decît un simplu martor, dar tocmai ca reporter am avut privilegiul, unic și irepetabil în destinul unui om, de a trăi poate cea mai frumoasă secțiune de timp în istoria patriei. Am descris în volumul **Orașe fără arhive** apariția pe harta țării a noilor localități. Printre-o fericită inspirație, numele celui dintîi oraș nou a fost să fie „Victoria” și l-am văzut cînd mistria zidarului îi pune la temelie cele dintîi cărămizi.

Am fost brigadier și reporter la Salva-Viseu, la construcția conductei de la Ceanu Mare, am călătorit pe „Șoseaua milionarilor” dintre Timișoara și Cenad, am elogiat „Dobrogea în marș”, prima regiune cooperativizată din țară, am văzut puternicele bene turnînd beton la Bicăz și i-am regăsit la Vlădraru și la Porțile de Fier pe mulți dintre adolescenții brigadieri de la Bumbesti-Livezeni.

În toți am regăsit portretul uman al comunistului, al omului nou făurit sub lumina de aur a învățăturii socialismului științific : cînstit, harnic, însetat de cultură, drept, înflăcărat de patriotism, conștient că el și țara lui scumpă traversează cea mai frumoasă și dinamică epocă din istorie.

Din minile lui ies astăzi locomotivele electrice și navele oceanice, camioanele și automobilele, avioanele și elicopterele, instalațiile electronice și toate bunurile industriale ale tehnicii de vîrf care constituie pe piețele internaționale cartea de vizită a României Socialiste.

MARȘUL PĂCII de Geta Mermeze

Un grandios bilanț

E VENIMENTUL primăverii anului 1921 s-a făcut simțit în mediile muncitorești pe tot cuprinsul țării.

Au luat cunoștință de el și mine-rii din satele sărace de la cotul Crișului Alb, locurile de unde pornise revoluția lui Horia. Nădejțile de a pune stavilă exploatații nemiloase a patronilor cu ajutorul unui partid al clasei muncitoare au încolțit și aici. Dar patrulele de jandarmi și gealații Siguranței umblau fără astîmpăr de la gura minelor pînă pe ulițele satelor ca să-i descopere pe „bolșevici”, cum ziceau ei. Ani în șir organele represive au avut de lucru cu revindicările, adunările de protest și grevele muncitorilor de aici. Știm noi de ce li-e frică domnilor, spuneau oamenii cu subînțeles și într-adevăr știau că partidul muncitorilor, care fusese scos din legalitate exista totuși, dovadă mesajele și îndrumările lui, venite totdeauna la timp pe cale conspirativă.

Imaginea cea mai plastică și mai profund grăitoare a protestului și revoltei muncitorești o păstrez de pe acele locuri, din copilărie, din anii de sfîrșit ai secolului trei. Mă întorceam de la liceu, pe la ora prînzului, într-o zi însorită, cu ghlozdanul sub braț, traversînd modestul centru comercial al orașului de pe Cris, aflat în perimetrul celor mai vechi și mai renumite zăcăminte aurifere din țară : Bradul. Oamenii de aici și cei ai satelor din jur lucrau la minele de aur de la Barza, Ruda, Musariu, Dealul Fetiț, după cum unii din ei trudeau în galeriile subterane de la Tebea, la cărbuni. Nu era de mirare să întîlnesc la tot pasul prin fața prăvăliilor din Brad oameni cu fețe smolite, cu traista pe umăr și cu lampa de carbid atîrnată în piept, în ținuta în care ieșeau de la șut. În acea zi și la acel ceas, am văzut însă că în piața orașului se

întîmpla ceva neobișnuit; după felul cum toți cei aflați acolo alergau privind spre un singur punct, locul unde se petrecea o scenă, se purta un dialog ciudat, în gura mare, însoțit de gesturi repezite, între un muncitor oarecare și un „domn” bine îmbrăcat. Ridicîndu-și și agîtînd mina dreaptă, omul acela cu obrazul și hainele pătate de cărbune îi arăta mereu ceva interlocutorului său — speriat, care bătea în retragere, și am observat că acel ceva era un pește, un hering murat, scos dintr-un butoi aflat în ușa unei prăvălii. Din el se scurgea o mizgă grasă de saramură zăcută și stropii ei lăseau urme pe haina de culoare deschisă a domnului, care căuta o desprindere din cleștele întrebărilor și imputărilor ce i se adresau cu sporită minie. Asta e hrana noastră, o vezi, asta e, domnule ! repeta cu furie muncitorul virînd peștele sub nasul strimtoratului ipochimen. Replicile acestuia, fără vlagă, căutau să-l liniștească nu știu cu ce argumente pe cel care-l cerea o socoteală, amenințînd chiar cu mai mult și de partea căruia, se vedea bine, era toată lumea celor de față, ca un cor mut, secundîndu-l...

Insolitul dialog cu agîtarea în aer a heringului se ducea între un fost deputat al locului, căzută de la putere, și un muncitor pe nume Visalon, de la Pădurile Bradului, care lucra la descărcatul cărbunelui în „stațiounul” de lingă gară, unde se opreau corfele funicularului Tebea-Brad. N-am să uit niciodată privirea ce arunca săgeți de foc în obrazul politicianului burghez care înainte de alegeri promisese spor de salarii și viață ieftină minerilor de la cotul Crișului Alb, dar nu le adusese decît o și mai sporită mizerie. Scena petrecută atunci în piața Bradului a făcut vilivă, reprezentanții partidelor de guvernămînt au început să se arate mai cu prudență între muncitorii din partea locului. S-au mai produs și alte semne : organizarea sindicală condusă de Partidul Comunist Român și repetatele cereri de sporire a salariilor și de îmbunătățire a condițiilor de muncă cu înfruntarea persecuțiilor din partea haitelor represiunii. Patronii de la fosta exploatare Ruda 12 Apostoli, devenită acum societatea Mica, sub presiunea acestor acțiuni au trebuit să consimtă la unele concesii, în special asigurînd consumul muncitorilor la un preț redus.

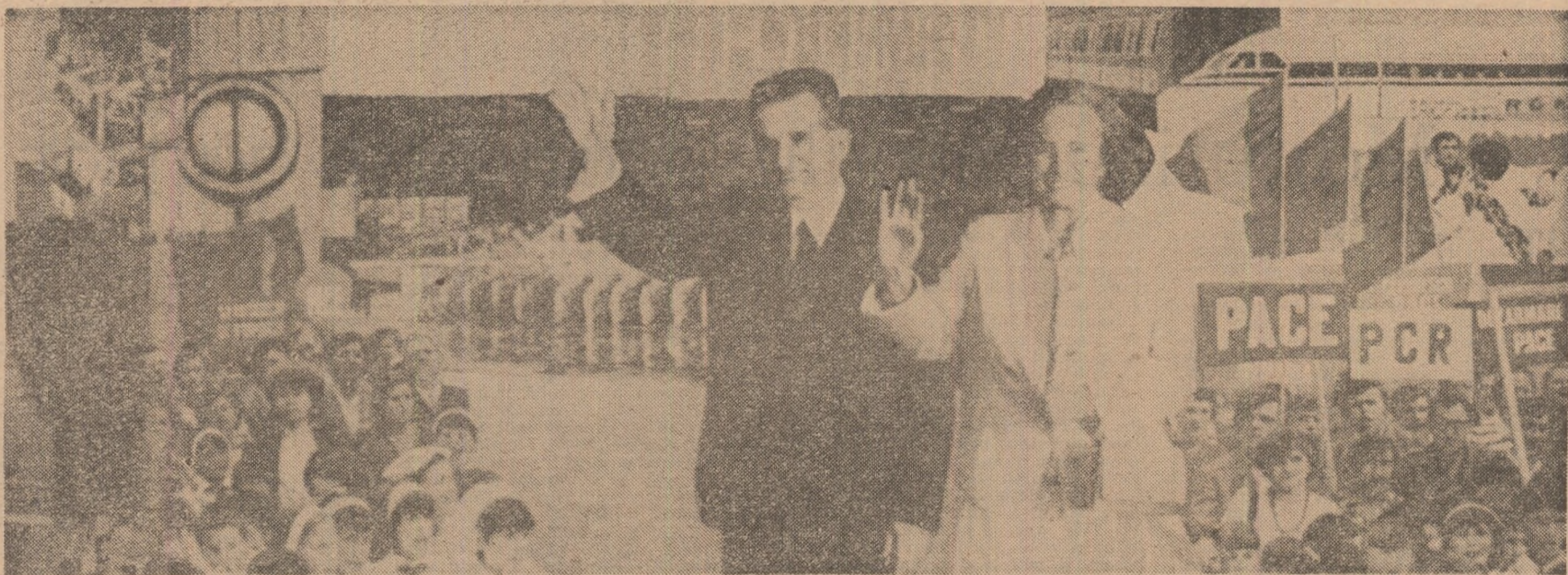
ANIVERSAREA celor 65 de ani de existență a Partidului Comunist Român poate fi prilej de evocare a multor asemenea întîmplări și situații din epopeica luptă a clasei muncitoare pentru dreptate și progres social. Ea ni se impune însă ca un grandios bilanț al înfăptuirilor fără precedent din viața poporului nostru, în toate sectoarele de activitate, cu premisele sigure ale unei dezvoltări și mai avîntate în viitor.

Cît privește înfățișarea de azi a locurilor de care aminteam și condițiile de viață ale minerilor de aici, nimeni nu le-ar mai putea recunoaște. Celor din sate, care trebuiau să facă zilnic drum de trei ceasuri bune, pe jos, de acasă pînă la mină și îndărăt, li se pune acum la îndemînă transport auto. Mulți din ei locuiesc azi în cele 4000 de apartamente dotate cu termoficare și spații comerciale, în centrul civic al orașului Brad, unde funcționează aproape douăzeci de întreprinderi de stat, cooperatiste și meșteșugărești, între care o uzină de utilaj minier și reparații. Ca să nu mai vorbim de autogară, de baie publică, de cele două corpuri ale noii fabrici de pline, creșe, cămine de zi etc...

Istoria Partidului Comunist Român, de la făurirea lui pînă azi, reprezintă pregătirea și drumul spre desăvîrșire a renașterii patriei noastre.

Petru Vintilă

Vlaicu Bârna

ARC DE TRIUMF MUNCII de Ion Bișan și Vladimir Șetran

Ucenicia dragostei

MI-AM scris cărțile sub tensiunea unor întâmplări extraordinare care, mai întâi, au fost ale vieții mele, apoi au devenit istorie. Astăzi întorc capul înapoi către „acum treizeci-patruzeci de ani”, și mi se pare a vedea lucrurile frumos aranjate, pe etape, epoci, bătlăii, perioade, planuri cincinale, compartimente ale revoluției etc. Dar atunci, cu treizeci-patruzeci de ani în urmă, nimic nu era deloc așa de aranjat. Nici măcar rafturile dulapului în care să stea istoria măreacă ieșită din ciocane și seceri, din condeie și pluguri, nu existau. Evenimentele se petreceau chiar în jurul nostru, le atingeam cu mina, mă atingeau, istoria era aici, acolo, dincolo, aproape, încă nu începuse și, cit se poate de limpede, știam că era și de datoria mea să o fac să înceapă mai repede. Să înceapă și să pornească într-acolo, știam eu, foarte sigur unde. Pentru că dacă împrejur lucrurile se frământau, se amestecau, temperaturile atingeau punctele de la care le numim febră — buna febră, necesara febră a revoluției —, înainte, celălalt punct, finalul, viitorul era limpede și aranjat. Știam cum se ajunge acolo și, nu mai puțin, cum e acolo în viitor! Totul era să grăbesc pasul! Și-l grăbeam. Prezentul se prefăcea în trecut, și viitorul venea spre noi.

Sigur, nu exact cum credeam s-au petrecut lucrurile. În timp mașinăria numită viață omenească a mers pe roțile ei cele firești. Mici sau mai mari corective sublimale atotștiințe, revoluția a avut grijă să-l aducă. Tot ea, frământarea care a cuprins un întreg popor eliberat, lucrarea practică de edificare a României de azi s-a așezat, ca o îmbrăcămintă de folos și nestinjenitoare pe un trup viu, și a făcut elanurile mai adânci și certitudinilor le-a dat o marjă de probabilitate. Dar cărțile le-am scris la vibrația aceea, când crezi că știi totul. Pentru că — sint sigur de asta! — nici nu se poate altfel. Adică nu se poate scrie despre o lume fără să crezi că e a ta și o cunoști pe degete, în cei trei timpi: trecut, prezent și viitor. Experiența se adună în vreme, vocația se nuanțează, însă fără voința clădită pe dragoste pentru timpul tău și oamenii lui nimic nu e posibil.

Această voință-dragoste, pînă la a fi orbitoare, a fost, este combustibilul fundamental al scrisului nostru. Peste vremea care se arată acum așezată în rafturile anilor parcursi, se ridică, mereu prezentă, mereu activă, ucenicia cea mai dragă făcută de scriitorul român de atunci, de ieri, de azi, la școala revoluției — a dragostei de a vorbi despre această lume a ta, de a crede că e imposibilă fără tine, amestec de realități fascinante și iluzii, univers care te cere, te vrea, te iubește, îți cinstește gândul și munca. Ucenicia care a hotărât destine literare și a decis, fundamental, noua literatură română. Ucenicia dragostei de literatură, de țară, de popor, posibilă prin vocația fiecăruia din noi, dar crescută dintr-o viziune generoasă asupra literaturii și rostului ei, cu punctul de plecare în acel act de răscruce în istoria politică a țării care a fost făurirea, acum 65 de ani, a Partidului Comunist Român. Un fir neîntrerupt, deși trecînd adesea prin puține primejdii, a răzbătut în noi cu pasul ce nu rădăcește nicicînd: dragostea de a ști și a mărturisi despre această lume a noastră.

Platon Pardău

A fi în primăvara Patriei

CITATORIE a prezentului socialist al patriei, literatura română de astăzi trăiește și un moment al tinereții. Autori și cărți noi și-au început drumurile spre cititori într-un luminos climat de stimul și înțelegere. Cu benefic interes este întâmpinată literatura tinerilor, expresie nemijlocită a interesului și încrederii cu care spiritul creator al tinereții este promovat și stimulat în ansamblul operelor de edificare socialistă din patria noastră în acești glorioși și eroici ani ai Epocii Nicolae Ceaușescu.

A fi scriitor tînăr. A fi fascinat de marea literatură a patriei tale de limbă română. A ucenici pe tărîmul de lumină și îmbelșugat rod al limbii române. A încerca să-ți potrivești pașii tăi sovăielnici, de tînăr semănător, în ogorul revăd în care cei de dinainte, pe care-i urmezi cu iubire de fiu, au tras brazde adânci, de întemeiere.

A deprinde din truda și experiența înaintașilor datorită scrisului tău. Creșterea limbii românești și-a patriei cinstite. Această patrie în care, sub ocrotirea celor ce și-au asumat destinul transformării ei revoluționare din temelii — **Comuniștii**, te-ai născut, al copilărit și al crescut, al învățat și te-ai format, alegîndu-ți ca mărturie a împlinirii conștiinței tale scrisul.

A poate lesne observa că tinerii scriitori, cei care astăzi se află la primele lor cărți, au crescut, s-au format și se afirmă în aceste decenii, cele mai bogate în realizări și transformări în toate domeniile vieții din patria noastră. Experiența lor de viață s-a cristallizat în ace-

ste tumultuoase decenii ale construcției socialiste. Acumulările calitative noi din conștiința socială, mutațiile profunde produse în structura societății, dimensiunile grandioase, neobișnuite, la care se desfășoară opera istorică a prezentului, constituie pentru scriitorul tînăr nu numai un generos izvor de inspirație, dar și o profundă experiență umană.

De aici și orizontul tematic al tînărului scriitor, atras cu precădere de realitatea imediată, în schimbare, vie, în plin proces de transformare. De aici și diversitatea tematică a cărților scriitorilor tineri. Diversitate care ține, desigur, și de fascinația pe care literatura o reprezintă pentru cel care face primii pași în lumea ei, dar o fascinație care își află temeiurile ei autentice în autenticul prezentului. Fascinat de prezent, autorul tînăr se formează și se maturizează pe măsură ce scrisul său se apropie, se contopește cu firescul vieții, pe măsură ce efortul său creator nu rămîne cantonat în sferele superficiale ale realității, ci descoperă și urmează drumul spre esențe, spre adevăr.

Încercarea tînărului scriitor este de a apropia pagina de carte și mai mult de autenticul literar al vieții. Transformînd pagina de carte nu numai în oglindă a realității, ci în act al prezentei, al vieții. El știe că niciodată o pagină scrisă nu va avea complexitatea și unicitatea vieții, dar prin încercarea sa tînărul scriitor învață să pășească pe lungul drum al cuvîntului ce caută adevărul.

În egală măsură cu încercarea de abordare a temelor prezentului, scriitorul tînăr își verifică și-și diversifică proce-

deele construcției literare. A stăpîni cit mai bine mijloacele scrisului nu înseamnă, în fond, altceva decît o aplecare programatică spre impulsurile de viață ale prezentului. Ale acestui prezent în care, confruntat cu substanțialele prefaceri aduse de revoluția tehnico-stiințifică promovată de partid în viața țării, orizontul cunoașterii și al sensibilității umane înregistrează îmbogățiri fără precedent. Mutații pe care literatura, creația artistică nu le pot ignora, ele dînd dimensiunile actuale ale culturii noastre socialiste. Și scriitorul tînăr, intelectualul tînăr, știe că, prin modul în care cunoaște și urmează traseele noi ale prezentului cultural al epocii pe care o trăiește, activitatea sa creatoare se înscrie în opera de edificare a noii conștiințe, înaintate, a sa și a semenilor săi.

A fi scriitor tînăr. A fi cu adevărul cuvintelor tale în noua primăvară a patriei socialiste. Sentimentul comuniunii prin existența ta și prin existența scrisului tău cu toți cei care trudes pe șantierul eternei și nobilei frumuseți a patriei.

A trăi într-o patrie în primăvară. Sentimentul tonic al împlinirii rosturilor ființei tale în împlinirile grandioase primăveri din sufletul incandescent al patriei.

A trăi și a construi în primăvara Patriei. A fi și a urma pe cei care, asumîndu-și destinul grandios al socialismului pe pămîntul natal, îl edifică la dimensiunile mirifice ale prezentului — **Comuniștii**.

Ioan Lăcustă

Semnături în istorie

UNDEVA, pe traseul Transfăgărășanului, în vecinătatea norilor vesnic rătăcitori, un viaduct cu sprinteneala ciutei peste abis. La picioarele lui înfipite în rocă, o mină a scrijelit în cimentul încă Țilav: „Aici a lucrat brigada lui Cimpoleu”, așezînd o emblema a țării omului în aspra înclătare cu natura. Cîte asemenea steme simbol, scris sau nescris pentru posteritate, ilustrează filele noii istorii a României în evul ei socialist! Peste tot, unde făurarii de bunuri materiale își dovedesc măiestria și vocația de constructori, marile cetăți ale industriei ori monumentalele opere de arhitectură încorporează în structurile lor și preocupările și frământările, dorințele și aspirațiile oamenilor, încrederea nestămutată în ziua de mine, în viitorul de libertate și independență al patriei noastre, în viitorul comunist. Eroismul cotidian își trage seva din romantismul revoluționar, din înalta conștiință civică a constructorilor socialismului care trăiesc plener sentimentul demnității, al deplinei libertăți de manifestare a personalității.

Mai mult ca oricînd, acum, în acest început de mai, cînd poporul își cinstește propria sărbătoare — împlinirea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român — comparația dintre trecut și prezent, cu proiecte spre viitor, înseamnă pentru fiecare cetățean și pentru întreaga colectivitate momente de profundă meditație, de exprimare a bucuriei și mîndriei de a fi participanți activi la mărețea epopee, ziditori conștiinței al propriului destin.

Lumea pe care o edificăm sub conducerea glorioasă a nostru partid este o societate a muncii și a creației, această fericită simbioză conferind trudei făuritorilor de frumos caratele preturii strădăniilor lor de a da expresie activității tumultuoase a poporului în toate domeniile vieții sociale, de a oglindi în limbaj propriu optimismul și hotărîrea națiunii

noastre de a merge neabătut înainte, de a dezvolta gustul pentru frumos și înalte valori morale ale societății, de a-i forma pe oameni în spiritul lăunsoaselor principii ale umanismului revoluționar.

În magistralul Raport prezentat la cel de al XIII-lea Congres al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu definea cu limpezime de cristal ce așteaptă partidul și poporul de la creatori: „Este necesar să se realizeze opere literare de toate genurile care să reflecte pe larg marile realizări ale poporului român, epopeea constructorilor socialismului, care, într-o perioadă istorică scurtă, au ridicat patria noastră pe culmi înalte de progres și civilizație”.

Ce bucurie mai mare poate fi pentru un slujitor al literelor decît de a ști că ocaziile și nopțile sale de migală în fața colii de hirtie s-au intrupat în fapte și eroi, ai timpului său, în care cei din preajmă se recunosc și își comoun modele de viață, de comportament? Romanele, poeziile, piesele de teatru, scenariile, nu se nasc ca Venus din spuma trecătoare a mării, perenitatea și autenticitatea lor fiind rezultatul concret al muncii, al cunoașterii vieții, al participării directe și nemijlocite la preocupările și realitățile Cetății, ale Epocii. „Ideile și tendințele sociale — spunea C. Dobrogeanu-Gherea, sint chiar singele cald și hrănitor care nutrește și face viabil organismul numit artă”.

Literatura anilor care au trecut de la Congresul al IX-lea poartă girul autenticității, al implicării scriitorilor de toate generațiile în vîltoarea vieții poporului, al angajării lor în marea bătlăie pentru ridicarea nivelului general de cultură al poporului, pentru bunăstarea și fericirea întregii națiuni.

Ferestrele larg deschise de spiritul înnoitor al Congresului al IX-lea au făcut ca aerul proaspăt al libertății de gîndire

și creație să stimuleze puternic întregul front al scriitorilor, descătușînd energiile creatoare și înlăturînd barierele artificiale ale uniformizării, șablonismului, rigidității și dogmatismului.

Setea de lectură a oamenilor de la noi este mereu nepotolită. Este o imagine tonică aflulul în librării, în biblioteci, participarea spontană la întîlnirile cititorilor cu scriitorii. Opera scriitorului zilelor noastre, atît de diversificată, ca stiluri și modalități de exprimare, este, cu specificul ei, oglinda vremurilor pe care le trăim, timp avînd chipul harnicului nostru popor. Ea îmbină, cu măiestrie, tradițiile înaintate, virtuțile morale ale culturii românești dintotdeauna, împletindu-le în solul roditor al actualității. Răspunzînd înaltelor comandamente ale celei mai fecunde epoci din întreaga noastră istorie, literatura României socialiste răspunde vibrantului apel al conducătorului partidului și statului de a fi suflet din sufletul poporului, de a reda și greul și bucuria și aspirațiile spre viitor ale oamenilor muncii, de a fi cu adevărat o artă izvorită din realitățile națiunii noastre, o artă profund umanistă. Avînd asemenea valente, literatura contemporană românească este un adevărat mesager al spiritualității noastre pe meridianele lumii, aducîndu-și contribuția binemerită la tezaurul culturii universale. Romane, poezii, piese de teatru apar în țări și în limbi tot mai numeroase, bucurîndu-se de receptivitatea și prețuirea publicului larg de peste hotare.

Asemeni minunaților constructori din vîrf de Făgăraș, care și-au semnat opera pentru ca generațiile de astăzi și de mîine să-și amintească de genul creator al oamenilor zilelor noastre, și scriitorii își aștern, prin ceea ce făuresc, numele în zilele noii istorii a României din Evul ei socialist.

Ion Mărgineanu

Mărturiile timpului, mărturiile cărților

TIMPUL istoric se mărturisește prin faptele sale și, nu întâmplător, cînd vorbim de durata timpului vorbim de dănuirea faptelor aceluia timp. În literatură, faptele timpului sînt cărțile. Ele sînt acelea care depun mărturie în fața generațiilor ce vin de belsugul ori de seceta de gînd și de simțire înaltă, care s-au petrecut în cutare sau cutare vreme. Ele sînt cele care mărturisesc prin ce spun dar și prin cum spun. Durata timpului este sporită de valoarea cărților și, nu o dată, un timp istoric întins pe un număr lung de ani se întipărește în memoria noastră ca o clipă ce nu a avut nimic de spus, pe cînd, din contră, în atîtea cazuri, numărul redus al anilor ne lasă, prin durata operelor răsărite din carnea și singele acestora, impresia duratei nelimitate.

Între opera literară, opera artistică în general, și timpul în care ea s-a născut

există legături vitale, de paternitate, precum între copii și părinții lor, în care matricea de singe, țesătura intimă biologică, păstrîndu-se, caracterele pot fi recunoscute.

Privind în oglinda ultimelor decenii de literatură românească, ochiul adînc scrutător al fenomenului artistic nu poate să nu rămînă impresionat de o adevărată explozie de talente și opere literare remarcabile din anii '70-'80, de pildă. O manifestare firească, normală a talentului unui popor, recunoscut și prin fantezia sa luminoasă, debordantă, și prin sensibilitatea echilibrată, și prin adîncimea de gînd bine cumpănit, pe măsura de aur a ființei umane, putem spune. Dar aceeași fantezie, aceeași sensibilitate, aceeași adîncime de gînd existaseră și mai înainte, în deceniile imediat postbelice, și totuși explozia de mare amploare nu avusese loc. Nu apăruse, eu aș spune că nu putuse să apa-

ră, o carte total innoitoare de substanță lirică, precum **11 elegii** și un talent neobișnuit ca autorul acestei cărți, Nichita Stănescu. Este adevărat că Marin Preda cu **Moromeții**, Eugen Barbu cu **Groapa**, Iar, în poezie, Nicolae Labiș cu **Primele tuburi** arătasă că sevele adînc germinatoare de mari opere literare există. Dar marca înflorire a acestor seve avea să se producă abia după momentul istoric al celui de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, odată cu înflorirea tuturor energiilor creatoare ale țării. „Avem o țară frumoasă și bogată — îi îndemna secretatul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe oamenii de artă și cultură — un popor harnic și cutezător, care timp de peste două milenii, în anii grei de restriște, înfrățit cu codrii, cu riurile și văile și-au apărut glia, iar acum, sub conducerea partidului, își zidește o viață nouă. Poporului, adevăratul făuritor al tuturor bogățiilor patriei, trebuie să-i închine oamenii de artă și cultură tot ceea ce pot crea mai frumos și mai bun”. Climatul larg deschis, generos, reverberația acestor îndemnuri pot fi detectate în substanța perenă a unor opere literare care depun mărturie prin el însele despre ființa timpului în care au fost create.

Am amintit aici cele **11 elegii** ale lui Nichita Stănescu. Dar întreaga sa operă este o mărturie despre îndrăzneala în gîndire, despre puterea creatoare și substanțialitatea acestui timp. **Marele singuratic**, **Viața ca o pradă**, **Cel mai iubit dintre pămînteni** și alte cărți ale lui Marin Preda depun aceeași mărturie. **Princepele**, **Săptămîna nebunilor** de Eugen Barbu — la fel. Cărțile lui Fănuș Neagu, Augustin Buzura, Constantin Toiu, Ion Lăncrănjan și ale altor alora probează aceeași substanță. Personalități lirice atît de diferite, dar cu incidente atît de adînc revelatoare ale complexității sufletului românesc, precum Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Cezar Baltag, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Constanța Buzea, ori Ileana Mălăncioiu, configurează universuri artistice distincte, proprii fiecăruia în parte, dar care poartă în adîncul lor sunele fundamentale ale timpului în care aceste universuri s-au creat.

DE aici bucuria, dar tot de aici și marea gravitate, marea răspundere cu care autorul își privește opera. Exclamația, de un dramatism tulburător, a lui Eminescu, va rămîne drept emblemă de neconfundat pentru creatorul român de totdeauna: „Ah, atunci te se pare /

Că pe cap îți cade cerul / Unde vei găsi cuvîntul / Ce exprimă adevărul?”. Fiindcă adevărul gîndurilor și simțirilor, adevărul clipei care devine eternitate nu se lasă ușor prins și, mai ales în artă, nu se lasă ușor exprimat.

Iată de unde și acel sentiment de veșnică datorie pe care un creator îl încearcă față de timpul său, față de poporul său. Nu cred că este un creator adevărat acela căruia i-ar trece prin gînd, măcar, că nu datorează nimic poporului său. Și asta pentru simplul motiv că atîta cită personalitate — multă, puțină — un om de artă ar putea-o avea, ea nu este altceva decît o părticică din marea personalitate a poporului său. Este picătura de apă sărată, care mai poartă încă în ea gustul sărat și vîscut al adînc al mării din care s-a desprins.

Un creator și opera sa devin mărturie ale unui loc și ale unui timp anume pînă într-acolo, încît Eminescu putea să extindă relația nu numai în domeniul învecinate artelor, ci chiar în teritoriile unor științe, desprinse total de context, cum ar fi matematica, de pildă. „Individul e osîndit prin timp și spațiu de a lucra pentru acea singură parte, căreia el îi aparține — zicea Eminescu. În zadar ar încerca chiar de a lucra deodată pentru toată omenirea — el e legat prin lanțuri nedescăpute de grupa de oameni în care s-a născut. Nimic nu e mai cosmopolit decît matematica pură, de exemplu, și cu toate acestea omul de știință va fi silit să scrie într-o limbă oarecare și prin acest mediu de comunicare ea devine întîi și întîi proprietatea unui grup de oameni, a unei naționalități, și acea naționalitate privește omul de știință de al său, oricît teoriile sale ar putea să aparțină omenirii întregi”.

Și dacă o naționalitate are temeiuri să privească chiar și pe omul de știință de al său, atunci, cu atît mai mult, ea are dreptul de a-l privi pe poet, pe prozator, pe dramaturg, pe omul de literă în genere, de al său. Ideile, simțămîntele, pe care acesta le exprimă sînt idel și simțămîntele rupte din viața națiunii prin singele și carnea căreia omul de literă s-a născut. El își exprimă ideile și simțămîntele individuale în limba acelei națiuni, și să nu uităm că tot Eminescu spunea: „Nu noi sîntem stăpînii limbii, ci limba e stăpîna noastră. Mărturia nu e a noastră și a cărților noastre, mărturia e a limbii și a locului în care ne-am născut”.

Petre Ghelmez

GARZI MUNCITOREȘTI de Liviu Suhar

„Scriitorii clasici și armata română”

TEOGOR Vărgolici s-a pregătit îndelung pentru elaborarea cărții de față. Încă în volumul său de debut, **Inceputurile romanului românesc**, din 1956 (ed. II, augmentată, 1963), erau citeva indicii în această direcție. Ele s-au înmulțit, fie și indirect, prin monografia despre **Alecu Russo** (1964), prin **Dimitrie Bolintineanu și epoca sa** (1971) și **Introducere în opera lui Dimitrie Bolintineanu** (1972), **Perpessicius** (1974) și mai ales prin **Ecouri literare ale cuceririi independenței naționale** (1976). Aceasta, pentru a nu mai aminti decît global publicistica lui, tangentă la respectiva temă, ori alte lucrări adunate în volume. De altfel, în prologul la ultimul volum citat el mărturisea aproape expres o asemenea intenție: „De mult timp mă stăpînește gîndul de a cerceta și sintetiza, într-o imagine de ansamblu cu reflexe prismatice, ecurile pe care lupta poporului român pentru independență națională le-a avut în operele scriitorilor noștri”. Căci, din acestea, îi răsăreau aievea „chipurile brăzdate de suferință ale moșilor și strămoșilor mei, ale tuturor celor ce, în decursul veacurilor, n-au avut altă năzuință mai sfîntă decît aceea a libertății țării românești, a păstrării ființei noastre naționale”.

Îmbinînd cercetarea obiectivă, istorico-literară, cu participarea afectivă, inerentă într-o asemenea întreprindere, Teodor Vărgolici a găsit tonul just, conferind cărții o vibrație necesară, care sporește relieful paginii, imprimîndu-i un apreciabil caracter instructiv-educativ. Carte de învățătură, în înțelesul superior al cuvîntului, ea și-a găsit locul potrivit printre cele scoase de Editura Militară, fiind un mijloc eficient de educare patriotică a ostașilor și în general a tinerelor generații, a cititorului de orice vîrstă și nivel de pregătire. Trebuie adăugat că tema este abordată pentru prima dată la asemenea dimensiuni, cu meticulozitatea și consecvența din lucrarea de față. Astfel, ceea ce știam toți

în legătură cu participarea scriitorilor și oamenilor de cultură la fundarea armatei naționale, cu participarea lor la marile evenimente cu caracter militar din istoria noastră modernă, cu modul în care literatura a oglindit această coordonată a vieții noastre sociale în devenirea ei etc., ni se prezintă organizat, distinct și clar, într-o curgere organică, firească, învînd în fața noastră momentele și pagini mereu emoționante.

Cartea se deschide cu capitolul **Renașterea armatei naționale și scriitorii vremii**, în care autorul, după o trecere sumară în revistă a etapelor anterioare, evidențiază coincidența emoționantă dintre inceputurile literaturii noastre moderne, ale presei și ale organizării armatei, la care mai toți scriitorii vremii au contribuit, înrolîndu-se imediat în noua instituție, instruind soldații ori scriînd cărți pe această temă (ca Bălcescu și alții), articole și poezii, pagini de proză, prin care fixau o direcție și inaugura o tradiție, o coordonată literară ce se va desfășura, amplificîndu-se și cîștigînd în substanță, pînă sub ochii noștri. Entuziasmul participării scriitorilor la acel eveniment, de la Cărlöva, Grigore Alecsandrescu, C.A. Rosetti, Gheorghe Asachi, Heliade, Cezar Bolliac și la alții mai mărunți, ca Hrisoverghei, Nicolae Istrati, D. Gusti etc., rămîne mereu pilduitor, exemplificînd patriotismul și înflăcărarea lor în momentele decise ale devenirii țării. Aceeasi intensitate a participării, a angajării în luptă directă o relevă pregnant capitolul următor, intitulat **Participanți la Revoluția din 1848**: „Participanți și fruntași ai revoluției din 1848, scriitorii noștri au văzut în armata română un factor esențial, decisiv, în înfăptuirea idealurilor patriotice, de dreptate socială și libertate națională”. De la Alecsandri la Pelimon, de la Bălcescu la Bolintineanu și Barițiu, la Mureșanu și alții, toți și-au făcut un titlu de glorie în a sprijini ampla desfășurare de energii pe care a declansat-o revoluția, ale cărei ecouri literare vin pînă în actualitatea imediată. Și e de mirare că Teodor Vărgolici nu le urmărește, informația nelipsindu-i. El a înțeles însă să respecte firul strict cronologic, ceea ce,

pe cit e o pierdere, în sensul unui relief mai amplu și semnificativ al paginii, al evidențierii permanenței unor teme literare, pe atît e și un cîștig, relevîndu-se strînsa îngemănare, în chiar contemporaneitatea imediată dintre dezvoltarea armatei și reflexele ei literare, impactul receptiv dintre scriitori și devenirea vremii lor. E un fir pe care noua carte a lui Teodor Vărgolici îl pune pilduitor în evidență.

Aceleași elanuri le dezvăluie lucrarea în capitolul **În sprijinul Unirii Principatelor Române**, pentru ca în cel următor, **Cucerirea independenței naționale**, pornind de la cartea amintită și de la un surplus de documentare (la care ar mai fi de adăugat lucrarea lui Aurelian I. Popescu, **Ideea de unitate națională în viziune populară**, 1980, volumul **Arta și literatura în slujba independenței**, 1977, pe care l-am coordonat, împreună cu Ion Frunzetti, antologia **Pui de lei**, alcătuită de Rodica Florea, 1977, ori amplul volum colectiv, **Independența României**, 1977, și altele pe care le-a ignorat, e drept, fără prea multe neajunsuri), cercetătorul să desfășoare în pagini o energie a reliefului patriotismului scriitorilor români, cel mai adesea emoționant. Spre deosebire, intruciva, de capitolele anterioare, autorul urmărește aici și ecurile ulterioare ale marelui eveniment.

Cum era și firesc, avînd în vedere realitatea literară și urmările naționale, sociale și politice, ce-au decurs, capitolul cel mai amplu al cărții lui Teodor Vărgolici este cel final, **Scriitorii români în războiul de reîntregire națională**. Lucrările lui anterioare, faptul de a fi stat în preajma unor veterani, precum Perpessicius, între alții, pe care i-a cunoscut și studiat, documentele existente, bogăția literaturii și diversitatea de unghiuri din care privește aceasta primul război mondial, cercetările întreprinse pînă acum de alții, memorialistica etc., l-au dus pe autor la o sinteză remarcabilă pe tema investigată. Sigur că întregiri sînt oricînd posibile, evocîndu-se experiența în acele momente a lui

Lucian Blaga, G. Călinescu, Vladimir Streinu, Zaharia Stancu, Al. Bădăuță, și a altora din generația lor, scrieri precum **Glăsurile lui Iulian Vesper**, altele de M. Gh. Bujor, Em. Bucuța, Mircea Streinu, Pan Hălîppa, Ion Nistor, Marcu Beza, Sextil Pușcariu, care ar diversifica mult cadrul propus. Într-o perspectivă mai largă, referiri la plastică (Ion Jalea, Camil Ressu, Oscar Han etc.), muzică (George Enescu, Mihail Jora și alții), în general la domeniul culturii naționale, ar fi de natură să evidențieze încă mai cuprinzător implicarea intelectualității române în lupta neînfrîcată pentru așezarea României în hotarele ei firești și în spațiul etern al limbii noastre. Sînt în carte și unele scăpări de amănunt (Ion Grămadă nu era ardelean, ci bucovinean ș.a.).

Bună, la obiect, scrisă cursiv, cartea ar merita să fie întregită pînă la nivelul ogîndirii fenomenului cercetat pe întreaga durată a poporului și literaturii noastre. Literatura populară (pe care în scrierea consacrată independenței a avut-o în vedere), literatura veche și premodernă (unde sînt și atitea exemple de scriitori și ostași, de la Neagoe Basarab, Petru Cerceș și Neculce, la Mihail Viteazul, Miron Costin, Stolnicul Cantacuzino ori Dimitrie Cantemir și mulți alții) ar merita, fiecare cite un capitol într-o lucrare de structura celei de față. De asemenea, literatura contemporană ar trebui investigată sistematic sub acest aspect. Fiind informat și competent, un afectiv dublat de un cercetător orientat și cu serioase tensiuni către obiectivitate, avînd o experiență a întocmirii unor asemenea scrieri, Teodor Vărgolici s-a îndatorat, tocmai prin reusita de acum, cu o carte care să examineze fenomenul în toată durata și diversitatea lui. Atît tema, cit și literatura ce-o abordează sînt generoase, cu deschidere spre public, încît cartea ce le-ar aborda în toată complexitatea ar avea un ecou pe potrivă.

George Muntean

*) Teodor Vărgolici, **Scriitorii clasici și armata română**, Editura Militară.

Romanul politic

CARACTERUL militant al literaturii române poate fi desprins încă din perioada începuturilor, manifestându-se ca o constantă, cu accente în perioade de efervescență, cum au fost „luminile” secolului al XVIII-lea, pașoptismul, epoca premergătoare Marii Uniri sau cea deschisă de revoluția de eliberare socială și națională. Componenta politică s-a manifestat mai direct în poezie, pentru proză, pentru roman în special, tradiția consemnează prioritar o dimensiune socială, politicul fiind un atribut care a căpătat o deplină întemeiere în literatura română actuală, situată în contextul angajării întregii culturi. De altfel, oriunde am privi în jur în literatură care se scrie pe toate meridianele în secolul nostru, angajarea scriitorilor în problematica agitată, nu o dată tragică a lumii contemporane, este fenomenul cel mai pregnant.

Despre romanul politic s-a scris mult și foarte probabil că se va mai scrie și de aici înainte. Conceptul rămâne în continuare destul de limpede și doar dorința unor interpretări „subtile” care se joacă cu sensul noțiunilor ducă la obnubilarea lui. Într-o anchetă din 1983 am întâlnit sugestia, mai în glumă, mai în serios, de integrare în concept a unor opere ca *Pseudokyngheticos* sau *Pilnia și Stamate*. Nu orice producție literară cu caracter politic este obligatoriu valoroasă, nu orice operă valoroasă este și politică, altfel decît dacă, printr-un șir întreg de deducții, spunem că este reprezentativă pentru un curent sau o întregă literatură. Fără îndoială că tema are o mare importanță, dar nu una hotărîtoare. Concepția aduce elementul decisiv, ea creează și „materia” în spiritul ei, astfel că trilogia *Cel mai iubit dintre pămînteni* este mai puțin o carte despre mitul fericirii prin iubire, cum crede personajul narator, ci, fundamental, un roman politic.

O serie de lucruri, astăzi la îndemîna oricui, nu au fost înțelese totdeauna în același fel. În deceniul al șaselea toată literatura trebuia să fie politică într-un anumit mod, statuat la birou, în afara realității vieții, în afara realității literaturii înseși. Urmările s-au văzut: au apărut cărți proaste scrise, după rețetă, de autori buni, cărți bune au fost reparate cu îndirjire dogmatică. *Groapa* a fost discutată ca și cum ar fi fost un roman politic, *Bietul Ioanide* l s-a reproșat o viziune greșită asupra mișcării de extremă dreaptă din anii '40, deși G. Călinescu o condamnă și teoretic și prin influența ei nefastă în existența indivizilor. Trecutul ne ajută să vedem mai bine cîștigurile prezentului. Este însă greșit să înconjurăm această etapă numai de opoziția noastră. Cărțile bune au apărut, e drept, într-o proporție inferioară în comparație cu etapele următoare, dar ele au atîna cote valorice ulterioare greu accesibile. Alături de *Bietul Ioanide* și *Groapa*, se cuvine citat volumul întîi din *Moromeții*, mesaj de probitate și de lumină a spiritului trimis de lumea satului românesc. Prin *Moromeții*, Marin Preda validează artistic un memorabil enunț al lui G. Călinescu, formulat polemic împotriva contestărilor complexității sufletului țărănesc: „Țăranul și Kant își pun aceleași probleme, cu deosebire că cel din urmă le rezolvă cu altă tehnică”. Democratizarea personajului înseamnă în același timp recunoașterea superiorității sale intelectuale și etice. Încă de la începuturile ei, configurate prin contribuția tuturor generațiilor de scriitori, literatura contemporană este legată de apariția unor romane cu un pronunțat caracter politic, aparținînd unor personalități artistice de prim ordin. Mihail Sadoveanu rela în *Nicoară Potcoavă* povestirea de tinerețe *Solmil*, acordîndu-i tînuța gravă a unei străvechi înțelepciuni. Un om între oameni cuprinde și întrebările obsesive din *Jocul ieilor* sau *Danton*, *Bietul Ioanide* transferă în materia romanului unul din cele

patru mituri pe care a crescut, în concepția lui G. Călinescu, toată literatura română. Aceste cărți au un factor comun. Ele răspund unei întrebări capitale, care este rostul omului superior, al personalității în istorie. De răspunsul dat depindea constituirea noii culturi, cărțile limpezeau nu numai pozițiile autorilor, ci pe ale întregii intelectualități.

ESTE meritul perioadei deschise de Congresul al IX-lea al P.C.R. de a fi eliberat energiile creatoare, de a fi permis expansiunea personalităților artistice în dezbaterile unei problematice reale, în spiritul responsabilității. Unul din cîștiguri îl reprezintă diversitatea stilistică. De unde, în etapa anterioară, predomina pînă la exclusivitate modalitatea realistă de sorginte balzaciană, am asistat, în ultimii douăzeci de ani, la îmbogățirea formelor de expresie, la sincronizarea activă, incluzînd și privirea critică, personală, cu tendințele manifestate în literatura lumii. Alături de realismul total, social, politic și psihologic al lui Marin Preda, întîlnim proza de introspecție cu largi trimiteri teoretice (filosofice și politice) la Alexandru Ivasiuc, proza analitică în conjuncturi istorice și sociale la Augustin Buzura, realismul cu irizații spre fabulos la Fănuș Neagu, spre fabulos și fantastic la Dumitru Radu Popescu, alternarea fantasticului cu alegoricul într-un stil hohotilor romantic la Laurențiu Fulga și enumerarea poate continua cu citarea altor nume și formule artistice. Dar diversitatea stilistică, explicabilă într-un climat de emulație, este o rezultantă a unor transformări mai adînci. Ele s-au produs în însuși modul de a înțelege literatura, în asumarea unei perspective istorice și în scrierile inspirate din actualitate și care înainte erau tributare unei optice reportericești. Realitatea a pătruns în corpul operei de artă nu prin elemente limitat concrete, ci prin implicarea ei în istorie, în modificările structurale ale întregii societăți românești. „Istoricizarea” literaturii a făcut ca una din temele ei esențiale să fie raportul între destinul individual și istorie. Spiritul adevărului a fertilizat literatura ultimelor două decenii, literatura răspunde „orizontului de așteptare” al cititorului, contribuind în același timp la modelarea acestui orizont.

Socialul și politicul continuă să rămînă în atenția scriitorului român și e de presupus că fenomenul are atributele permanente. „Din păcate pentru dorința de atemporal a multor începători de azi — scrie Marin Preda în *Imposibila întoarcere* — romanul e legat de istorie și fără ea se asfixiază”. Chiar noțiunea de politic încorporat literaturii s-a îmbogățit, comparația cu etapa anterioară dovedindu-se și aici edificatoare. De unde înainte politicul era văzut ca o categorie din afară, cu cîteva imuabile însușiri în funcție de care erau judecate acțiunile personajelor (pentru a corespunde, eroii trebuiau construiți după o anume rețetă), astăzi literatura înțelege politicul ca o realitate intimă a existenței, interferată cu alte valori. Fiecare scriitor, rămînd atașat umanismului societății noastre, pune întrebări mai incitante decît răspunsurile dinainte cunoscute. Last but not least, un element important îl reprezintă conștiința literară a scriitorilor, elaborarea cărților și receptarea lor ca opere literare în primul rînd, chiar dacă au un pronunțat mesaj politic. Oricite concesii mai face scriitorul temei ca atare, oricîte erori de judecată extraestetică face publicul, s-a încetățenit convingerea că o carte trebuie să fie, înainte de toate, literatură. O aflăm explicit într-unul din recentele romane politice, *Muzeul de ceară* cînd, printr-o convenție, individul care servea ca model pentru personaj, preia de la autor narațiunea. Personajul devenit narator, care înainte dădea sfaturi scriitorului profesionist, vede, atunci

cînd el se angajează să scrie, că lucrurile nu sînt atît de simple cum le credea. Citîndu-și propriile pagini e nemulțumit, se gîndește la forța coagulată a artei, la faptul că, pentru a reconstitui viața, trebuie să știi să faci literatură.

RECUNOSCÎND rolul factorilor favorizatori, al climatului benefic pentru creație, e nevoie să ne oprim la elementul hotărîtor, munca scriitorului, aceasta presupunînd talentul, atitudinea, angajarea lui. Marin Preda face, din orice unghi l-am privi, figură de precursor. Romanul *Risipitorii* (1962) reprezintă o dată în istoria prozei românești contemporane, propunînd o meditație pe tema comportării în societatea noastră, împreună cu o formulă eseistică, în acord cu evoluția generală a literaturii. Tot astfel, *Moromeții*, volumul al doilea, are semnificația unui început, relevînd dimensiunile procesului care a modificat radical satul românesc, reflectarea procesului în conștiința oamenilor, iar trilogia *Cel mai iubit dintre pămînteni* deschide, pentru roman, o nouă vîrstă, cea a sintezelor, edificatoare pentru maturitatea unei literaturi. Ciclul românesc al lui Dumitru Radu Popescu, situat între *F* și *Împăratul norilor*, reconstituie într-o construcție barocă — alternînd sublimul cu grotescul, comicul cu tragicul, puritatea cu vulgaritatea —, o etapă istorică, accentuîndu-se problematica etică, reacția la injustiție și abuz de putere. Noul ciclu, *Viața și opera lui Tiron B.*, vine cu o formulă românească mai direct legată de istorie, de evenimentele cruciale de la începutul revoluției. Patosul adevărului traversează aceste cărți impregnate de umanismul timpului nostru. Nu întîmplător este cultivat romanul-anchetă, cum procedează Dumitru Radu Popescu în majoritatea cărților sale, Augustin Buzura în *Fetele tăcerii*, *Orgoliu* revine, de asemenea, la una din temele predilecte ale literaturii actuale legate de exercițiul puterii, intransigentul Cristescu își investeste eforturile nu numai în profesia absorbantă, dar și în lupta cu obtuzitatea și egoismul, reușind să-și modeleze o personalitate exemplară. Romanele lui Alexandru Ivasiuc privesc din interior mecanismul puterii, personajele își reconsidere, în urma unei traume, existența din unghiul autenticității, cum se întîmplă cu Ion Marina (*Cunoaștere de noapte*), Dumitru Vineu (*Păsările*), Paul Achim (*Humînări*). Între destinul individual și istorie pot apărea nesincronizări, ca în *Suferința urmașilor* sau *Fiul secei* de Ion Lăncrănjan, esențial rămîne conștiința scriitorului care își asumă rolul de a judeca, de a extrage învățămintele pentru individ și colectivitate. Ideea regenerării prin suferință poate fi întîlnită în proiecția mitică, fabuloasă din *Îngerul a strigat*, romanul lui Fănuș Neagu, în *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Toiu, meditație asupra raportului dintre efemer și

durabil prin intermediul unui personaj puternic și fragil totodată. Să nu uităm romanul parabolic, cu o bogăție de sensuri care depășește cadrul geografic sau temporal, roman al cărui cap de serie este *Princepele* de Eugen Barbu, după cum ciclul românesc de evocare istorică, *Zăpezile de acum un veac*, este reprezentat de Paul Anghel.

REZULTĂ cu claritate că astăzi au dispărut subiectele tabu, că în universul tematic este loc pentru lumini și umbre, pentru împliniri și eșecuri. Toate experiențele au drept la existență literară atîta vreme cît ne edifică asupra condiției umane și a istoriei trăite. În Cuvîntarea la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative din 2—3 august 1983, secretarul general al partidului sublinia necesitatea ca arta să descopere „copacii tineri”, „lot ceca ce este bun și demn în societatea noastră, în munca și viața constructorilor socialismului”. Astfel de personaje există în literatura noastră, extrase din diverse categorii, dar mai cu seamă dintre cei aflați în primele rînduri ale făuritorilor de istorie. Sînt scriitori care s-au îndreptat cu predilecție spre aceste personaje ca Platon Pardău în primele sale romane, Dinu Săraru, Al. Simion ș.a. Eroii exemplari sînt văzuți fie din perspectiva apartenenței la grupuri sociale (*Apa*), fie din cea a personalităților relevante (*Marele singuratic*, *Pumnul și palma*). În *Apa*, Alexandru Ivasiuc abordează perioada imediat următoare Eliberării cînd o lume moare, și alta, în forme încă imprecise, se ridică pe ruinele ei. Zona de interes a romanului rezidă în surprinderea trecerii de la o conștiință oarecum difuză a situației la revelația necesarului cerut de etapa parcursă. În *Pumnul și palma*, Dumitru Popescu se oprește la două personaje ca ipostaze ale spiritului revoluționar, Manole Suru și Vladimir Cernea, naturi complementare, primul intruchipînd pragmatismul, capacitatea acțiunii imediate, eficiente, celălalt — inteligența speculativă, posibilitatea de a vedea fața ascunsă a lucrurilor. Tot între făuritorii istoriei se situează Niculae Moromete din *Marele singuratic*. Decepcionat de o suită de eșecuri, încearcă a se izola pentru a fi scutit de deziluzii. Experiența nu-i reușește, realitatea îi infirmă tezele defetiste, numai prin revenire în societate poate riposta la violență și evita complicitatea la injustiție. Cineva îl vorbește în roman de imposibilitatea de a „scăpa”, de asemănarea obligatorie cu semenii, cu cei alături de care existența sa capătă un sens. Această asemănare se manifestă și la valorile produse în epoca noastră, un loc eminent deținîndu-l literatura prin mesajul ei impregnat de ideile generoase ale umanismului.

Liviu Leonte

VISURI REALIZATE de Brăduț Covaliu

Conștiința spiritului de acțiune

NU l se poate reproșa prozei lui Constantin Călinescu calitatea de a fi receptivă la ordinea scriiturii. Disponibil pentru mai toate genurile, autorul parcurge itinerarul unei structuri cu delăsare senină, viguros și prob, statornic și echilibrat, cu o înconfundabilă „sfătosenie” tipic ardeleană. Proza sa pare elaborată pînă în cele mai mici enunțuri.

Ultimul roman al prozatorului clujean, *Un anotimp pentru fiecare*, (vol. I: *Sezonul crinilor roșii*, Editura Dacia, 1985) respectă lecția clasică a prozei tradiționale, fără ca procedeul să apară ca redundanță sau să-i diminueze farmecul și efectul epic scontat. Influența lui Slavici se resimte, dar nu la nivelul imitației pasager-voluntare, pentru că motivul central al cărții (al dascălului devotat cauzei apostolatului) e prelucrat în manieră personală și în concordanță cu modificările politice și sociale survenite în structura societății noastre după cea de-a doua conflagrație mondială. Învățătorul Valentin Ohaba, întors rînit de pe front, se va reintegra, nu fără anumite incidente, la școala din Versani și, chiar dacă momentan, nu înțelege complicatul mecanism politic în evoluție — în final el se va înscrie în partidul comunist — va deveni liderul sătenilor, contribuind la rezolvarea unor delicate probleme (ridi-

carea unei școli noi, în pofida intrigilor preotului Băltan, simpatizant al legionarilor; împropietărirea unor familii de moși etc.). Textul e generos în instanțanee în care luciditatea și obiectivitatea deciziei propun în Ohaba pe insul de acțiune, modelat politic în mers și înzestrat cu o rară capacitate de-a nu se lăsa surprins și depășit de evenimente. El își sprijină „utopiile” pe o experiență asumată cu discernămint, o experiență care transformă o biografie în act de conștiință și care sudcăză caracterele. Iar etapele pe care le parcurge protagonistul sînt, simultan, ale devenirii dar și ale verificării unor convingeri: „— Așa să știi, Horiașu — îi va replica unul fost coleg și viitor inspector școlar —, înainte de toate a fost țara”. Autorul nu idealizează personajul dar îl face exponentul și deținătorul unor virtuți la care-i convorțește pe cei din jur. Gestul nu are în el nimic contrafăcut, și devine explicabil într-un context în care excepția devine regulă (sau apare ca firească, ar spune lînar, în realitate narațiunea e destul de complexă. Incursiunile în trecutul nu prea îndepărtat al existenței personajelor, exigența întocmirii „fișei” biografice, grație unui temperament înzestrat cu atributul omniștiinței, evitarea fragmentarismului și miza soluției

definitive dar imprevizibil strecurată mențin o constantă tensiune pe tot parcursul lecturii. Procedeul cumulativ de evenimente asigură, pe secvențe, caracterul unui roman de structură polițistă, din care nu lipsesc senzaționalul și alte detalii de recuzită ale genului. Remarcabil este, prin inventivitate, episodul evadării lui Ohaba, cu întreaga familie, din Ardealul snuls din trupul țării prin Dictatul fascist de la Viena. O notă de umor, cu virtuți nuanțate, dă un plus de suplețe discursului. Conflictul, pe front, cu căpitanul Filipolu, îl detașează pe Ohaba în rîndul personajelor lucide și cu o personalitate puternică, autoritară fără orgoliu. Cristalizarea conștiinței sale politice se produce sub efectul discuțiilor avut cu fostul său maestru, Pavel Moccuanu, devenit un important activist de partid. Ohaba va rezista și presiunilor exercitate de legionari, ca Flaviu Cișman, conducătorul unei rețele de diversione și de speculații, combinată cu acțiuni militare, și va dejuca planurile inspectorului-șef, Alexandru Murfu, care îi oferea identitatea unui paravan în rețea. Încendierea școlii abia ridicată, atacul banditesc de la Valea-Lungă asupra secției de votare; episodul romantic (avînd în el ceva voiculescian) al iubirii dintre enigmatică Bella și tîganul violonist Silvester Vadász etc. sînt tot atîtea ilustrații de epică densă, probe ale unui condei

exersat și care se ridică deasupra nivelului minimei curiozități a lectorului. Pentru că, de fapt, *Un anotimp pentru fiecare* este (cum observă și Petru Poantă) un roman social și de atmosferă, înregistrînd pulsul existențial într-un mediu — des frecventat de proza noastră — care nu a rupt cu tradițiile dar nici nu le-a trădat, cită vreme nici Istoria nu a stabilizat sistemul. Observarea de către autor a acestui spațiu — tot mai sensibil la presiunile din afară — sau a mediului cu potenții de prestanță aristocratică e atentă și realistă, chiar dacă, ni se pare, o anume viziune discret simplificatoare operează asupra înscriserilor personajelor în categorii distincte. La nivelul ficțiunii faptele capătă o precisă motivație interioară. Omniștiința autorului tutellează destinele personajelor și le plasează într-un cerc al raporturilor dictate de circumstanțe. Ele, personajele, nu „suferă” de complexe metafizice, renunță din principiu la abstracții, urmărind trăirea concretului la modul onest sau subuman, după categoria care le revindică. Dacă n-au pasiunea replicilor sau a dialogurilor savante, a dezbaterilor colocviale, într-o istorie în mers, ele posedă în schimb conștiința spiritului de acțiune.

Vasile Chifor

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN — CENTRUL VITAL AL NAȚIUNII

A 65-A aniversare a Partidului află țara, clasa muncitoare, țărâna, intelectualitatea, mai mult ca oricând în strînsă unitate în jurul inimii fierbinții a poporului — Partidul Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de activitatea și personalitatea căruia este strîns legată istoria ultimelor decenii ale edificării pe pămîntul României a societății noi, socialiste.

Anii revoluției și construcției socialiste au constituit și constituie pentru poporul român ani de muncă eroică, de reconstrucție economico-socială și spirituală, de promovare și consolidare a spiritului revoluționar, a valorilor reale, autentice — anii afirmării plene a Partidului Comunist Român ca forță politică conducătoare, centrul vital al națiunii.

În acest amplu și complex proces revoluționar, Congresul al IX-lea al Partidului a dat un puternic impuls gândirii vii, creatoare, a instaurat un climat de rodnică activitate, determinînd un dinamism fără precedent inițiativei, rolului conducător al Partidului Comunist în întreaga dezvoltare a societății românești.

Congresul al IX-lea al partidului a determinat o profundă înnoire a gândirii social-politice, rupînd hotărît cu manifestările dogmatice ale trecutului, instituînd un climat de dezbateră de idei liberă, bazată pe promovarea spiritului științific, creator. El a deschis noi orizonturi îmbogățirii vieții ideologice a societății noastre, la temelie căreia se află o concepție profund revoluționară, mereu capabilă de a considera și reconsidera critic realitatea, condiția umană, procesul devenirii lor comune, de a confrunta principiile, tezele cu practica socială.

Momentul de excepțională însemnată în ascensiunea vieții societății noastre inaugurat în urmă cu peste două decenii, semnificativ și revelator subsumat unui obiectiv fundamental — progresul neîntrerupt al țării, într-o ascensiune armonioasă, echilibrată — a primit azi o confirmare deplină, prin tot ce am înfăptuit. În modul de a fi și de a gândi al partidului se produce nu numai o schimbare de atitudine, nu numai o primenire a stilului și metodelor de muncă și luptă pentru nou, pentru progres, ci și o deschidere cutozătoare, fără precedent, spre noi orizonturi care așează România în perspectiva unei evoluții economice, sociale și spirituale ce legitimează originalitatea și valoarea demersului ei socialist și comunist.

„Congresul al IX-lea — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, — a descătușat energiile creatoare, a înlăturat o serie de șabloane și dogme și a pus în fața partidului nostru sarcina edificării socialismului cu poporul și pentru popor, pornind de la condițiile concrete din România, aplicînd principiile materialist-dialectice, ale socialismului științific, adevărurile general-valabile la realitățile României. Și tocmai înlăturarea acestor dogme și șabloane a descătușat energiile poporului nostru și a făcut să avem marile realizări de astăzi, care au ridicat țara pe treptele superioare ale dezvoltării multilaterale, în toate domeniile.”

Prin documentele Congreselor al X-lea, al XI-lea, al XII-lea și al XIII-lea, ale conferințelor naționale ale partidului, prin opera teoretică și practică a secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Partidul Comunist Român, socialismul, își reconfirmă capacitatea și marile disponibilități de a se manifesta ca un izvor de inspirație și armă de luptă în complexele forme de existență socială și națională ale contemporaneității.

Subliniind cu claritate că evoluția socialistă și comunistă a României are și va avea loc într-o lume concretă, cu situații, confruntări și schimbări ade-

sea spectaculoase, surprinzătoare, partidul a prefigurat programul de organizare și conducere a societății realist și lucid, în funcție de exigențele și cerințele realității.

În concepția Partidului Comunist Român, cunoașterea temeinică a legilor generale, sesizarea raportului dintre acțiunea lor și condițiile particulare — sociale, economice, politice, culturale — diferite de la o etapă la alta, reprezintă o condiție de prim ordin a înfăptuirii și dezvoltării noii orînduirii. „Făurirea socialismului — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — trebuie să se bazeze atît pe legitățile generale cît și pe realitățile economice, sociale, istorice și naționale ale fiecărui popor, ale fiecărei țări. Orice nesocotire a legităților și principiilor generale socialiste poate aduce mari daune și pune chiar în pericol construcția socialistă.”

Partidul Comunist Român, organizînd continuu perfecționarea societății, și-a perfecționat el însuși munca, și-a îmbogățit continuu metodele de analiză și de aplicare în practică a programelor stabilite. Transformînd societatea, transformîndu-se pe el însuși, Partidul Comunist Român dispune azi de forță numerică și calitativă pentru a conduce cu competență toate domeniile de activitate și, împreună cu milioanele de oameni ai muncii, să ridice pe o treaptă superioară societatea socialistă românească, structura și cadrul de manifestare și realizare a vieții politice și sociale, a personalității umane. Prin aplicarea personală a tezei conform căreia socialismul și comunismul constituie opera întregului popor, partidul nostru se implică în mod nemîlocit și conduce din interior întregul edificiu social, împreună cu clasa muncitoare și nu în numele ei, împreună cu poporul și nu în numele acestuia.

Partidul Comunist Român, prin tot ceea ce a înfăptuit și înfăptuiește, își demonstrează rolul de forță politică conducătoare, de centru vital al societății socialiste românești.

I N CEI peste douăzeci de ani trecuți din glorioasa Epocă Nicolae Ceaușescu, au fost obținute rezultate remarcabile în toate domeniile de activitate. România devenind astăzi o țară industrial-agrară, cu o industrie dezvoltată, modernă, cu o agricultură socialistă avansată. În aceste ultime două decenii, producția industrială a crescut de peste 6 ori, fiind acum de 100 de ori mai mare decît în 1944, iar producția agricolă a crescut de circa 2 ori și jumătate, fiind de 7 ori mai mare față de cea realizată în anul 1944. La rîndul său, venitul național a crescut de peste 4 ori, fiind de 32 de ori mai mare față de cel consemnat în același an 1944.

Știința, învățămîntul și cultura au cunoscut, de asemenea, o puternică dezvoltare în cei peste douăzeci de ani trecuți de la istoricul Congres al IX-lea. Literatura, arta, cultura românească, inspirate din glorioasa istorie, viață și muncă eroică a neînfăptuitului nostru popor, au cunoscut în perioada istorică ce a trecut de la Congresul al IX-lea al Partidului o dezvoltare fără precedent. Creatorii țării, scriitori, artiști plastici, muzicieni, urmînd îndemnul secretarului general al partidului de a porni de la izvor, de la viața și munca poporului au realizat opere perene, de mare forță, ce dau strălucire patriei.

Pozitia Partidului Comunist Român de forță politică conducătoare, centrul vital al societății noastre socialiste, este trainic fundamentată pe încrederea întregului popor în puterea și resursele teoretice și practice ale partidului de a găsi direcții și soluții de dezvoltare care să asigure ridicarea permanentă a gradului de civilizație a țării, a nivelului de trai material și spiritual al oamenilor muncii, întărirea continuă a independenței și suveranității

țării patriei, a prestigiului și autorității partidului în fața națiunii noastre socialiste, a popoarelor și forțelor progresiste de pretutindeni.

Activitatea și rolul partidului în construcția și perfecționarea societății îmbracă un caracter obiectiv necesar, hotărîtor pentru mersul nostru ascendent pe calea socialismului și comunismului. În același timp, activitatea practică, atît de diversă și complexă, care solicită o permanentă căutare de idei, inițiative și soluții, impune comunistilor, partidului în ansamblul său, promptitudine și operativitate în adoptarea celor mai eficiente măsuri, competență și capacitate previzionară, spirit creator, revoluționar. Totodată, opera de construcție socialistă se realizează cu poporul și pentru popor. Aceasta înseamnă atragerea maselor și ridicarea lor la nivelul înțelegerii necesității de acțiune, mobilizarea și conducerea lor eficientă. Participarea maselor, însuflarea încrederii în reușita acțiunii, dimensioanarea permanentă a atribuțiilor complexe ale acestora în funcție de necesitățile sociale nu pot fi decît opera partidului comunist, singura forță politică în măsură să explice sensurile acțiunii umane, să formeze convingeri ferme comuniste. „Făurirea socialismului, a societății socialiste multilaterale dezvoltate, înaintarea spre comunism — arată secretarul general al partidului nostru — trebuie să se desfășoare împreună cu masele, cu întregul popor. Tot ceea ce realizăm trebuie să servească poporul, bunăstarea și fericirea sa.”

S TILUL și metodele de exercitare a conducerii de către partid cunosc și vor cunoaște aspecte noi, superioare calitativ, în funcție de sarcinile imediate și de perspectivă, de specificul și problematica etapelor de dezvoltare ale societății socialiste și comuniste românești. Caracterul complex și profund democratic al activității economico-sociale determină implicarea directă a partidului în rezolvarea tuturor aspectelor privind progresul neîntrerupt al țării, asigurarea unui ridicat nivel de trai și civilizație al întregului popor, concomitent cu implicarea și participarea directă a poporului însuși la soluționarea problemelor fundamentale ale edificării societății socialiste. Simultan cu perfecționarea rolului conducător al partidului, a responsabilității sale în fața societății noastre, crește răspunderea maselor largi populare față de evoluția și destinele patriei, se creează condiții concrete, tot mai diverse, de afirmare a poporului ca făuritor al propriei sale istorii, ca stăpîn al propriului său destin socialist și comunist.

Relevîndu-se ca expresie reală a aspirațiilor și intereselor fundamentale ale întregului popor, exercitînd conducerea politică împreună cu clasa muncitoare, cu toți cei ce trăiesc și muncesc în patria noastră, Partidul Comunist Român se relevă a fi nu doar „avangarda clasei muncitoare”, ci un adevărat partid de masă, integrat organic în viața societății românești.

Rolul conducător al partidului este înțeles nu ca un centru de comandă, cu o independență autoritară, situat deasupra societății și a claselor sociale, ca un emițător de ordine și dispoziții pe care alții trebuie să le execute, în virtutea unor raporturi de putere și subordonare forțate, artificiale.

Conceput ca centru vital al societății, partidul acționează pentru formarea și educarea cetățenilor în spiritul cerințelor societății socialiste, al eticii și echității. În calitatea sa de centru vital, partidul dezvoltă creator ideologia revoluționară, validează tezele care slujesc procesul construcției socialiste, le îmbogățește, le verifică și elaborează teze, concepte, idei noi care propulsează societatea înainte.

Aceasta înseamnă că partidul a de-

venit, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, forța propulsoare a relațiilor democratice în societate, o forță de influențare și convingere ideologică și politică, de realizare a consensului național, a unității și coeziunii moral-politice a poporului pentru înfăptuirea intereselor sale supreme pe calea construirii socialiste și comuniste.

Puterea mobilizatoare și transformatoare a partidului, ca arhitect și călăuzitor în amplul efort de înălțare materială și spirituală a patriei, își are izvorul nesecat în mase, în încrederea cu care cei ce muncesc urmează partidul, linia sa politică, programele sale de dezvoltare stabilite împreună și în conformitate cu cerințele poporului.

Îndeplinirea cu abnegație și consecvență a rolului partidului de forță dinamizatoare, novatoare a societății constituie una dintre realitățile fundamentale ale existenței noastre socialiste, deschizătoare de perspective sigure, de dezvoltare pe calea progresului și civilizației.

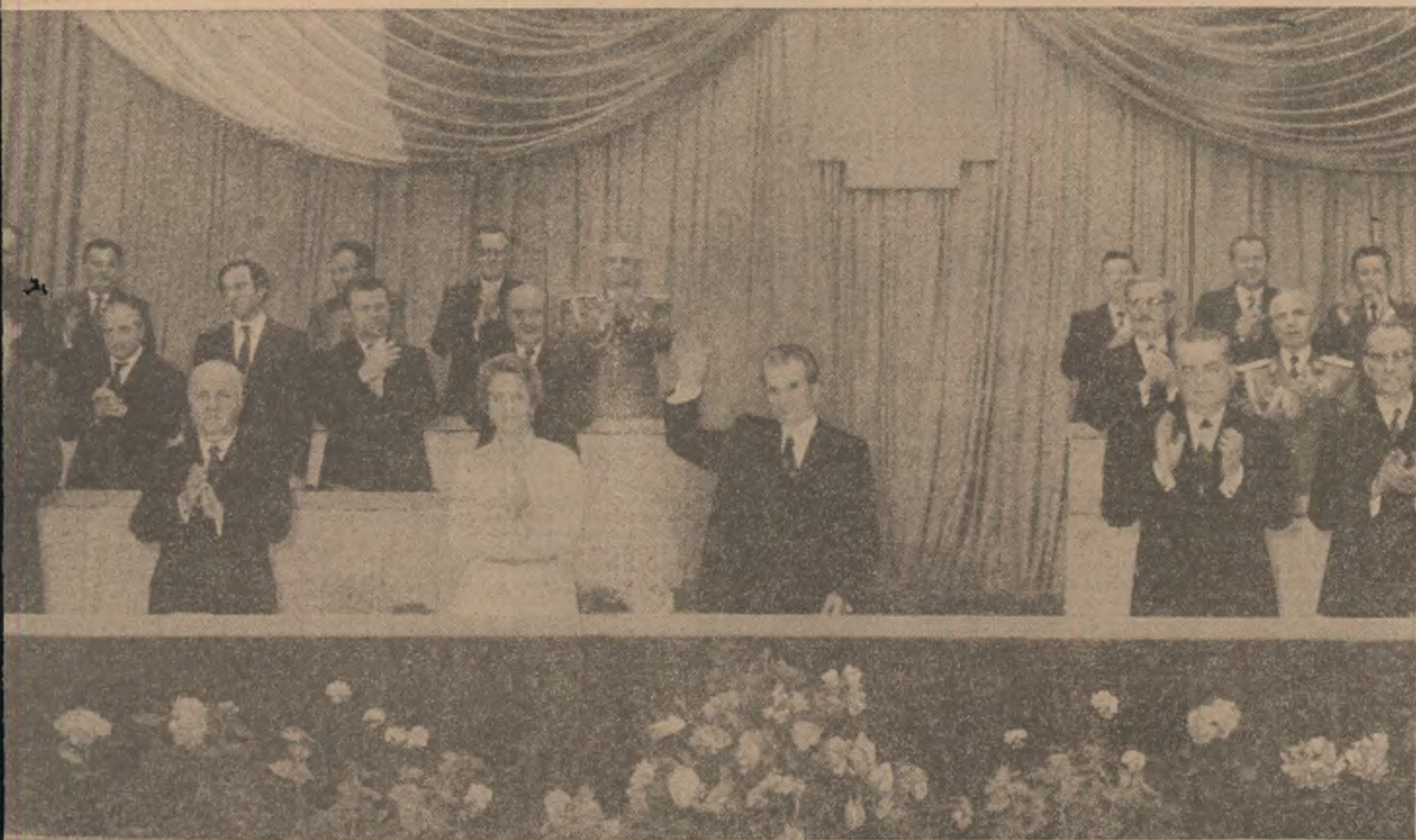
Partid de masă, angajat în opera constructivă împreună cu poporul, pentru popor, partidul nostru a inițiat și instituționalizat un amplu sistem de participare democratică, responsabilă a maselor de oameni ai muncii la conducerea și construcția societății.

Partidul, în frunte cu secretarul său general, a acționat și acționează permanent pentru întronarea și instituționalizarea principiului muncii și conducerii colective la nivelul întregii societăți. În acest spirit își desfășoară activitatea o serie de forumuri și organisme la scară națională, cum sînt: Congresul consiliilor populare, Camera legislativă a consiliilor populare, Congresul educației politice și al culturii socialiste, Congresul agriculturii, Congresul consiliilor oamenilor muncii și Consiliul Național al Oamenilor Muncii — forumuri și organisme ce exprimă căutările și soluțiile creatoare ale partidului, ale oamenilor muncii și prin care se asigură un permanent și amplu dialog între partid și popor, dialog cu efecte favorabile atît la nivelul întregii țări, cît și la cel al unităților economice, comune, orașe etc.

C ARACTERISTICA esențială a edificării multilaterale a societății noastre socialiste este dată de simultaneitatea dezvoltării și perfecționării continue a tuturor domeniilor de activitate — economic, politic, cultural-educativ — precum și a cadrului instituționalizat de manifestare politico-socială. În concepția partidului nostru, construcția socialistă asigură și consolidează relația obiectivă necesară între amplul proces evolutiv de transformare și înnoire a societății și atitudinea conștientă, bazată pe convingere, a maselor de oameni ai muncii, a întregului popor. Construirea societății socialiste multilaterale dezvoltate necesită un progres material regăsit în expansiunea cantitativă și calitativă în măsură să realizeze acea concordanță eficientă între universul spiritual și cel material al omului.

Asumîndu-și rolul istoric de organizator și conducător al poporului nostru pe calea socialismului, Partidul Comunist Român s-a integrat organic în structura socială și spirituală a țării, asimilînd ideile și concepțiile progresiste, tradițiile înaintate, dar și emanînd lumina care să netezească drumul de muncă și luptă spre zările comunismului victorios.

Centrul vital al societății noastre socialiste, partidul, dă substanță, dinamizează și perfecționează activitatea întregului sistem politic, perfecționîndu-și, în același timp, rolul și funcțiile sale, metodele și mijloacele de conducere. Pornind de la locul și misiunea partidului în ansamblul realității noastre socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat cu tărie, în toți

La adunarea festivă organizată de Comitetul municipal București al P.C.R. cu prilejul sărbătoririi zilei de 1 Mai, Ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc

pe douăzeci de ani de când se conducea destinul țării, ne-am întărit partidul, a disciplinei de partid, perfecționarea permanentă a calităților și spiritului revoluționar ce trebuie să animeze omul nou al socialiste și comuniste. „Aplicarea unitară a centralismului democratic, creșterea continuă a democrației în cadrul partidului — arată tovarășul Ceaușescu — întăresc continuu partidul. Grijă pentru întărirea permanentă a partidului, a unității și rindurilor sale constituie o preocupare supremă a fiecărui comunist. Spiritul revoluționar este incompatibil cu atitudinea de automulțumire, suficiența și rutina, cu starea de inactivitate și lipsa de implicare.

CONCEPȚIA atotcuprinzătoare a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, despre partid și rolul său în societate încorporează ideile de bază fundamentale cu privire la progresul permanent al țării. În acest sens, documentele fundamentale ale partidului, cu deosebire Programul, opera teoretică a tovarășului Ceaușescu, cuprind ample referințe la obiectul științei și rolul de către partid a societății, bazele de bază ale conducerii țării a societății socialiste, la metode moderne de analiză și decizie, rolul și convingător argumentul în favoarea rolului conducător al partidului în această etapă istorică nu avea loc decât pe baze științifice, încorporarea organică în teoria și practica conducerii sociale a celor mai avansate din știință și tehnică. În legătură cu această contribuție deosebit de importantă primordială pentru exercitarea rolului conducător al partidului, secretarul general al Partidului Comunist Român, se înscrie și rolul său pentru perfecționarea și dezvoltarea modalităților prin care partidul îndeplinește funcția de centru național. „Putem declara cu deplină încredere — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — că avem un partid puternic, urmat cu încredere de întregul popor, care își îndeplinește cu toată fermitatea și fermitatea misiunea istorică de conducere a întregii națiuni la aur, spre comunism.”

Partidul, în calitate sa de forță revoluționară, își îndeplinește rolul conducător și pentru că desfășurarea procesului de construcție socialiste și comuniste se poate realiza decât prin creșterea în întreaga viață, în întregul efort de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintate a României spre comunism.

Ion Ardeleanu

buie să se definească omul societății socialiste și comuniste. Așa cum a subliniat Congresul al XIII-lea al partidului, procesul revoluționar nu se va încheia niciodată. Perenitatea procesului și a spiritului revoluționar țin de nevoia de a promova permanent noul, de a lupta necontenit împotriva a ceea ce este învechit, osificat, perimat, de a crea cîmp larg de manifestare și afirmare progresului social. Spiritul revoluționar reprezintă o cerință imperioasă a actualei etape și a unor îndelungate perioade istorice ce vor veni. În această perspectivă înțelegem valoarea fundamentală a aprecierii făcute în Congres de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, anume că „cine dorește să fie revoluționar va fi întotdeauna în fruntea transformărilor societății, a noului”.

Se înțelege că un proces revoluționar de asemenea amploare nu poate fi condus decât de către un partid revoluționar. „Numai un asemenea partid, cu cadre revoluționare și cu un spirit revoluționar, de muncă, cu o concepție revoluționară despre lume va putea să-și îndeplinească misiunea istorică de a conduce poporul nostru spre înaltele culmi ale civilizației socialiste, spre împlinirea visului de aur al omenirii — societatea comunistă”.

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN de astăzi este, așa cum a arătat secretarul său general, altul față de cel de acum 65 de ani.

La aniversarea gloriosului jubileu, 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, întregul popor muncesc cu abnegație pentru înfăptuirea hotărârilor Congresului al XIII-lea care a definit partidul ca „centru vital al națiunii”.

Fundamentat pe ideile socialismului științific și continuând cele mai înaintate tradiții și idei progresiste ale masei muncitoare, ale înaintașilor luptători și gânditori pentru libertatea și dezvoltarea patriei — programul strategic al partidului nostru înscrie cu pregnanță o pagină originală, riguros științifică în teoria și practica revoluției și construcției socialiste.

Prin tot ce s-a înfăptuit și se înfăptuiește în România, prin activitatea neobosită în slujba dezvoltării și înfloririi patriei, a apărării independenței și suveranității naționale, Partidul Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și-a onorat și-și va onora și în viitor poziția de centru vital al națiunii noastre, călăuză sigură în amplul efort de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintate a României spre comunism.

SUITA EROICĂ

1.

Șaicecișicinci de însorite trepte spre visul cel înalt, al tuturor coloanelor marș cutezătoare, drept spre culmile scâldate-n viitor șaicecișicinci de riuri mari de lanuri în care, țara mea, solemn, te-ncingi sub cumpăna profundelor elanuri prin anii de victorii : șaicecișicinci sărbătorim în patria vitează cu imnuri noi ce-n inimă rămin de cînd s-a făurit și ne veghează Partidul nostru comunist român !

2.

E făurit din marea năzuință a neamului, prin veacuri de nestins ființă în a patriei ființă cutezător, în lupte de neînving în primăvară, ca o primăvară să-i fie țării după aspre ierni să poarte El adinca ei povară sub viscolirea aștrilor eterni în luna mai ce peste țară-și pune sigiliul de lumină aurit ca un luceafăr care nu apune Partidul comunist s-a făurit !

3.

De-atunci ne-a scris cu flăcări pe retină un cer senin de pace pe pămînt partidul făuritor de noi destine care-a făcut cu țara legămînt să-i stingă umbra lacrimii din pleoape așa cum nori de plumb din cer a șters de viitor să fie mai aproape să crească numai crini pe unde-a mers Partidul și-ntre comuniști, asemeni cu-ntemeierea gîndului lucid Eroul țării-ntregi, tăiat din cremeni Conducătorul marelui partid !

4.

Zidirile partidului sublime pe temelii adînci s-au așezat chemarea lui e numai spre-nălțime căci el doar cu lumină ne-a chemat Și-azi cresc pe comunismele fundații palate noi și magistrale cresc Căci el, partidul, și-a unit soldații

cu dorul păcii, cel mai românesc... Cum primăvara știe-n flori să-mbrace trezoreria-ntregului pămînt partidul-mbracă-n mantie de pace din sori țesută, toate cite sînt !

5.

Din mii de mii de glasuri se-nălțară coloanele de imnuri în azur pentru partidul făurit de țară din tot ce-a fost mai nalt, mai demn, mai pur și-asemeni unor corzi de dor strunite în noi vibrează marile nădejdi că sub stindardul păcii strîns unite coloanele de inimi românești vor așeza pe culmi, triumfătoare de soare sîrutată pe obraz să fie doar lumină-ntre hotare statuia comunismului de azi !

6.

Și cel ce din Idee daltă-și face și marmură din năzuința lui de-a înălța pe-un soclu viu, de pace dintre atîtea cite sînt, statui pe cea care în linii calme poartă simbolul comunismului, e cel care-a făcut din comunism o artă și cel mai scump al vieții noastre țel un fiu iubit în care, mama țară își vede idealul ogîndit : — E CEAUȘESCU — steag de primăvară cu toată țara în partid zidit !

7.

Azi, Ceaușescu-nseamnă România precum Partidu-nseamnă azi popor ce-și poartă, triumfală, omenia cristalizată-n creuzet de dor un diamant scinteiator de pace sub aștri încă de mistera grei dar care, mugurii și-i vor desface și-or da în floare în mileniul trei cînd comunismu-atotbiruitorul va străluci-n al soarelui inel și vom trăi în pace viitorul sub marele partidului drapel !

— Să ne luăm spre zarea-naltă zborul spre comunism, înfăcărăți de el !

Ion Potopin

PE MAREA POARTĂ A ISTORIEI

EVENIMENT de însemnătate istorică în viața clasei noastre muncitoare, a întregului popor român, făurirea Partidului Comunist Român la 8 mai 1921 a marcat o etapă nouă, superioară, în afirmarea mișcării revoluționare și democratice din România. Sub conducerea partidului clasei muncitoare, poporul român a străbătut un drum glorios de lupte și victorii, a înfăptuit actul demnității naționale din August 1944, mărețele fapte ale revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antilimperialistă în patria noastră, a asigurat transformarea democratică și socialistă a societății, a pus temelii trănicioare României de azi, ca țară prosperă, liberă, independentă și suverană între popoarele și națiunile lumii.

Pentru proletariatul român — apărut pe arena istoriei ca un rezultat obiectiv și necesar al transformărilor de natură economică, socială și politică produse în țara noastră în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și din prima jumătate a secolului al XIX-lea, idealurile independenței și ale unității s-au constituit în adevărate per-

IN timpul revoluției din 1821 luctătorii, calfele, meseriașii au participat alături de alte categorii de orășeni și de masele țărănești la desfășurarea evenimentelor, au susținut programul național și social formulat de Tudor Vladimirescu și s-au situat printre eroicii apărători ai dezideratelor revoluționare.

Revoluția română din 1848, idealurile și obiectivele sale care au ridicat la luptă întregul popor român, au găsit un sprijin de nădejde în tinăra noastră clasă muncitoare. Prezența sa activă în focul marilor evenimente de afirmare a idealului național-revoluționar — la Islaz, București și Iași, la Blaj și Lugoj —, contribuția adusă în momente de cumpănă pentru cauza revoluției de tăbăcar, lucrători din mine și saline, tipografi, fierari, calfe, ucenici constituie glorioase tradiții pe care le-a încorporat istoria începuturilor mișcării noastre muncitorești.

O viguroasă prezență a clasei muncitoare, alături de întregul popor, o înregistrează momentele eroice care au condus la Unirea Principatelor în 1859. La Iași și București, acolo unde se decidea soarta Unirii, masele muncitorești, împreună cu alte categorii de orășeni, cu miile de țărani veniți să susțină dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza, au avut un rol hotărâtor în realizarea marelui ideal. N.T. Orășanu, participant direct la evenimentele de la București din 22—24 ianuarie 1859, relatează în pagini emoționante despre contribuția maselor populare la actul Unirii. Printre mii de orășeni aflați în acele zile pe Dealul Mitropoliei, în jurul sediului Adunării electivă, formind o adevărată „mare vie ale cărei valuri abia se puteau mișca și care amenința să se prăvălească pe uși și pe ferestre în Camera, ca să-și susțină drepturile și principiul său”, se aflau tabaci, meseriași, calfe, ucenici din cartierele marginase ale orașului. Aceștia, subliniază memorialistul, „fără cei ce luau partea cea mai activă în înfăptuirea Unirii celor două Principate Române”.

Mișcarea muncitorească și socialistă din România a dat strălucite dovezi ale patriotismului său, de dăruire și devotație pentru cauza poporului și a patriei. În 1877, atunci când întreaga viață politică a țării se concentra în jurul marelui eveniment pe care-l reprezenta proclamarea Independenței absolute de stat a României, proletariatul, organizațiile socialiste s-au manifestat ca susținătoare ale luptei pentru cucerirea neamului țării.

În istoria zi de 9 mai 1877, atunci când, de la tribuna Adunării deputaților, răsună, încărcat de emoția caracteristică marilor evenimente, glasul lui Mihail Kogălniceanu, rostind memorabilele cuvinte „Sintem independenți, sintem națiune de sine stătătoare”, muncitorimea Capitalei se afla în rindurile multîmii uriașe ce înconjură clădirea forului legislativ, dînd tărie de granit declarației de independență a poporului român. Sintetizînd atitudinea socialistilor față de războiul de independență, atașamentul lor fierbinte la acest ideal secular al românilor, gazeta „Socialistul”, apărută atunci la București, scria la 26 mai 1877: „Azi însă e timpul cînd românii, în avîntul și entuziasmul suvenirilor trecute, iau arma pentru a-și anăra Independența”. Acesta a fost suportul moral și mobilizator care a făcut posibilă concentrarea la nivelul întregii clase și al întregii țări, care a imprimat războiului de neam o puternică caracter popular și național.

Din inițiativa unui grup de studenți socialiști români apare la Paris, la 1 februarie 1883, și apoi la Bruxelles, revista „Dacia viitoare”, care a avut o importanță deosebită în afirmarea principiilor patriotice ale socialiștilor români față de

încheierea procesului de făurire a statului național român unitar. În articolul „România față cu principiul naționalității”, publicat în nr. 2 al revistei, după ce se evoca semnificația istorică a „Unității celei mici” de la 1859, se arată: „Acestă unire e incompletă. Peste Carpați, trei milioane de români, care zic ca noi: Sint români, care vorbesc aceeași limbă, și au aceleași sentimente ca noi [...]”, vom spune dar verde și lămurit cugelarea noastră: Voim Dacia așa cum ea fu, fiindcă istoria și dreptul, tradițiunea și plebiscitul, trecutul și prezentul ne dau dreptul de a aspira la o Dacie Română [...]”. Dacă dreptul are vreo putere pe acest pămînt, Transilvania și celelalte părți ale vechii Dacii, unde românii sînt în majoritate, trebuie să se fusioneze și se vor fusiona mai curînd sau mai tîrziu în statul român [...]”. Fundamentînd dreptul istoric al poporului român la unitate națională și statală bazat pe „comunitatea de origine, de limbă, de suferințe și mai presus de toate comunitatea de sentimente”, partidul clasei muncitoare a sesizat și căile realizării acestui ideal. „Austro-Ungaria — arătau ei — este un stat intrat în descompozițiune ce nu poate dura mult timp, cu toate veleitățile sale care nu pot fi decît convulsii de muribund, ultimele licăriri ale unei lampe aproape de a se stinge”.

Idealurile desăvîșirii unității naționale ce adunaseră într-un torent toate energiile națiunii române, încadrarea socialiștilor în fruntea acestei lupte erau relatate astfel de gazeta sibliană de limbă germană „Siebenbürger Deutsche Tageblatt”. Vorbînd despre afinitatea de interese a românilor de pe cele două versante ale Carpaților, gazeta scria, la 27 octombrie 1889: „Între românii din Transilvania și frații lor din regatul învecinat există legături intense, directe, seculare, încît aceste două unități etnice, separate prin frontieră, se simt ca o entitate strîns legată. Ceea ce folosește sau prejudiciază unei părți, o bucură sau o întristează, aceasta o simte și cealaltă în egală măsură. Trebuie deci privit ca o realitate faptul că în Ungaria în ceea ce privește problema națională, trebuie să se țină seama nu numai de cele 3 milioane și jumătate de români indigeni, ci de toți românii de dincolo și dincoace de Carpați, de aproape 8 milioane suflete [...]”.

Promovînd idealurile seculare ale poporului român pentru libertate, unitate și independență, ziarul „Munca”, organul de presă al Clubului muncitorilor din București, referindu-se la lupta pentru unitate, scria la 6 ianuarie 1891: „De cîteva luni, tînerimea se mișcă. Care-i țînta? Dezrobirea fraților români [...] Voiți să dezrobiți poporul românesc din Dacia veche, veniți sub steagul roșu al socialismului și sub cutele lui veți merge desigur la izbîndă”.

PARTIDUL clasei muncitoare, angajîndu-se programatic să facă totul pentru unitatea poporului român, se angaja, totodată, să acționeze contra oricărei subjugări naționale, condamînd menținerea în stare de dependență a unor popoare, oprima rea exercitată de Monarhia Austro-Ungară, îmbrățișînd idealurile de libertate ale cehilor, slovacilor, sîrbilor etc.

Prin presă, întruniri, demonstrații de la tribuna parlamentului, socialiștii români s-au dovedit la înălțimea sarcinii istorice a dezideratului național: unirea tuturor românilor. Astfel, de la tribuna parlamentului, deputatul socialist V.G. Morțun a evocat cu căldură figura istorică a lui Mihail Viteazul, voievodul-erou care a luptat și s-a jertfit „ca să poată înjgheba pentru o clipă acel mare ideal politic care și astăzi este crezul intim al neamului nostru: întrunirea tuturor românilor într-un singur stat, unirea Ar-

manențe, ele ilustrînd toate acțiunile pe care mișcarea muncitorească și socialistă le-a întreprins pe multiple planuri. Odată cu constituirea celor dintîi organizații muncitorești și pe măsura asimilării creatoare a socialismului științific, proletariatul începe să dea adevărata măsură a capacității sale de investigare a realităților epocii, să devină — așa cum se subliniază în Programul Partidului Comunist Român — „purătorul idealurilor celor mai revoluționare ale maselor populare, exponentul aspirațiilor vitale ale întregului popor muncitor spre dezvoltarea patriei pe calea progresului, spre o viață liberă și demnă, spre făurirea unității naționale și cucerirea independenței de stat”.

Marile evenimente istorice înfăptuite în veacul trecut încorporează și contribuția tinerei clase muncitoare, aflată în plin proces de afirmare și dezvoltare. Aportul proletariatului la desfășurarea acestui amplu proces revoluționar va crește, pe măsura sporirii ponderii sale în ansamblul economiei naționale, dar și ca urmare a maturizării conștiinței de clasă, a organizării politice și profesionale.

dealului și a Moldovei cu Muntenia”. Evocarea actelor istorice ale unirii țărilor române căpăta astfel, în perspectiva desăvîșirii idealului național, forță mobilizatoare, chema la acțiune.

La Congresul de creare a Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România din 1893, delegații au relevat faptul că „în Transilvania trei milioane de români sînt de fapt privați de orice drept politic”, că ei „sînt supuși la neconținute vexațiuni din partea unei administrațiuni fără scrupule”. Față de această stare de lucruri, care „a avut ca consecință de a ridica în România o mișcare de protestare”, congresul „s-a pronunțat clar contra purtării nedrepte a guvernelor ungare”, stări de lucruri pe care socialiștii români le-au făcut cunoscute și în congrese internaționale, cum a fost cel de la Zürich din 1893.

În acest cadru larg, în organizațiile muncitorești au avut loc dezbateri teoretice asupra metodelor, formelor, căilor și împrejurărilor — mai ales cele de natură externă — care să ducă la realizarea unității de stat a poporului român. Mișcarea muncitorească a cultivat în permanență contactele tradiționale firești cu românii din provinciile cotopte. Prin felurite modalități s-au dezvoltat opinii publice suferințele românilor subjugăți, oprima rea națională exercitată în viața economică, socială și politică, rezistența lor dirză și jefele aduse în slujba mișcării de eliberare națională. „Stăpînirea oligarhică ungurească — relatea „România muncitoare” —, temîndu-se să nu-i scape din mînă privilegiile, se opune cu cea mai mare energie deșertării popoarelor supuse”. Socialiștii au dezavuat legile de deznăționalizare emise de Monarhia austro-ungară, de dizolvare a organizațiilor muncitorești, de înăbușire a oricărei tendințe de libertate și unitate, de confiscare și reprimare a presei românești, „legi foarte draconice în ce privește libertatea întrunirilor, asociațiilor, precum și asupra întregii vieți cetățenești”.

Autoritățile austro-ungare interziceau chiar și manifestările cu caracter muncitoresc. Astfel, la 31 martie 1890, ministrul de interne al Ungariei, contele Géza Teleky, a emis un ordin adresat autorităților administrative și militare, referitor la interzicerea sărbătoririi zilei de 1 Mai.

Represunile guvernului ungar împotriva memorandiștilor au determinat în România largi acțiuni de protest, de solidaritate unanimă cu luptătorii pentru apărarea drepturilor românilor subjugăți. „Proteste din toate unghiurile țării, acoperite de multime de semnături, curg ca ploaia — scrie ziarul „Munca” —, intrînd peste întruniri se țin mai în toate orașele țării și în toate păturile populației noastre nu se aud decît strigăte de indignare împotriva purtării autorităților burghezo-moșierești ungare”. Cu acest prilej, declarau socialiștii, „protestarea noastră o unim cu a tuturor românilor”, cerînd intensificarea luptei pentru împlinirea „acelui ideal frumos, spre a cărui realizare trebuie să lîndem și la care fatalmente vom ajunge”. Idealul de a făuri „o Românie care să grupeze pe toți fiii ei”. Procesul de la Cluj, înscenat în 1894 memorandiștilor, a stîrnit un nou val de indignare în toată țara: „Toți oame-nii cînstîți și sinceri simpatizează cu acuzații, cu poporul suferînd. Purtarea stăpînirii ungare este nedemnă, procesul intentat românilor este condamnabil din toate punctele de vedere”.

La 21 septembrie 1897, cu prilejul unui mare miting organizat la București de „Liga culturală”, la care a participat un mare număr de muncitori, alături de reprezentanții tuturor claselor și păturilor sociale, s-a adoptat o moțiune în care, între altele, se sublinia: „Noi, cetățenii Capitalei, declarăm că nu vom părăsi un

singur moment cauza fraților noștri de peste munți... Neclintîți în convingerea despre legitimitatea drepturilor lor la o viață națională, le trimitem salutul nostru frătesc și încredințarea nestrămutată noastre solidarități, declarînd în fața lumii că astăzi mai mult ca oricînd, le vom da întreg sprijinul nostru în marea și dreapta lor luptă”.

Exprimînd punctul de vedere programatic al socialiștilor români, al partidului clasei muncitoare, C. Dobrogeanu Gherca scria în 1911: „O țară cu un organism social, trebuie să se dezvolte ca un organism întreg... Împărțită în mai multe părți, cum e Polonia sau cum e în parte România, dezvoltarea sa devine anormală și nesănătoasă”. Arătînd pe ce poziție se situau socialiștii români, autorul conchidea că „social-democrația tinde de fapt să apropie ceasul liberării și întregirii poporului românesc...”.

Congresul Partidului Social-Democrat din România, care și-a desfășurat lucrările la București, la 31 ianuarie—2 februarie 1910, propunea, în documentele sale programatice, să se adreseze un salut „celor trei milioane de români, care duc o viață asuprită dincolo de hotarele României”, să se afirme „solidaritatea cu proletariatul român din Transilvania”. În cadrul lucrărilor Congresului, în cuvinte vibrante, socialiștii români au declarat: „Noi voim să se păstreze independența fiecărei națiuni, căci altfel nici nu s-ar putea stabili adevărate legături trănicioare între popoare, în care fiecare națiune să aducă tributul propriu de cultură în concertul civilizației omenești”.

PROBLEMA națională era problema primordială a întregului popor român. Social-democrații români din Austro-Ungaria erau preocupăți, în primul rînd, de rezolvarea ei, fiind convinși că de aceasta depindea satisfacerea și a celorlalte revendicări economice, sociale și politice. În raportul privind organizarea politică și economică prezentat de Iosif Ciser la al VIII-lea Congres al Secției române a Partidului Social-Democrat din Ungaria, la 26 octombrie 1913, se analiza, printre altele, situația deosebit de grea a poporului român din Transilvania: „Sintem mai mult un popor agrar, un popor de țărani săraci și neștiutori, apăsăți ca clasă, apăsăți ca neam. Politica tuturor guvernelor de pînă acum a împins țărănimea la sapă de lemn. Dările mari, scumpetea generală, lipsa de școli și acolo unde este maghiarizare cu sila, țărani care muncesc pe moșile mari ale grofilor, dacă cer o plată mai bună, fac greve, sînt băgați pe cite 30—60 zile la închisoare. Degeaba se duc la orașe după muncă, nu găsesc: nefiind industria dezvoltată, nu sînt fabrici unde ar lucra, și-n acele puține care sînt plata e așa de mică, că moare de foame lucrînd. La sate il omoară neștiința, darea, jandarmul, solgăbirăul și banca”.

Unirea națională a tuturor românilor a fost văzută de socialiști ca un drept istoric fundamental. „N-am jefuit, n-am cucerit pe nimeni, nu stăpînim nici un neam străin... am fost victime unor mari nedreptăți istorice, noi n-am făcut nici o victimă. De aceea, senini, cu conștiința perfect împăcată, în plenitudinea dreptului nostru, putem formula revendicările noastre, le putem formula în virtutea dreptății și echității, în virtutea dreptului imprescriptibil al unui popor de a trăi nesupărat și de sine stătător în marginile sale etnice”.

Deoarece ființa intimă, destinele poporului și statului român erau puse în discuție, se impunea cu acuitate, scria în 1911 C. Dobrogeanu Gherca, „dezvoltarea țării „în marginile sale etnice”, căci altfel „dezvoltarea sa devine anormală și nesănătoasă în cel mai înalt grad”. La rîndul său Mihail Gh. Bujor arăta că: „Patriile sînt cadre naționale și istorice de dezvoltare a popoarelor. În aceste cadre s-a întemeiat pentru fiecare națiune o existență proprie, cu tradițiile ei, cu viața ei sufletească, cu idealurile ei, cu civilizația ei, element prețios și indispensabil în concertul civilizației generale. În acest înțeles, patriile sînt necesare, căci în regimul actual, numai înăuntru acestor cadre popoarele și-ar putea dezvolta în voie și pe deplin toată originalitatea și toată puterea lor de creațiune. Aceasta e unul — evident, nu singurul — din motivele pentru care social-democrația se ridică împotriva clintirii țărilor constituite, împotriva frîngerii popoarelor în bucăți, împotriva suprimării vieții naționale a popoarelor”. Conchizînd, el arăta că socialiștii au proclamat „întotdeauna drepturi imprescriptibile și inviolabile ale tuturor națiunilor la viață liberă și integrată”.

După intrarea României în războiul pentru reîntregirea țării, mișcarea muncitorească a dovedit, prin eroism și jertfă, dragostea sa fierbinte față de patrie.

Muncitorimea, înfruntând greutăți de tot felul, a depus o activitate asiduă în fabrici și ateliere, de înalt sacrificiu obștesc, pentru întărirea potențialului militar al armatei. Muncitorimea română, organizațiile sale politice de pe întreg teritoriul locuit de români au constituit coloana vertebrală a marilor acțiuni pentru unirea într-un singur șuvoi a tuturor forțelor națiunii române, pentru pregătirea și înfăptuirea marilor acte plebiscitare democratice, ale făuririi statului național român unitar.

Prăbușirea țarismului în februarie 1917, vestea victoriei Marii Revoluții Socialiste din Rusia, din octombrie 1917, au dat un nou imbold avântului revoluționar al clasei muncitoare.

În clasificarea luptelor revoluționare și de eliberare națională, înfringerile militare suferite de Puterile centrale au reprezentat un factor puternic de accelerare a destrămării imperiului habsburgic. Se adevăreau astfel cuvintele pe care V. Engels le scria socialistului român Ioan Nădejde încă din ianuarie 1888: „Dacă miine despotismul din Petersburg ar cădea, poimaine n-ar mai fi în Europa nici o Austro-Ungarie”. Această previziune și-a dovedit valabilitatea în cursul anului 1918, cind pe ruinele acestui imperiu de tristă amintire au apărut statele naționale suverane și independente ale popoarelor din centrul și sud-estul Europei: Republica Cehoslovacă, statul Iugoslavia, Republica Austria, Republica Ungară independentă ș.a.

Incheierea procesului de formare a statului național român, în memorabilul an 1918, a fost rodul luptei maselor largi populare, a muncitorimii, țărănimii, intelectualității, a cercurilor înaintate ale burgheziei, a principalelor clase și pături ale societății, opera întregului popor, a întregii națiuni române. Militind activ pentru desăvîrșirea unității statului național român, declarindu-se de acord cu hotărîrea adoptată la Alba Iulia (1 Decembrie 1918), socialiștii români arătau într-un document programatic: „Salutăm cu bucurie dezrobirea națională a poporului român și respectăm legăturile de mîrire hotărîte. România nouă de astăzi trebuie să devină «România socialista de mîine»”.

Istoria demonstrează că formarea statului național unitar român nu a fost rezultatul unei conjuncturi întîmplătoare, al înțelegerilor intervenite la masa tratativelor; tratatul de pace n-a făcut decât să consfințească o situație de fapt, creată de lupta maselor populare. Făurirea unității naționale și statale a constituit înfăptuirea firească a năzuințelor populare de unitate ale poporului nostru, impulsul pentru care au luptat și s-au jertfit nenumărate generații de înaintași, împlinirea necesității obiective a însăși dezvoltării istorice.

Societatea românească postbelică înfățișează tabloul unei națiuni tinere și viguroasă, intrată istoricește pe făgașul gesc al unității ei politico-administrative, prielnic descătușării energiilor creatoare, alit pe planul construcției economice, cit și pe plan revoluționar. Greutățile începutului au fost duse de către nasele largi de oameni ai muncii, cu neosebire de către proletariat și țărănimie. Pe plan extern, pentru a face față cu succes acestor complicate probleme ale perioadei interbelice, țara noastră a militat pentru păstrarea statu-quo-ului leiferat prin tratatele de pace de la Versailles și cele adiacente; instalarea unui limat de pace generală și indivizibilă; crearea unor zone regionale de securitate; bune relații de vecinătate; realizarea unor tratate sau convenții mutuale; lupta împotriva politicii revizioniste, care a marcat perioada de ascensiune și instalare în multe țări europene a unor regimuri fasciste și dictatoriale.

Definitorie pentru societatea românească din această perioadă a fost puternică aspirație a maselor populare spre libertate și democrație, dorința lor de a-și lăsa țara pe coordonatele unei dezvoltări progresiste, multilaterale. Frontul larg al celorlalte națiuni în efortul menit să asigure ascensiunea societății românești pe drumul democrației și progresului a cuprins pe toți cetățenii României.

EVENIMENT de însemnătate istorică în viața clasei noastre muncitoare, a întregului popor român, făurirea Partidului Comunist Român, la 8 mai 1921, prin transformarea Partidului Socialist în Partidul Comunist Român, a marcat o etapă nouă, superioară în afirmarea mișcării revoluționare și democratice din România, clasa muncitoare și partidul său politic lucind mai departe idealurile națiunii române, cele mai bune tradiții ale mișcării muncitorești, democratice, progresiste ale partidului clasei muncitoare făurită în urmă cu aproape o sută de ani. La 8 mai 1921 s-a făurit un partid puternic la nivelul României întregite, fundamentat deosebit de celelalte partide politice din România acelei etape istorice. Partidul Comunist Român intra în viața politică a țării pe marea poartă a istoriei, abordind și luptind pentru rezolvarea problemelor majore ale poporului român, vitale pentru soarta dezvoltării viitoare a națiunii române. Idealurile sociale și naționale ale clasei noastre muncitoare, expresie organică a intereselor întregului popor, a imperativelor dezvoltării societății românești, au fost consecvent promovate prin bătălii eroice, al căror fundal l-a format spiritul de solidaritate și unitate a forțelor muncitorești progresiste și democratice.

După congresul din mai 1921, îmbogățindu-și necontenit experiența revoluționară, învingînd greutățile ivite în calea sa, îndeosebi în cele două decenii cînd a fost nevoit să înfrunte condițiile aspre ale ilegalității, Partidul Comunist Român și-a sporit continuu capacitatea de a organiza și conduce lupta clasei muncitoare, a maselor largi populare pentru drepturi și libertăți democratice, pentru un trai

1 MAI 1939 — pictură de Eugen Palade

mai bun, pentru afirmarea plenară a României în marele concert al lumii civilizate, pentru apărarea unității, independenței și integrității teritoriale a țării.

Afirmare publică, printr-o mare varietate de forme și mijloace, a programului politic, economic și social profund revoluționar, Partidul Comunist Român a reprezentat o înfruntare deschisă, de amploare fără precedent, cu politica antipopulară a virfurilor claselor dominante. Potrivit condițiilor istorice și obiectivelor imediate din fiecare perioadă, clasa muncitoare, condusă de partidul său comunist, a organizat numeroase acțiuni greviste, demonstrații de stradă și alte importante bătălii de clasă, s-a situat în fruntea diverselor acțiuni ale forțelor patriotice, naționale, antifasciste. Ele au cunoscut o maximă amploare și frecvență în perioada crizei economice, culminînd cu marile bătălii ale muncitorimii române din ianuarie-februarie 1933. Luptele duse în acei ani împotriva exploatării capitaliste s-au împletit cu lupta împotriva monopolurilor străine, care impuseseră guvernului român grele prevederi economice, știrbind grav independența și suveranitatea țării.

Partidul Comunist Român s-a situat în fruntea forțelor patriotice în lupta împotriva pericolului fascist și revizionist, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a țării. Exponent al intereselor fundamentale ale poporului, partidul comunist a înțeles de la început gravitatea pericolului pe care îl reprezenta instalarea nazismului în Germania, a chemat masele cele mai largi ale poporului să formeze un front comun care să bareze calea fascismului în România. Militind pentru ralierea, pe o platformă comună, a diferitelor grupuri și organizații democratice, partidul comunist a strîns legăturile cu organizațiile de masă democratice, cu partidul socialist, a stabilit contacte cu diferite fracțiuni ale partidelor burgheze și cu un mare număr de personalități politice cu vederi democratice, patriotice, antifasciste.

În împrejurările accentuării primejdiei agresiunii fascismului și revizionismului împotriva României, documentele elaborate de P.C.R. precizau că sarcina comuniștilor români este de a participa activ și hotărît la lupta pentru „apărarea integrității, independenței, demnității și libertății României”. Creșterea avântului mișcării antifasciste din România a fost plenar ilustrată de marile demonstrații antifasciste organizate la 1 Mai 1939 sub semnul împotrivrării poporului român față de expansiunea Germaniei naziste. În organizarea și desfășurarea mariei demonstrații antifasciste și antirăzboinice de la 1 Mai 1939 din București, un rol important au avut și de această dată tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarăsa Elena Ceaușescu.

Evenimentele politice din acea perioadă evidențiază cu putere că în România, în rîndul maselor muncitoare, al cercurilor politice și democratice largi exista o profundă ostilitate împotriva fascismului, a Germaniei hitleriste și Ungariei horthyste. Eroica luptă dusă în acei ani de partidul comunist în fruntea clasei muncitoare, a unor largi forțe progresiste, sub steagul democrației și independenței țării, atitudine lucidă a unor grupări politice ale claselor conducătoare au stăvilit pentru un timp ascensiunea spre putere a organizațiilor fasciste și înrobirea țării Germaniei naziste, țara aflîndu-se printre ultimele state din Europa în care fascismul va acapara puterea.

Marșul războinic al Germaniei hitleriste și al celorlalte state fasciste, cotoripirea succesivă a unor țări din Europa și

distrugerea sistemului de alianțe postbelice, capitularea Franței și izolarea Angliei de continentul european au creat o situație dramatică și statului român. În aceste condiții grele, în vara anului 1940 României i-au fost impuse numeroase amputări teritoriale printre care și odioșul Dictat fascist de la Viena din august 1940. În aceste condiții, sub presiunea hitlerismului, la cîrma țării a fost instaurat regimul de dictatură militară-fascistă, cea mai neagră pagină din istoria modernă a României.

În aceste momente grele ale dictaturii antonesciene și războiului hitlerist, cînd țara se afla sub dominația nazistă, Partidul Comunist Român s-a situat în fruntea rezistenței antifasciste, antihitleriste. Numeroși au fost membrii Partidului Comunist Român, ai Uniunii Tineretului Comunist, alți militanți revoluționari, patrioți și democrați care în anii ilegalității au înfruntat închisorile și lagărele, au plătit cu prețul vieții patriotismul lor, devotamentul față de cauza socialismului și a libertății patriei.

UNUL din momentele glorioase ale istoriei Partidului Comunist Român îl constituie organizarea și conducerea revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă din August 1944, care a deschis o epocă nouă în istoria României — epoca împlinirii idealurilor de dreptate și libertate pentru care au luptat și s-au jertfit numeroase generații de înaintași, a afirmării depline a dreptului sacru al poporului român de a fi liber și stăpîn în țara sa, epoca trecerii la făurirea orînduirii noi, socialiste.

Partidul Comunist Român a constituit forța hotărîtoare care a asigurat participarea poporului român, cu întreaga sa armată, cu întregul său potențial material și uman, alături de armatele Uniunii Sovietice, de întreaga coaliție antihitleristă, în războiul contra Germaniei naziste, pentru eliberarea deplină a țării și dincolo de hotarele sale, pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei, pînă la victoria finală asupra fascismului din mai 1945.

Sub conducerea Partidului Comunist Român, în perioada care a trecut de la victoria revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, societatea românească a parcurs mai multe etape istorice, jalonate de profunde prefaceri revoluționare, de mari realizări în toate domeniile de activitate. Partidul a condus cu succes lupta pentru desăvîrșirea transformărilor revoluționare burghezo-democratice, pentru reforme sociale profunde, pentru cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimia și trecerea la construcția socialistă. Sub conducerea Partidului Comunist Român, clasa muncitoare, țărănimia și intelectualitatea, întregul nostru popor au înfăptuit cu succes opera istorică de construcție socialistă, lichidind pentru totdeauna exploatarea omului de către om, consolidînd noua orînduire și trecînd cu succes la făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate în România.

CONGRESUL al IX-lea al partidului, alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea conducerii partidului și statului au constituit momente de însemnătate crucială în viața social-politică a țării noastre, în desfășurarea operei de construcție socialistă, inaugurînd o etapă nouă, caracterizată prin spirit științific, rațional și novator în conducerea societății, printr-un dinamism fără precedent în dezvoltarea economico-socială și un urias

avînt creator al maselor populare — perioada cea mai fertilă și mai rodnică în împliniri din întreaga istorie a patriei.

Mărețele realizări obținute de-a lungul acestui drum istoric reprezintă cea mai concludentă dovadă a justetei politicii Partidului Comunist Român, caracterizate prin originalitatea soluțiilor concrete adoptate în rezolvarea problemelor de bază ale organizării și conducerii societății, prin aplicarea creatoare a socialismului științific la condițiile social-istorice din România, prin aprofundarea fenomenelor și aspectelor noi apărute în procesul transformării revoluționare a societății, aducîndu-și astfel contribuția sa la dezvoltarea și îmbogățirea teoriei și practicii construcției socialiste. Ele constituie, totodată, o mărturie grăitoare a faptului că Partidul Comunist Român, vîlstar puternic din trupul poporului, al clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, nu cunoaște alte teluri mai înalte decît libertatea, prosperitatea și fericirea poporului, că politica sa corespunde pe deplin intereselor și aspirațiilor vitale ale întregii noastre națiuni. Prin întreaga sa activitate, Partidul Comunist Român reprezintă astăzi centrul vital și forța dinamică a societății noastre, îndeplinindu-și cu înaltă răspundere misiunea istorică în conducerea destinelor poporului, în unirea eforturilor sale pentru edificarea societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintarea României spre comunism.

Întregul nostru popor își exprimă respectul și recunoștința față de rolul decisiv pe care conducătorul iubit al națiunii noastre, secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îl are în elaborarea și înfăptuirea politicii de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate pe pămîntul României, magistrala sa contribuție teoretică și practică la fundamentarea și elaborarea celor mai corespunzătoare soluții pentru rezolvarea problemelor complexe ale construcției noii orînduirii și asigurarea mersului ferm al patriei pe calea socialismului și comunismului.

România se înalță astăzi între popoarele lumii ca o țară a demnității, a progresului, a libertății și democrației, ilustrînd prin faptele și împlinirile sale forța pe care o dobîndește un popor stăpîn pe destinele sale.

Consecvența și fermitatea cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu promovează interesele poporului român, ale României socialiste, ale cauzei progresului, socialismului, păcii și înțelegerii între popoare, profunda cunoaștere a evenimentelor, relațiilor și fenomenelor internaționale, vastul dialog cu conducători de stat și de guvern de pe toate continentele, cu șefi de partid, cu reprezentanți ai celorlalte forțe politice, forța de analiză a secretarului general al partidului și capacitatea sa de a formula, pe baze științifice, concluziile și opțiunile cele mai adecvate în vederea acțiunii practice — toate acestea au asigurat politicii externe a României socialiste o largă putere de înrîurire, o creștere fără precedent a prestigiului și stimei de care se bucură astăzi țara noastră în lume. Pe bună dreptate, spre mîndria întregului nostru partid, a întregului nostru popor, tovarășul Nicolae Ceaușescu este considerat ca una dintre cele mai promînente personalități, unul dintre marii conducători politici ai epocii contemporane.

Mircea Mușat

Pentru azi, ziua de mâine

SPECTACOLUL românesc de teatru contemporan este, printr-una din coordonatele lui cele mai vi-guroase, un teatru politic. Analizele și discuțiile pe marginea preciziei termenului ori a consensului său au avut și își află în continuare rostul indubitabil. Cert este că întotdeauna anume pie-se și spectacole au stîrnit colocviile și controversele, iar cele mai "cu miez și mai înflăcărâte au avut la bază cîteva dintre spectacolele cele mai valoroase ale unor regizori excepționali și ale actorilor de prim rang.

Au fost pline de importanță serile de spectacol și diminețile de dezbateri din cadrul festivalurilor tematice de la Brașov, Craiova, Timișoara și ale Colocviilor artei regizorale de la Birlad. Mircea Cornișteanu, Silviu Purcărete, Cristian Hadjiculea și alții au izbîndit în atelierele scenelor lor și în arenele festivalurilor din ultimii ani spectacole de teatru politic remarcabile. Cătălina Buzolanu a creat pe scena Teatrului Mic un spectacol de profund dramatism prin *Niște țărani*. Alexa Visarion a lăsat măturii exemplare prin *Procurorul* la Teatrul Național din Tirgu Mureș și *Pasărea Shakespeare*, la Giulești.

Cu osebire, dramaturgia românească s-a exprimat cu strălucire în spectacole de teatru politic, descoperindu-și prin aceasta vocația scenei, sens acut și forță larg emoțională. Liviu Ciulei și Gheorghe Harag, prin spectacolele lor cu *Puterea și Adevărul* — de la Teatrul „Bulandra” și, respectiv, Naționalul din Tg. Mureș — s-au destăinuit și au creat întru deplină forță a artei mari. Teatrul politic viu și adevărat și-a fundamentat structurile și chipurile pe clar viață și adevăr.

Cunosc, prin personal efort și experiență, urcușul ispititor și dur al teatrului politic și despre politică. Știu exact atît cît am încercat să urc eu singur — și nu de tot singur, ci cu toți cei care mi-au fost și-mi sînt tovarăși și confrăți. Teatrul politic este un fenomen — și nu o subspecie — implicat în colosală artă a teatrului și nu poate scăpa legilor care prăbușesc ori înalță. Se cuvine să gîndim mereu cu înțelepciune la sensul și responsabilitatea politică a artistului de teatru, mereu în consensul vieții, societății oamenilor, înlăuntrul căreia realitatea noastră socialistă își acordează, neîncetat existența și devenirea.

Se cuvine, pentru mine, în această zi de azi, în care Partidul Comunist aniversază cel de-al 65-lea an de la făurirea lui pe acest pămînt românesc.

Dan Micu

Teatrul și prezentul

AU trecut peste două decenii de la istoricul eveniment care a fost Congresul al IX-lea al P.C.R., și de la alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția supremă de secretar general al Partidului, congres care a dat un hotărîtor impuls dezvoltării tuturor domeniilor de existență.

Acest impuls a fost și este sesizabil atît la nivelul destinului colectiv, cît și al celui individual. Pentru existența mea artistică și omenească, acest răsîmp a însemnat afirmarea scenică a unor opere importante ale dramaturgiei originale, opere în care am avut roluri consonante cu concepțiile și idealurile mele. Am debutat la Teatrul din Piatra-Neamț în piesa *Nu sînt Turnul Eiffel* de Ecaterina Oproiu. A fost o premieră pe țară, un spectacol care a constituit, atunci în 1965, un eveniment. Am fost deci o componentă a acestui eveniment. După turneul din Capitală, directorul de-atunci al Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra”, Liviu Ciulei, m-a invitat și m-a angajat în această minunată trupă, în care m-am dezvoltat și m-am format.

Primul meu rol în București a fost tot într-o piesă românească. *Fii cuminte, Cristofor* de Aurel Baranga. A urmat, de atunci, o serie întreagă de roluri în piese de Marin Sorescu, Iosif Naghiu, Eugen Barbu, Dumitru Solomon, Doru Moțoc ș.a., roluri pe care le-am iubit pentru că prin ele simteam că stabilesc un dialog real și pertinent cu cei din sală. Desigur, ca orice actor, aș dori ca aceste roluri să fie din ce în ce mai complexe, mai adevărate, pentru ca dialogul să devină un factor cît mai activ în procesul de formare al omului nou.

Colectivul artistic al Teatrului Bulandra a considerat întotdeauna că suprema datorie față de public este prezentarea unor opere și spectacole de calitate.

Teatrul este o artă a prezentului. Spiritul creației vizează azi toate categoriile sociale, iar manifestarea prin creație este o calitate a muncii și a vieții întregii țări. „Poporul — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — a fost și trebuie să rămînă adevăratul făuritor al culturii sale”.

Virgil Ogășanu

Simbioza între generații

Niște țărani (după romanul lui Dinu Săraru), spectacol al Teatrului Mic

INFLORIREA fără precedent a literaturii, artei și științei românești, în care este evidentă o reală simbioză între generații, dar și stiluri și formule de expresie diferite, este determinată de partinutatea spiritualității românești, de ideologia unică ce impune slujirea poporului, a patriei, sub gloriosul steag de luptă și de idei umaniste ale Partidului Comunist Român.

Pe aceste coordonate se înscrie și activitatea teatrală și muzicală, întreaga mișcare a artei spectacolului din țara noastră. Asociația oamenilor de artă a fost concepută ca o organizație profesională menită să sprijine mișcarea artistică teatrală și muzicală, să contribuie prin toate activitățile sale la dezvoltarea profesională a membrilor ei. Mulți ani, activitatea A.T.M. s-a concentrat pe organizarea și activizarea unui centru de documentare care să vină în sprijinul actorilor cu materiale de specialitate, diferite studii despre mișcarea teatrală, texte dramatice originale și străine. Reprofilindu-și apol activitatea a înființat filiale în toate județele unde funcționau colective teatrale și muzicale și, prin Secția de critică teatrală, a adoptat o nouă metodă de a veni în sprijinul creatorilor prin organizarea unui vast program de dezbateri și colocvi pe teme profesionale, festivaluri, recitaluri. S-a reorganizat sectorul muzical, care acum are o activitate foarte bogată, manifestările organizate de Colegiul criticilor muzicali contribuind eficient la dinamizarea vieții muzicale, la promovarea

muzicii și folclorului românesc, la afirmarea tinerelor talente.

Mă pot lăuda că citesc mult teatru de pretutindeni și, evident, oricînd pot să judec teatrul românesc contemporan printr-o comparație avantajoasă dramaturgiei actuale românești. Mi se pare că în scrisul nostru dramatic există o bună tradiție înnoitoare în ceea ce privește efervescența creatoare, nucleul ideatic și uncoori polemic incitant, de bună calitate. Remarc, de bună seamă, preocupările autorilor de a cultiva noi structuri și modalități de expresie ce pun accentul pe simbol, pe metaforă și parabolă, converte în gînd și faptă, moderne, active. Cred de asemeni că tinerii noștri regizori continuă buna școală românească de regie, cea care a dăruit artei scenice personalități ale căror nume au rămas definitiv săpate în istoria teatrului nostru. Sint convinsă că actorii, regizorii, ca și toți realizatorii spectacolului de teatru românesc, reușesc să ducă opere valabile și comparabile cu cele ale marilor culturi, lucru care s-a și întîmplat de cîte ori au avut ocazia să o demonstreze în diferite turnee, sau competiții internaționale. Toți regizorii noștri care au montat în străinătate s-au impus.

Între vechea generație de regizori, trecînd prin cea medie, pînă la cei mai tineri absolvenți, există o continuitate de talent, de gîndire și posibilități de expresie, toți dovedind profunzime, seriozitate, originalitate și personalitate, în opere de autentică noblete spirituală. Acest lucru este posibil pentru că izvorul nesecat al inspirației artistice este realitatea zilelor noastre, în care oamenii acestui timp construiesc socialismului monumente grandioase.

CREATIA cultural-artistică românească cunoaște în ultimele două decenii, intrate în istorie sub semnul Epocii Ceaușescu, un larg proces de democratizare. Toate instituțiile profesionale de artă au cunoscut o intensă dezvoltare a activității de educare a maselor, răspunzînd astfel imperativei majore formulate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind rolul artei în cultura noastră contemporană, în formarea omului nou cu o înaltă conștiință socialistă. Ca urmare, publicul spectator își lărgeste permanent aria, datorită diversificării gamei de manifestări susținute de instituțiile teatrale și muzicale, nu numai în propriile săli, ci și pe platforme muncitorești, pe șantiere naționale, în întreprinderi etc. În anul care s-a încheiat, cu cîteva luni în urmă, au fost susținute în fața publicului 49 402 spectacole și concerte la care au participat 17 881 340 de spectatori. Aceste importante domenii ale activității de educație permanentă a ma-

selor prin învățămînt și cultură beneficiază de ajutorul inestimabil al secretarului general al partidului. Orientările sale constituînd un puternic imbolicare o activitate creatoare mereu mai eficientă, reflectată direct în ansamblul dezvoltării noastre spirituale. Gîndirea și activitatea revoluționară a secretarului general al partidului, contribuția sa de inestimabilă valoare la îmbogățirea teoriei și practicii construcției socialiste, a prilejuit profunde transformări în toate domeniile vieții economico-sociale. Oamenii de artă din România Socialistă sînt datori anilor ce au trecut de la cel de-al IX-lea Congres cînd în fruntea P.C.R. a fost ales cel mai iubit fiu al patriei noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru că niciodată nu a existat o mai mare deschidere, o mai subliniată punere în relief a marilor idealuri ale poporului. Aniversarea celor 65 de ani de la făurirea P.C.R. constituie un prilej de reconsiderare a rolului și funcțiilor culturii noi socialiste, în accelerarea și perfecționarea formării conștiinței umane, în ridicarea gradului de civilizație spirituală a întregului popor.

Dina Cocea
Președinte A.T.M.

Seară de taină de I.D. Sirbu, spectacol al Teatrului Național din Craiova

Mărturie

relații interumane (ceea ce determină o atitudine de ameliorare a lor, conform cu structura societății noastre) și față de anumite împrejurări morale (ceea ce-l determină la atitudine intransigentă față de orice destabilizare morală). Atitudinea dramaturgului se cuvine să fie aceea de continuă revendicare: în dorința de a face ca societatea să se debaraseze de deficiențele uneori inerente.

Pentru a realiza acești eroi, pentru ca dramaturgul să privească viața cu luciditate și nu exaltat, cred că trebuie să se apropie de ea cu tandrețe. Lucid și cu dragoste, cu alte cuvinte. Tandrețea nu exclude, ca dragostea oarbă a exaltatului, ochiul treaz și spre ceea ce este mai puțin bine, dar vede limpede și ceea ce este frumos. Tandrețea presupune, sau admite, și ironie, și critică, și puțină tristețe, și entuziasm, și pasiunea de a face. E, poate, cea mai echilibrată dintre stările umane, și un creator se cuvine, cel puțin în anumite momente, să se apropie de viață cu echilibru în judecată. Tandrețea scutește dramaturgul de inhibare în fața realității: nu este paralizat nici de frumos, nici de urit. Conceptele și (pre)conceptele nu-l orbesc în așa măsură încît să nu mai observe ceea ce este viu cu adevărat (și nu doar iluzie de viu), și ceea ce este mort cu adevărat (și nu i se pare, fals, că răsuflă, totuși). Tandrețea îl ține spiritul deschis și mereu în așteptare, mereu gata să „întîmpine cu flori” noul și să „tragă spada” față de ceea ce a devenit frînă, nefiresc, absurd, alienant pentru contemporanii săi. Trebuie să privim viața așa cum este și să ne punem scrisul în slujba acestei realități, dominată de dorința sa de perfecționare, de spiritul său dinamic.

Atunci cînd vorbim despre contradicțiile din societatea socialistă, acceptăm, implicit, nu numai justificarea, dar și necesitatea atitudinii critice, ca unul dintre mijloacele de dezamorsare a tensiunii conflictuale. Atitudinea moralizatoare a teatrului poate avea drept rezultat preveni-

rea stărilor de conflict, trăgînd, la timp, semnalul de alarmă și arătînd în direcția nevrologică, mobilizînd forțele morale pentru eradicarea stării nefirești. Dar, pentru a putea juca acest rol social major, realitatea, care apare în opera dramatică, așa cum am mai spus, se cuvine a nu fi edulcorată, ci a-și păstra datele exacte ale vieții. În caz contrar, acțiunea sa nu mai are nici rol critic, nici autocritic, devenind o ficțiune fără acoperire, iar spectatorul nu o recunoaște, nu o acceptă și, ceea ce este foarte important, nu se lasă influențat de ea. Întîlnirea operei cu spectatorul se ratează, iar teatrul, ca atare, nu-și mai justifică existența. Rățiunea lui de a fi este adevărul victii, adevărul pe care spectatorul îl sesizează în spectacol și sub vraja căruia trăiește două-trei ore, lăsîndu-se „modelat” de el. În teatrul meu cred că fiecare piesă respiră acest farmec al adevărului, care seduce, explicîndu-i, pînă la un punct, succesul. Adevărul de viață, pe lingă savoarea pe care o dă adevărul ca atare, creează, între autor și spectator, între operă și spectator, o stare de încredere, spectatorul livrîndu-se, din prima clipă, afectiv și intelectual, operei și autorului în care crede. Spectatorul trebuie să aibă certitudinea că va asista la o gravă mărturisire de viață a dramaturgului, mărturisire care-l privește și pe el în cea mai mare măsură, pentru că artistul României contemporane este parte integrantă a uriașei mase a oamenilor muncii și, după cum afirma secretarul general al partidului, „Intellectualitatea nu poate să se rupă, sau să fie tratată ca o categorie în sine, ruptă de clasa muncitoare”. Fiecare operă, fiecare cuvînt al scriitorului trebuie să fie gîndit sub semnul adevărului față de sine și față de societatea căreia îi aparține, pentru ca publicul larg să-și recunoască în această operă propria existență, propriile aspirații, propriile victorii.

Tudor Popescu

Puterea și Adevărul de Titus Popovici și Manole Marcus (cu Mircea Albulescu, Amza Pellea și Ion Besoiu)

Flash-back

În doi timpi

■ ÎN 1972, când urca pe ecran — și aproape concomitent pe scenă — **Puterea și Adevărul** apărea ca un fapt artistic neobișnuit, ca o promisiune morală justifiată. Într-o dezbateră politică alcătuită din doi timpi (trecutul acțiunii, adică al puterii, și prezentul narației, adică al adevărului), cel de al doilea termen se arăta necrutător față de abuzurile primului, comise la adăpostul prejudecăților și falselor principii, și se constituia, în numele acestei învățături, în martor garant al nerepetării lor. Fiecare episod din epoca puterii pure era disecat și pus sub lupa adevărului. Printr-un efect de sinecdochă, evenimentele politice și sociale de la scara unui județ erau translate la scara unei întregi țări, iar clipele acțiunii propriu-zise erau extinse la dimensiunea unei perioade istorice.

Un critic vorbea în cronica sa de „realismul coral” al filmului lui Titus Popovici și Manole Marcus; un altul sublinia lupta dintre prejudecată și realism în practica de fiecare zi; și un altul, caracterul exponențial al personajelor. Într-adevăr, după modelul frescelor griffithiene sau — mai încoace — al percutanțelor filmelor dezbateră din anii '60, autorii investiseră bărbații politici cu atributele unor producători de istorie frustrați de viață personală, acționând sub porunca timpului și greșind prin exces, adică atunci când s-au abstras acestei porunci și au cedat apetitului puterii arbitrare. În final, atunci când adevărul apărea limpezit, el se transforma într-un avertisment și o promisiune, iar conflictul tranșat în favoarea sa — într-o folositoare lecție de istorie practică. Eroi justificați, care au luptat și au suferit pentru adevăr, erau recomandați ca modele apte să țină aprinsă încrederea celor ce s-ar îndoi de perennitatea principiilor. Victoria lor era firească. Jertfele lor erau puse sub semnul accidentului dictat de umorile și de subiectivitățile timpului revolut. Lunga epopee, dinamică și romantică în același timp, devenea un proces abstract, menit nu numai să elucideze, ci și să purifice și să perfecționeze. „Realismul coral” urca din reflectoarele platoului în lumina crudă și neînduplecată a realității cotidiene prin capilarele unor întâmplări aflate încă în memoria spectatorilor și capabile să le imbibe gindul cu seva lor sentimentală. Dintr-un film de perfect-compus, povestit și comentat la timpul prezent, filmul se transfigura într-o dezbateră artistică, în care spectatorul își concentra firele experiențelor și speranțelor proprii, venind direct în acțiune, ca încă un posibil virtual personaj.

Romulus Rusan

Cinstirea istoriei

CINSTIREA istoriei a devenit tradiție și pentru cinematografia noastră, iar în acest an, în calendarul României moderne, însemnată cu majuscule este sărbătorirea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, moment crucial pentru devenirea poporului și a țării, pentru realizarea idealului de fericire către care aspirăm cu toții. Unindu-și eforturile, Casa de filme nr. 5, Centrul de producție cinematografică București, Studioul „Alexandru Sahia” și Arhiva Națională de filme realizează un nou lung-metraj de bilanț după un scenariu scris de Nicolae Dragos. La crearea filmului sînt astfel atrase forțe capabile să-i asigure un expresiv limbaj cinematografic și puterea de comunicare impusă chiar de subiectul său: **Partidul, patria, poporul**. După cum se poate subînțelege și din titlu, filmul nu-și propune să reconstituie toate evenimentele, condițiile politice, sociale și economice în care s-a făurit, a luptat și a izbîndit Partidul Comunist Român, ci numai evocarea cîtorva momente de înfruntări decisive, de sacrificii și biruințe istorice, subliniind cu deosebire marelui înfăptuiri din epoca pe care cu vibranta cinstire o denumim Epoca Nicolae Ceaușescu. Acest film-omagiu, dedicat partidului și conducătorului său înțelept, e opera unui colectiv care a lucrat filme similare, ca amploare și responsabilitate: **O viață închinată fericirii poporului, Partidul — inima țării, Omagiu, Portretul unei generații, Ani eroici**. Folosind imagini convingătoare, ca document și substanță, texte inspirate, muzică expresivă, cîntece dedicate marelui eveniment, gloriului conducător Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu, filmul caută să sublinieze unitatea de nezdrunținat a poporului în jurul partidului și al conducătorului său. **Partidul, patria, poporul** apar pe ecran, așa cum și sînt în realitate, în unitatea lor indestructibilă de gînd și faptă, de ideal și sentiment. Sperăm ca acest film să fie cu adevărat omagiuul cineastilor, recunoștința noastră față de partid, față de iubitul conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru condițiile materiale și de spirit asigurate dezvoltării cinematografiei noastre sociale, afirmării ei în contextul artei universale.

Virgil Calotescu

Școala națională

DACĂ e adevărat — și e adevărat — că în producția de bunuri, materiale sau spirituale, un cînd mai evident, cînd mai tainic social, producția noastră cinematografică din deceniile 1966—1986 ilustrează emblematic o asemenea situație, „Sîntem pentru o largă libertate de creație, dorim să avem o literatură și o artă diversificată din punctul de vedere al formei, al stilului, ne pronunțăm hotărît împotriva uniformizării și șablonismului, a rigidității și dogmatismului. Considerăm că a accepta șablonismul, uniformizarea, rigiditatea înseamnă a sărăci viața spirituală și culturală a poporului nostru” — se adresa tovarășul Nicolae Ceaușescu creatorilor din toate domeniile. Și, de asemenea, se referea direct la cinematografie, subliniind că „este necesar să fie create filme cît mai diferite ca formă, conținutul de idei să fie exprimat cu mijloace artistice cît mai variate și — dacă se poate — desăvîșite, deși desăvîșitul nu se poate atinge nicîi aici”.

Impulsurile date de secretarul general al partidului și-au arătat curînd roadele: față de cele 107 filme dintre 1956 și 1965, — între 1966 și 1975 numărul de titluri se ridică la 156, pentru ca între 1976 și 1985 să atingă 250. Totalul de peste 400 de filme de lung-metraj atîns în ultimele două decenii depășește, dublînd-o aproape, cantitatea produsă din 1911, adică de la primul film de ficțiune românesc și pînă în 1965! În același timp, extinderea cantitativă sporește simțitor șansele salturilor calitative. Și acest proces — al manifestării înfăptite a calității — s-a adevărit în cursul celor două decenii la care ne referim. Factorul hotărîtor a fost, fără îndoială, apariția celei de a doua generații de cinești ai epocii noi, socialiste, și anume cea care își semnează actul de naștere prin paradocumentarul civic **Apa ca un bivoli negru**, în 1970. Astfel, „vechea gardă” a realizatorilor se consolidează de la un an la altul și, alături de numele lui Cîulea apare acela al lui Dan Pița, alături de acela al lui Pintilie — al lui Mircea Daneliuc, Iulian Mihu se vede „dublat” de Mircea Veroiu, iar Mircea Drăgan, de Constantin Vaeni, Dinu Tănase sau Alexandru Tatos și așa mai departe, fiecare veche medalie dobîndindu-și un proaspăt revers valoric. Numelor amintite le corespund cel puțin cîte două-trei titluri de filme importante și am putea umple o rubrică de revistă numai cu lista lor. Iată cîteva „mo-

mente”, în ordine calendaristică, marcînd înaintarea în „intensitate a numărului”: **Duminică la ora 6** (debut) și **Răscoala**, în 1966; **Dacii** (debut), **Meandre și Diminețile unui băiat cumințe**, în 1967; **Gioconda fără suris** (debut) și **Ultima noapte a copilăriei**, în 1968; **Canarul și viscolul**, în 1970; **Mihai Viteazul**, în 1971; **Felix și Otilia** și **Puterea și Adevărul**, în 1972; **Nunta de piatră** (debut) și prima **Vero-nică**, în 1973; **Proprietarii și Înțoarcerea lui Magellan** (debut), în 1974; apoi primul record: anul 1975 înseamnă 25 de filme și șase debuturi trainice, dintre care două strălucite: **Cursa și Zidul**, care se adaugă semnificativelor **Filip cel bun** și **Ilustrate cu flori de cîmp**. Începe cel de-al doilea deceniu cu **Dincolo de pod**, **Prin cenusă imperiului**, **Tănase Scatiu**, **Mere roșii** (debut), în 1976, și continuă cu **Farba verde de acasă** (debut), în 1977; **Ediție specială**, **E atît de aproape fericirea**, **Septembrie**, **Înainte de tăcere** (debut), în 1978; **Clipa**, **Mireasa din tren**, **Lumina palidă a durerii**, **Dulos Anastasia trecea**, **Un om în loden** (debut), în 1979; **Proba de microfon**, **O lacrimă de fată**, **Speranța**, **Întoarcerea lui Vedă Lăpușneanu**, în 1980, an fecund, după cum se vede, inclusiv prin modelul de meșteșug oferit de **Drumul oaselor**. Din recent încheiatul cincinal ies cu certitudine în evidență **Dreptate în lanțuri**, **Să mori rănit din dragoste de viață și Adela**, **Secvențe**, **La capătul liniei**, **Angela merge mai departe**, **O lumină la etajul X**, **Întoarcerea din iad**...

Tabloul acesta, schițat în liniile lui mari, nu e complet: am citat aproape 50 de titluri, toate ale unor filme de oertă demnitate culturală. Criticul și istoricul de azi nu greșesc cîtuși de puțin afirmînd, cu aceste date și acte în mînă, că niciodată în istoria cinematografiei românești — istorie care împlinește în luna mai 90 de ani — nu au existat, ea astăzi, atît de multe talente și voci interesante și distincte, atîția cinești înzestrați (și nici n-am pus la socoteală promoțiile de regizori și operatori de după 1981, care numără — și ele — valori de prim rang). Toți aceștia — ajutați de producători întru folosirea la maximum a bazei industriale specifice — contribuie la cristalizarea mult doritei școli naționale de cinema; această școală s-a și născut, dispunînd de principalele elemente și „rechizite” care i se cer, bineînțeles la „nivel european”: industrie, virfuri, osatură solidă a produsului mediu, legătură cu publicul.

Florian Potra

Radio-T.V. Semnificația documentarului

■ Un semnificativ documentar t.v. a evocat recent tradițiile progresiste ale presei românești conduse sau îndrumate de partid începînd cu primii ani ai deceniului al treilea la „Bluze albastre”, „Reporter”, „Manifest”, „Era nouă”, „Santier”, „Cuvîntul liber”, precum și în coloanele culturale de la „Vremea”, „Adevărul”, „Dimineata”, „Timpul”, „Ecoul”. Istoria modernă a României confirmă constituirea unui front antifascist și larg democrat ce a cuprins pe cei mai de seamă intelectuali ai perioadei, ce au ținut cu o consecvență și fermitate intrutotul relevabile puncte de vedere înaintate, animate de un fierbinte patriotism. Se continuă, astfel, în parametrii de conștiință și atitudine civică noi, direcția prioritară a tradiției naționale, expresie a celor mai înaintate aspirații de progres și pace ale poporului român, coordonate, acum, de forța gîndirii și acțiunii partidului comunist. În preajma războiului, un articol precum **Nori gri deasupra Româ-**

niel, apărut în numărul din 15 noiembrie 1938 al „Științei” ilegale (articol la care s-au referit și realizatorii documentarului transmis la **Teleenciclopedie**) analiza cu luciditate și responsabilitate activă situația politică a țării indicînd, în consecință, căi de soluționare a crizei: „Muncitorimea română: și avangarda ei comunistă stă însă de veghe, neclintită în dragostea ei de țară și cu curajul ei de luptă [...] Nori gri se string deasupra țării noastre. Existența ei liberă este amenințată. Partidul nostru nu va cruța nici o efortare, nici o jertfă pentru a strînge laolaltă muncitorimea și a porni în fruntea ei la unirea tuturor forțelor dornice să apere pacea și independența României”. În continuare, publicistica și multe dintre cărțile apărute pînă la cucerirea deplină a păcii și transformarea României într-un stat democratic și independent vor fi tot atîtea probe de conștiință militantă, pentru ca după 1944 procesul să se accentueze

și să cunoască în ultimele decenii aspecte noi, caracteristice pentru o cultură de profundă originalitate.

De altfel, chiar aceste caractere ale literaturii actuale au fost analizate de I. D. Bălan la ultima **Revistă literară radio**. S-a vorbit de militanșismul patriotic, realismul social și vocația spre universalitate atestate de cele mai reprezentative volume de poeme, proză, teatru sau critică apărute mai cu seamă după 1965, despre climatul ideologic generos ce le-a generat, despre numeroase inițiative privind extinderea sferei tematice, „recucerirea” trecutului istoric, valorificarea mîsternirii literare, investigația prezentului, „deschiderea spre lume” a literaturii noastre. În concluzie, „viziunea românească asupra omului” a ocupat un loc important în cadrul sintezei critice ce a întregit sumarul **Revistei** și al săptămînii literare radiofonice.

Ioana Mălin

Secvențe

■ I-A fost bărăzit omulețului lui Gopo să devină mesagerul de pace al cinematografiei noastre. Aplaudată derularea a peliculelor sale de-a lungul meridianelor și paralelelor nu se datorează numai norocoasei victorii de la Cannes, ci și victorioasei încercări de a impune pe tărîmul animației un nou protagonist: Omul. Zodia zoomorfismului a apus cînd miratul „homo sapiens” a început să-și deslușască în oglinda animației chipul veșnic răvășit de întrebări. Parcurgînd din gag în gag evoluția umanității, eroul seriei deschisă cu **Scurtă istorie** își manifestă, în felul său glumeț, dar neliniștit, grija pentru destinul planetei albastre. Aventurile cosmico-gnoseologice creionează un istoric al izbînzilor spiritului uman și semnalizează mereu primejdia folosirii acestora împotriva ideii de om. Călătoriile în preistorie sau în viitor ale protagonistului se îndreaptă de fapt înspre pamîntul zilei de azi și poartă tilcuri ce „ating” subiecte de editorial, tulburător de „la zi” — pacea planetei. Gopo include în animata sa

Cît un tratat de pace

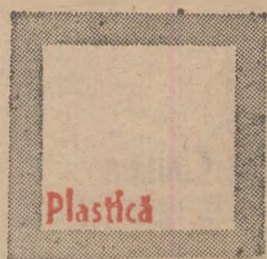
„cîntare omului” o imagine-refren: pătîlul și prietenosul omuleț se apropie de ființele terestre și extraterestre cu o floare în mînă. El face cu grație gestul său pacifist și cu încredere în puterea artei a opta de a deștepta emoții grave. De a pune întrebări-cheie.

Interogații neliniștitoare despre pacea lumii răzbat și din filmele unui alt realizator care a contribuit la înobilirea preocupărilor animației, Sabin Bălașa. Apelul la rațiune rezonază în impresionantele viziuni asupra sfîșietoarei contradicții creație-distruge, conținute în **Întoarcere în viitor** sau **Exodul spre lumină**. Cu ingeniozitate esecistică își conține pledoaria pacifistă și Virgil Mocanu în **Micul toboșar**, întemeindu-și pamfletul antirăzboinic pe imagini desprinse din pictura lui Pieter Bruegel.

Animatorii noștri nu sîntuează în centrul reflecției despre pace numai pe omul etern, ci și pe dilematicul om al acestui secol cu aspre lecții de istorie. Olimp Vărsteanu se adresează celor care nu au învățat nimic din tragica experiență a celui de-al doilea război mon-

dial, în **Să nu uităm**, film despre pericolul neofascismului. La același război se referă Ion Truică în **Hiroshima**, reviem dedicat orașului spulberat de bomba ce a încheiat o conflagrație cu amenințarea altei, mult mai pustiitoare. Act de cetezanță, abordarea unui asemenea eveniment despre care vorbesc zguduitor secvențele documentare se bizuie pe capacitatea autorului de a activa uriașul potențial metaforic al animației. Liniile subțiri și hieratice ce definesc scriitura acestui rafinat animator compun tabloul Hiroshimei de după cataclismul atomic, o lume a tradiției pulverizate unde nimic nu mai poate fi ca înainte, unde chinuatoarele amintiri tulbură armonia oricărei peisaj. Ca mai toate meditațiile asupra păcii semnate de realizatorii români, filmul se adresează însă contemporanilor pe un ton plin de speranță. Optimista idee „încă nu e tîrziu” descinde din gestul omulețului cu floarea, devenit pe bună dreptate emblema animației românești. Un gest cît un tratat de pace.

Dana Duma

Un omagiu și o filă de istorie

ALEXANDRU PHOEBUS : Oamenii muncii

STRÎNGÎND în acolada acestui generic o întreagă istorie, organic legată de destinele și viitorul poporului nostru, expozițiile închinate glorioasei aniversări — cea jubiliară, de la „Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România” și cea omagială de artă plastică, de la „Muzeul de artă al Republicii Socialiste România” — restituie documente, imagini și mărturii, dar și expresia dragostei, prețurii și încrederii de care se bucură partidul, conducătorul tuturor acțiunilor și făuritorul vieții noastre de astăzi. Cei 65 de ani care au trecut de la acel istoric 8 Mai al anului 1921, dar mai ales cei trăiți de la Congresul al IX-lea, pot fi marcați în memoria istoriei prin evenimentele și înfăptuirile cu care astăzi ne mindrim, prin marile repere ale luptei revoluționare și ale construcției. Dar cei 65 de ani mai înseamnă și acea infinitate de fapte și acțiuni, de eroism cotidian anonim, înseamnă oamenii care au militat și militează în numele unui crez, al unui înalt ideal, înseamnă tot ceea ce s-a înfăptuit de la creația materială la cea spirituală. Iată de ce, odată intrați în sălile expozițiilor omagiale, se cuvine să lărgim spațiul acestora prin proiecție mentală, împingându-le limitele pînă la marginile țării, în fond o unică și edificatoare realitate pe care o parcurgem zilnic, odată cu înaintarea în noua istorie. Țara întreagă ca șantier, țara întreagă pornită pe calea devenirii comuniste, în toate domeniile și cu toate forțele, aceasta este semnificația celor două expoziții, sinteze elocvente și omagiu adus partidului la acest al 65-lea 8 Mai al existenței sale.

EXPOZIȚIA de la „Muzeul de artă al R.S.R.” poartă amprenta militantismului caracteristic pentru arta românească în

întregul ei, dar mai ales pe aceea a epocii de profunde și ample transformări inițiate de Congresul al IX-lea al partidului, moment de referință pentru orice domeniu al activității creatoare. Căci ultimele două decenii, cunoscute și evocate prin genericul „Epoca Nicolae Ceaușescu”, se caracterizează prin noua conștiință revoluționară, prin noua perspectivă deschisă asupra istoriei în general, asupra sarcinilor ce revin fiecărui constructor al socialismului, asupra rolului pe care omul de artă, omul de cultură, îl are în redactarea unui capitol calitativ nou în spiritualitatea românească, în realizarea unui prototip uman pe măsura idealurilor societății noastre. Din această perspectivă multiplu semnificativă trebuie abordată discuția în jurul expoziției, lucrările însemnând nu numai un omagiu adus partidului la cea de a 65-a aniversare de artiștii țării, ci și momentul exprimării sentimentelor nutritive de întreaga țară față de secretarul general, inițiatorul marilor acțiuni concrete și făuritorul realităților României de astăzi. Rezultă de aici imaginea vie, osmotică, în care idealurile comuniste și acțiunea concretă se îmbină armonios. În care trecutul se împlinește prin actualitate, iar actualitatea pregătește viitorul. Poate aceasta este semnificația cea mai profundă ce trebuie căutată în alăturarea lucrărilor din cele mai diferite genuri, căci adevărul vieții de fiecare zi, sentimentele și idealurile oamenilor își găsesc totdeauna expresia în opere de artă ce poartă amprenta timpului lor. Rezultă, implicit, o imagine a realității românești contemporane, rod al luptei Partidului Comunist, astăzi condus spre victorii de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, dar și proiecția metafizică a devenirii țării, dintr-o perspectivă ce îmbină participarea directă cu visul comunist.

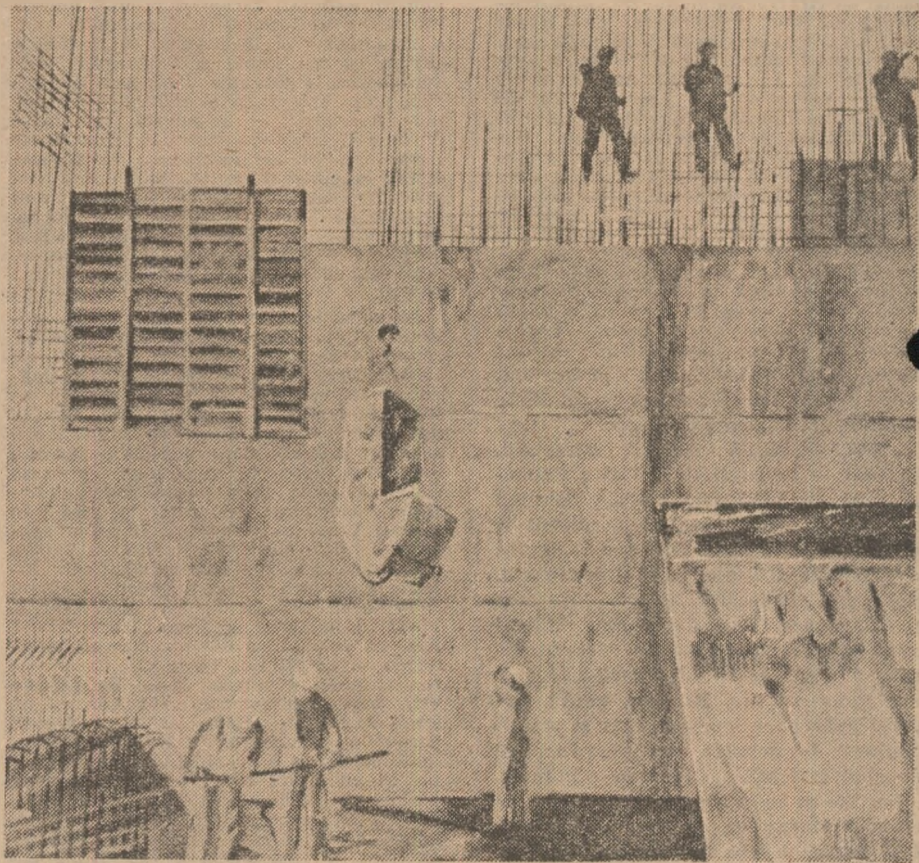
Dar expoziția de la „Muzeul de artă al R.S.R.” mai sugerează un unghi de abordare al momentului festiv căruia îi este dedicată, prin raportarea la artiștii care, de la începuturile artei moderne românești și pînă astăzi, au militat în primele rinduri ale mișcărilor revoluționare, de stînga, luînd atitudine hotărîtă, directă, față de o societate a cărei față trebuia schimbată într-o zi. Vom înțelege mai bine, avînd argumentul tradiției angajate, sensul revoluționar major al artei noastre contemporane, militantismul ei și permanența menținerii în cea mai acută problematică a epocii, de la construirea socialismului la lupta pentru pace, de la reportajul eroismului cotidian la omagiul adus conducătorului țării și partidului. Ne va fi mai ușor să alcătuim o istorie a artei românești militante prin alăturarea numelor intrate în repertoriul de referință cu cele ale artiștilor contemporani, indiferent de criteriul cronologiei. Vom descifra în acest fel drumul ideilor progresiste, revoluționare, încă de la apariția primelor forme de organizare muncitorească pînă astăzi, etapele unei lupte permanente pentru o viață nouă, luptă amplificată odată cu făurirea Partidului Comunist și adusă la o nouă treaptă calitativă prin Congresul al IX-lea. Vom descifra, deasemeni, sensul și traseul luptei pentru democrație,

libertate, independență și suveranitate, idealuri permanente ale poporului român, astăzi la fel de scumpe și de actuale ca și în urmă cu vechi. Iată de ce, pleladel marilor înaintași — Negulici, Rosenthal, Iscovescu, Aman, Tattarescu, N. Grigorescu, Luchian, Ressu, Iser, Tonitza, Dimitrescu, Paciurea, Phoebus, Medrea, Ladea, Vida Geza, Szönyi — îi putem alătura, sub același arc al ideilor revoluționare și al atitudinii militante în și prin artă, pe contemporanii noștri, de la Ion Jalea sau Caragea, la Vlasiu, Paul Vasilescu, Horia Flămînd, N. Kruch, Ion Bițan, Vladimir Șetran, Sabin Bălășa, Const. Piliuță, Eugen Palade, Doru Rotaru, Corneliu Brudășcu, Geta Mermeze, Iacob Lazăr, Traian Brădean, Viorel Mărginean, Vasile Celmare, Wanda Mihuleac, Vasile Pop Negreșteanu, Ileana Balotă, Vinilă Mihăescu, Gh. Șaru, Gh. Spiridon, Constantin Blendea și alții, în egală măsură atenți la realitatea dinamică a timpului nostru și la sensul general al procesului de transformare socialistă la care participă împreună cu întregul popor, mulți din ei oprindu-se la imaginea conducătorului țării așa cum o cunoaștem din vizitele sale, de lucru prin marele șantier al devenirii, sau conferin-

du-i semnificații de simbol, cu atât mai relevante acum, la cea de a 65-a aniversare a Partidului. Căci prin implicarea în procesul de la Brașov, din 1936, și în organizarea și participarea, împreună cu tovarășa Elena Petrescu, la demonstrația de 1 Mai 1939, care marca un moment esențial în lupta antifascistă, personalitatea secretarului general devine ea însăși un reper în istoria comunismului în România. Toate aceste implicații și multe altele, care vorbesc despre destinul artei românești de astăzi, despre statutul și rolul artistului, despre sensul culturii noastre în general, se găsesc etalate festiv pe simezele expoziției, în lucrările de pictură, sculptură, grafică, artă decorativă, omagiu adus de artiștii aniversării Partidului și celui care îi conduce destinele de peste două decenii.

Iată de ce, expoziția „65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român”, deschisă în sălile „Muzeului de artă al R.S.R.”, este simultan un omagiu și o filă de istorie, scrisă cu mijloacele proprii artei și adresată generațiilor viitoare ca un mesaj revoluționar, din partea unei arte militante, comuniste.

Virgil Mocanu

VLADIMIR ȘETRAN : Șantier

MUZICĂ

Împliniri

NU cred că aş exagera cu nimic afirmînd că în ultimele două decenii arta interpretativă românească a trăit momente de excepționale împliniri. Cadrul cultural benefic de la mijlocul deceniului al șaptelea, ilustrat în toate ramurile artistice, de la poezie la arhitectură, ori de la muzica simfonică la design, pentru a alege cele mai puțin apropiate exemple, avea să-și pună o amprentă deosebită asupra formării unor valoroase generații de interpreți, ajunși repede la notorietate internațională. Este, urmărită în timp, una dintre consecințele climatului de libertate spirituală, de deschidere culturală, de prospețime intelectuală instaurat odată cu Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român. Promotii întregi de artiști se formează în acest cadru prielnic emulației, susținător al valorii. Sigur, se va spune, izbucnirea simultană a mai multor talente poate fi rodul unei întîmplări fericite, talentul apare indiferent de condiții și, dublat de perseverență, învinge pînă la urmă și într-un mediu ostil. Nu poate fi însă fructul întîmplării faptul că, de cîțiva ani buni, asistăm la o veritabilă eflorescență de valori în arta interpretativă, de confirmări primite la vîrste „mici” — de confirmări, vreau să spun, ale maturității artistice. Dacă ar fi să ne gîndim numai la salbele de premii internaționale acordate anual copiilor români la concursuri prestigioase, unde tinerii noștri instrumentiști, mulți încă neîntrați în adolescență, cuceresc juriile și publicul prin profesionalismul cert, prin vocație și cultură muzicală, prin dezinvoltură, în înțelesul cel mai bun al cuvîntului, ori la cota unor artiști tineri, la sălile arhipline cu care a răsplătită

strălucirea lor — și am avea destule motive de mîndrie.

Toate acestea dovedesc, pe de altă parte, valoarea deosebită a învățămîntului muzical românesc, continuator al unei frumose tradiții. E una dintre explicațiile succeselor de care vorbeam.

Ultimii ani au afirmat interpreții de mare valoare în toate ramurile artei muzicale. Dacă ar fi să caracterizăm, de pildă, arta dirijorilor din „noul val”, o particularitate ar relesi hotărît. Este exact ceea trăsătură proprie — cu nuanțele personale de rigoare — marilor sefi de orchestră, sintetizată de o frază a lui George Enescu : „eu cînt ce e scris, dar încerc să redau tot ce e scris”. Mutatis mutandis, e așertuinea limpede a fidelității față de spiritul muzicii dirijate, de conținutul adine ce se „desfășoară” în formă, construcție, detaliu structural sau de orchestrație, atmosferă etc. Concentrata fidelitate față de „ființa” spirituală și tehnică a partiturii nu exclude viziunea. Dimpotrivă : tot atîta originalitate cîtă profundă înțelegere, de la stabilirea planurilor mari, a sensului mișcării simfonice pînă la cele mai subtile componente. Dintr-o mai largă serie m-as opri în mod special la Cristian Mandeal, Horia Andreescu, Modest Cichirdan, Cristian Brăncuși, Ion Marin, Răzvan Cernat, Gheorghe Costin, Ovidiu Bălan. Înainte de a vorbi despre ei, trebuie să notăm contribuția decisivă în formarea mai multor promoții de dirijori pe care si-a adus-o profesorul Constantin Bugeanu. Poate că exemplul cel mai potrivit pentru a ilustra individualitatea „noului val” este Cristian Mandeal, fără îndoială un mare dirijor. Exercițiul a fascinație demonică, are o expresivitate romantică, gesturi

ample, răscolitoare, cerînd orchestrei o concentrare specială, dar fără exces de „teatralitate” ; caută spiritul cel mai exact, profund, al partiturii, preferînd desigur efectele dramatice, cărora le redă întreaga „voluptate”. E și motivul pentru care excelează în repertoriul romantic și postromantic (Wagner, Ceaikovski, Bruckner, Mahler, Skriabin găsesc în Mandeal interpretul ideal). Năvalnic, clocotitor, comunicînd prin privire și gest propria atitudine față de textul muzical, este Horia Andreescu, înrudit temperamental cu Mandeal. Triumful arhitecturii muzicale pare și triumful propriei sale impenetrabilități, dirijorul simțindu-se în largul său mai ales pe spații largi, de construcție. La polul opus ar putea fi situați Modest Cichirdan și Cristian Brăncuși. Primul e un profesionist sobru, cu o gîndire muzicală limpede și nuanțată, în același timp, deloc excesiv, înzestrat mai degrabă cu o robustețe patetică, egal și ferm în gesturi. Calitatea celui de-al doilea : siguranța frazării, ritm, expresivitate, sinceritate, solidă cultură muzicală. Si exemplele, ca și caracterizările, pot continua.

Nu mi-am propus însă să zăbovesc doar asupra artei dirijorale. Soliștii afirmați în ultimul timp sînt, fără îndoială, valori de prim rang. Recitalurile, turneele, aparițiile în centre muzicale de prestigiu din lume, premiile la concursuri internaționale dintre cele mai pretentioase arată că mulți au intrat deja în rîndul numelor consacrate. O execuție strălucitoare, simțul construcției, inteligență artistică, maturitate, virtuozitate și o largă paletă sonoră dovedește violonista Cristina Angheliescu. Temperamental diferită, punînd în locul naturalității lucide a acesteia pasiune lirică, sentimentalism, rafinement poetic, elegantă, este Mihaela Martin, mai „teatrală” în interpretare — ca și în prezența scenică —, impecabilă sub aspect tehnic. Distincție, echilibru, sensibilitate, articulație clară și rafinată a frazei muzicale, fără exces

de interiorizare, fără afectare, aduce la fiecare apariție pianista Ilinca Dumitrescu. Dan Atanasiu are, dimpotrivă, înclinații spre reveria romantică, grațioasă sau fantasmatică, dar și sora rostirea spiritualizată din concertele mozartiene. Constantin Sandu probează, mai degrabă, o linie clasică, ținută și multă sensibilitate, stăpînită însă cu remarcabil autocontrol. Un pianist de clasă mi se pare Mihai Ungureanu : tuseu rafinat, muzicalitate expresivă, personalitate — și multă măsură, toate venind dintr-un sigur simț al proporțiilor. Liric, uneori afectat, dar cu pregnanță în intonație este Viniciu Moroiu. Si n-aș putea să trec peste extraordinara surpriză pe care mi-a produs-o, foarte recent, copilul de 14 ani — un pianist de o maturitate incredibilă, fără doar și poate un mare talent. Horia Mihail, cîntînd cu măiestrie Concertul în re minor de Mozart, sub bagheta lui Iosif Conta. Are o înțelegere înaltă a muzicii, în fine, o bună știință a dozajelor, ca și a frazării.

Deosebiți sînt violistul Ștefan Gheorghiu, violoncelistul Alexandra Guțu, Marin Cazacu, Alexandru Morosanu, organistul Valentin Radu, Florin Chiriacescu, Felician Roșca, Alexandra Guțu e o remarcabilă tehniciană, un temperament echilibrat, în ciuda predilectiei pentru sonoritățile excesiv patetice sau de disecție extremă. Marin Cazacu aduce o limpezime timbrală apreciabilă, cîntă cu o „lejeritate” cuceritoare, stăpînind toată gama de resurse expresive — atît de bogată — a instrumentului. Să adaug, fie și în treacăt, pe clarinetistii Emil Sein, virtuoz al clarinetului-bas, și Dan Avramovici, spunînd că enumerarea rămîne oricum incompletă. Mai important e, firește, fenomenul în sine.

Sînt, acestea, certitudini care ne fac să credem, cu îndreptățită satisfacție, în destinele de astăzi ale culturii muzicale românești.

Costin Tuchilă

ZIUA INDEPENDENȚEI NAȚIONALE — ZIUA VICTORIEI

Printre marile aniversări ale națiunii ziua de 9 Mai ocupă un loc deosebit. Într-o singură zi-simbol sînt înmănușiate amintirea, respectul și recunoștința urmașilor față de cei ce au făurit, prin dăruire și jertfă, ziua de 9 Mai 1877 și cea de 9 Mai 1945. Această aniversare poartă în ea ideea de independență, de liberă afirmare a patriei. Ea mai semnifică totodată și implicarea poporului român într-o largă acțiune pentru libertatea națiunilor. Așa a fost în 1877, cînd războiul de neatințare n-a adus numai independența României, deoarece sacrificiul ostașilor și ofițerilor români a contribuit și la cucerirea libertății unor popoare balcanice și tot așa a fost în 1945, cînd sfîrșitul marilor conflagrații a găsit armatele noastre ducînd steagurile românești, eliberatoare, pînă în centrul Europei.

Rezistînd imperiului persan, pe urmă celui macedonean și mai apoi celui roman, daco-geții au dat dovadă nu numai de vitalitate și însușiri militare, dar și de arzătoarea lor dorință de libertate. Niciînd sacrificiul suprem al regelui Decebal, care a preferat moartea înrobirii, nu va putea fi uitat! Două înalte civilizații ale lumii vechi s-au înlăturat și din impactul lor a rezultat noul popor român, pe puternice temelii daco-române, purtînd cu mîndrie, în succesiunea generațiilor sale, vechimea milenară, lăptele înaintașilor daci și romani, ceretudinea nobiliei sale origini. Ce a fost așa-zisul mileniu întunecat, următor evacuării Daciei decît o neînfrîcată afirmare istorică a românilor? Cu sabia în mînă, dar și cu lăscușina mîinii, înfruntînd vitregia vremurilor, necontenit năvăliri, înaintașii noștri au demonstrat o extraordinară putere de rezistență. Carpații, codrii întinși, Dunărea și Marea Neagră le-au oferit cadrul de viață pe care nu l-au părăsit vreodată, cît de grele să fi fost împrejurările.

Cînd, în ultimele veacuri ale primului mileniu, exista un popor și o limbă română, cînd relațiile feudale începeau să se statoniceze pe aceste pămînturi, au apărut firesc și primele formațiuni prestatate, pentru ca în secolul al XIV-lea, două dintre țările române să se poată afirma ca state neatințate, respingînd tentativele de înglobare ale puternicelor regate vecine, în primul rînd ale celui ungar. Ca state, Țara Românească și Moldova au pășit în istorie luptînd pentru independență și afirmare de sine. Cîrînd libertatea românilor, ca și a celorlalte popoare din Europa de sud-est și în centrul, avea să fie amenințată de periculul Imperiului otoman, dar și în această situație ei au știut să apere ființa statelor lor, ceea ce popoarele din sudul Dunării n-au putut realiza. „Erau niște legături sul-generis — comenta Kogălniceanu, în 1877, veacurile în care românii fuseseră nevoiți să accepte suzeranitatea sultanului — niște legături care erau slabe, cînd românii erau tari, niște legături care erau tari cînd românii erau slabi”. Oricum, de cite ori prilejul s-a ivit, înaintașii noștri au apucat armele luptei pentru libertate, cel mai glorios moment al rezistenței lor concretizîndu-se în faptele intrate în legendă ale lui Mihai Viteazul.

Zorii epocii moderne au conferit noi dimensiuni luptei de eliberare a poporului român, în condițiile constituirii națiunii moderne. Unirea și independența lor au devenit obiective fundamentale ale românilor, care se găseau totodată angajați în lupta de înlăturare a apăsătoarelor rînduiri feudale. Stăruitoare ideile de unitate și independență s-au impus în societatea românească ce se străduia să-și constituie noul cadru de afirmare istorică modernă. Nu întîmplător Ioan Cămpineanu a intitulat, în 1838, unul din documentele de bază ale mișcării sale Act de Unire și Independență și, de asemenea, gîndul independenței a fost afirmat în timpul revoluției din 1848. Nu se cerea în Prințiile noastre pentru reformarea patriei făurirea unui stat „neatințat” românesc? Unirea din 1859 avea apoi să dea temelii schimbării aprofundate a statutului internațional al statului național pe care ea îl făurise. Un diplomat belgian comenta sintetic noua situație ce fusese creată: „Dubla alegere echivalează cu Unirea Principatelor, Unirea Principatelor înseamnă independența lor”. O opinie similară avea să exprime și un cancelar al Imperiului habsburgic în 1861: „Este evident că Unirea nu face decît să deschidă drumul spre o completă independență a Daco-României”.

UNIFICAREA celor două state românești, perspectivele deplinei unificări a tuturor românilor pe plan statal și modernizarea erau incompatibile cu menținerea anacronice suzeranități otomane. Într-o broșură politică de inspirație liberal-radicală se consemna față la începutul anului 1866: „...independența României este acum o chestiune înscrisă în dreptul public european și Europa trebuie să se pronunțe în această privință”. An de an, a fost pregătită hotărîtoarea luptă de eliberare. „...trebuie să ne întărim, să ne organizăm — spunea în februarie 1868 I.C. Brătianu — ca atunci cînd se va dezlega acea chestiune să putem avea un rol; să știe Europa că este aici un popor tare, armat, organizat și care are voința de a-și apăra existența sa”.

Redeschiderea problemei orientale în vara anului 1875, prin răscoalele din Herțegovina și Bosnia, a inaugurat o etapă istorică decisivă. Deși România a adoptat timp de aproape doi ani poziția unei neutralități armate, ea se găsea obiectiv angajată încă din 1875 pe drumul cuceririi independenței ei. Răscoala bulgarilor, intrarea în războiul antiotoman a Serbiei și a Muntenegrului, apropiata intervenție în conflict a armatelor ruse au creat un cadru internațional favorizant încadrării României în lupta de eliberare. Anunțînd că „armata română freacă sub jugul disciplinei doritoare să la parte la luptă”, Mihail Kogălniceanu definea cu limpezime, în iulie 1876, într-o notă trimisă reprezentanților țării peste hotare, poziția României. „Dacă, într-adevăr — scria el, referindu-se la evenimentele sud-dunărene — aceste îngrijorări și aceste simpatii nu pot fi decît comune tuturor națiunilor civilizate și tuturor popoarelor creștine, ele trebuie să fie, îndrăznesc s-o afirm cu tărie, cu atît mai vil la noi care sîntem o țară învecinată și avem atîtea legături cu popoarele de pe malul drept al Dunării”.

Dar intrarea în luptă a României nu trebuia realizată „la întîmplare”, fără a se lua toate măsurile pentru ca statutul ei internațional să nu se riste să fie schimbat cu un altul mai puțin favorabil. Așezată la o răscruce a imperiilor în acea vreme, țara trebuia să se angajeze în luptă încît să nu riste în nici un fel libertatea ei. În vara 1876, primul ministru a avut o întrevvedere cu împăratul Francisc Iosif, pentru ca, în septembrie, convins fiind că Austro-Ungaria nu avea să acționeze potrivnic, să înceapă pregătirea alianței cu Rusia. Încheierea unor convenții româno-ruse a fost precedată de lungi negocieri prealabile. În primăvara anului 1877 România era gata de luptă pentru a-și dobîndi eliberarea națională.

La 12/24 aprilie a izbucnit războiul ruso-turc. Artileria otomană a început să bombardeze porturile românești. Urmarea firească a fost riposta tunurilor românești, apoi proclamarea stării de război cu Poarta otomană, în urma unui vot al Corpurilor legiuitoare din 29 aprilie/11 mai. Reprezentantul britanic la București mărturisea în acele zile într-un raport că „din punctul de vedere al românilor, dacă ei își doresc cu adevărat independența, nu e nici o îndoială că aceasta trebuie smulșă în criza actuală”. La 9/21 mai 1877 o năzuință seculară prindea contururi concrete. Prin glasul lui Kogălniceanu era proclamat dreptul inalienabil la libertate și afirmare de sine a statului român. „În stare de rebel, cu legăturile rupte — a spus el — ce sîntem? Sîntem independenți, sîntem națiune de sine stătătoare. Am ajuns la scopul urmărit nu de azi, ci pot zice, de secole și mai cu deosebire de la 1848 încoace...”. Corespondentul ziarului „La France” semnală mulțimea „beată de entuziasm” care întîmpinase cu nestăvilită bucurie vestea proclamării neatințării.

Dar acest nou fapt împlinit — după Unirea din 1859 — al națiunii trebuia validat pe cîmpurile de luptă și lucrul acesta l-au făcut cu dăruire și eroism românii acelor vremuri, ostirea afirmîndu-se biruitoare la sudul Dunării și fiind de un însemnat folos marelui ei aliat în momente dificile ale campaniei. Armata a trecut la luptă fără să sovie. „Atît eram de voloși — își amîntea un voluntar — încît credeam că nimic nu va putea rezista în contra noastră”. În cel dintîi număr al revistei „Socialistul” se scria la 26 mai/7 iunie 1877: „Azi, însă e timpul cînd românii, în avîntul și entuziasmul suvenirurilor trecute, iau armele

pentru a-și apăra independența”. La Plevna maturitatea și eroismul tinerei armate naționale a fost pe deplin dovedit. „Niciodată nu aș fi crezut — scria atunci corespondentul ziarului elvețian „Bund” — să văd atîta bravură la o trupă. Astăzi am ferma convingere că armata română merită să fie pusă lîngă orice altă armată a Europei”.

Proclamată la 9/21 mai 1877, consfințită de armată pe cîmpiile bulgare, independența României a fost apoi recunoscută de Europa, mai întîi la San Stefano de Rusia și Turcia, iar pe urmă la marele congres de la Berlin din vara anului 1878. Era un act istoric ireversibil, împlinirea unei ardente năzuințe a națiunii, în fața căreia stătea sarcina istorică a desăvîrsirii făuririi statului unitar, ceea ce avea să se împlinească în 1918.

ARC peste timp, aducînd eliberarea de sub dominația Germaniei naziste, reprezentînd prin aceasta un act de reafirmare a independenței naționale, dar, totodată, înscriindu-se printre marile momente ale celui de-al doilea război mondial, revoluția declanșată la 23 August 1944 avea să deschidă drum spre cel de-al doilea 9 Mai! Pe drept cuvînt, istoricul englez Hugh Seton-Watson a considerat ziua de 23 August 1944 „unul din evenimentele decisive ale celui de-al doilea război mondial”.

Germania nazistă a pierdut atunci, în acel sfîrșit de vară și început de toamnă 1944, nu numai România, ci și Balcanii, fiind constrînsă în perioada imediat următoare insurecției românești să evacueze țările ocupate la sud de Dunăre. De asemenea, ca urmare a revoluției de eliberare declanșate în România, armatei sovietice i s-au creat condiții favorabile pentru a lichida grupul de armate Ucraila de sud. La rîndul ei, acționînd cu siguranță de sine și curaj, armata română a reușit să dea început succese notabile de însemnătate deosebită pentru mersul general al războiului. În numai opt zile, acțiunea insurecțională a României a avut drept consecință eliberarea unui teritoriu de 150 000 km². Armata română — acționînd ca un singur om — a capturat peste 56 000 prizonieri numai pînă la sfîrșitul lunii august 1944. Prin marea insurecție Germania a fost lipsită de concursul celor 30 de divizii românești, alăturate prin acțiunile lor, încă din noaptea de 23 spre 24 august, armatelor sovietice. „Prin poarta deschisă a Carpaților, deschisă de români — comenta în acele zile britanicul Edward Montgomery — rușii vor putea ajunge la München și înainta spre Berlin”. În jurnalul de război al Grupului german de armate F, dislocat în Grecia și Iugoslavia, se însemna pesimist la 31 august: „drumul de la București spre Belgrad, prin Craiova, este practic deschis pentru inamic”.

Consecințele revoluției românești ce fusese declanșată la 23 August 1944 se vor vădi nu numai pe plan militar, dar și pe cel al sustinerii materiale a războiului. „Dacă pierdem regiunile petrolifere — a declarat însuși Hitler în august 1944 — nu mai putem câștiga războiul”. Cu cîteva luni mai înainte, cam același lucru îl spusese și generalul Alfred Jodl: „nici un succes al inamicului nu este atît de mortal pentru noi, în afară de ocuparea zăcămintelor de petrol românești”. Fostul ministru al armamentului, Albert Speer, mărturisea concret, trei decenii mai tîrziu, urmările incalculabile ale pierderii României pentru cel de-al treilea Reich. Pentru el înfrîngerea Germaniei naziste se datorase în primul rînd pierderilor „surselor de aprovizionare din România”. „Fără doar și poate — continua el — acea zi de 23 August 1944 a dus la o întorsătură decisivă în istoria producției și economiei de război, deci în istoria conflagrației însăși”. N-a fost vorba însă doar de pierderea materiilor prime din România, ci și de acelea din țările balcanice, în special de producția de crom.

ALĂTURAREA armatelor române Națiunilor Unite a avut un rol deosebit de important în precizitatea sfîrșitului celui de-al doilea război mondial. După eliberarea teritoriului de armatele germane, prin lichidare, capturare sau izgonire, demonștrîndu-se că nu era vorba doar de un „puci”, cum calificase evenimentul Hitler, ci de o revoluție în care era implicată întreaga națiune, după asigurarea liniei Carpaților, împiedicîndu-se orice tentativă de transformare a lor într-o puternică linie de rezistență a inamicului, alături de armatele sovietice care prin marsul lor strategic ajunseseră pînă în Transilvania de sud, s-a trecut la eliberarea Transil-

VICTORIA de Gh. Anghel

vaniei de nord, acțiune încheiată la 25 octombrie 1944. Pentru desăvîrsirea eliberării teritoriului național au fost angajați în luptă peste 265 000 de militari, pierderile însumînd aproape 50 000 de oameni în morți, răniți și dispăruți.

Dar România s-a implicat cu toate forțele ei — armate și economice — în războiul antihitlerist și dincolo de hotarele naționale, pentru cauza comună a libertății lumii. Peste 210 000 militari au contribuit cu eroism, pierzînd circa o cincime din efectiv, la eliberarea Ungariei, a 1 237 localități (inclusiv 14 centre urbane). În Cehoslovacia, armata română a angajat peste 248 000 de oameni care luptînd cu întreaga dăruire de sine, fără a-și precupeți singele, în condiții grele de relief și climă (pierderile reprezentînd peste 66 000 de militari, peste un sfert din efectivele), au eliberat 1 722 localități (inclusiv 31 orașe). Unități românești au acționat și pe teritoriul Austriei.

Timp de 263 de zile, angajînd în luptă 538 536 militari, cu un efectiv mediu de 175 000, suferînd grele pierderi — 169 822 militari — armata română a dat o contribuție importantă în partea finală a celui de-al doilea război mondial. Prin acțiunile ei, desfășurate de-a lungul a 1 700 km, a eliberat peste 200 000 km² în România, Ungaria, Cehoslovacia și Austria. Străbătînd 12 cursuri de apă, 20 de masivi muntoși, luînd aproape 118 000 prizonieri, inamicul lăsînd pe teren 18 731 morți. Potrivit unor declarații făcute în luna ianuarie 1945 în Parlamentul britanic din punctul de vedere al efectivelor angajate în luptă, România era în acel moment pe locul patru după U.R.S.S., Statele Unite și Anglia. Chiar și efortul militar al marilor state din Occident, Italia și Franța, a fost inferior celui românesc (Italia 100 000 luptători angajați în ultimele luni de război, iar Franța n-a avut din vara 1944 și pînă în mai 1945 efective mai ridicate de 11 divizii). La efortul militar s-a adăugat cel economic, care a fost urias, într-o țară secătuită de pretensiile și presiunile Germaniei naziste timp de o jumătate de deceniu, supusă apoi distrugerilor cauzate de bombardamente și de operațiile militare desfășurate pe teritoriul ei. Pentru perioada participării României la război alături de marea coaliție antihitleristă ei s-a cifrat la uriasa sumă de 1 120 000 000 dolari (valută 1938), avîndu-se, în vedere atît cheltuielile de război, cît și îndeplinirea stipulațiilor Convenției de armistițiu. Și totuși, deși lucrul a fost cerut, nu s-a făcut dreptatea istorică României de a i se acorda statutul pe deplin meritat de cobeligeranță!

9 Mai, zi-simbol a poporului român, este în înmănușarea ei istorică simbolul luptei pentru neatințare și libertate a unei țări „atît de inversunat independență ca România”, după cum remarcă un bărbat de stat contemporan de peste hotare. Respectînd faptele și jertfele înaintașilor, omagiem și propriile eforturi contemporane, ale ziditorilor noii lumi, dăruirea către națiune. Ziua de 9 Mai este un memento al sacrificiului și al luptei, un neîncetat îndemn la iubire de țară.

Dan Berindei

Gîndirea și acțiunea președintelui NICOLAE CEAUȘESCU — contribuții exemplare la îmbogățirea patrimoniului universal

■ **ILUSTRARE** elocventă a amplei rezonanțe, a aprecierii deosebite de care se bucură gîndirea și acțiunea politică ale președintelui României pe toate meridianele globului, a largului interes pe care oamenii din cele mai diferite părți ale lumii îl poartă față de rolul și locul României pe arena internațională, din ce în ce mai multe lucrări, din ce în ce mai multe studii și analize de amploare sînt dedicate contribuției esențiale, pe planul teoretic și practic, aduse de opera filosofică și activitatea președintelui Nicolae Ceaușescu. Se apreciază că este vorba despre un exemplar aport la îmbogățirea patrimoniului universal, pentru că, așa cum apare evident oricui are în vedere ansamblul impresionant al lucrărilor ce totalizează opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, aceasta răspunde — prin tot atîtea studii de profunzime, mare originalitate și putere de convingere — la marile întrebări ce stau astăzi în fața omenirii, la tensiunile care pot provoca, prin exacerbare, dispariția echilibrului și apariția conflictelor și războiului, a distrugerilor și, în final, a extincției posibile a speciei umane.

O contribuție filosofică exemplară, pornind de la principiul fundamental, umanist, al considerării ființei umane în centrul preocupărilor complexe vizînd edificarea unei lumi bazate pe relații noi între oameni și state, pe un echilibru care să nu mai fie acela al puterii și terorii rezultate din exercițiul abuziv al acesteia, militînd, totodată, pentru apariția unei noi ordini economice internaționale, care să ducă la dispariția fenomenelor grave ce caracterizează acum diferite regiuni ale globului. O contribuție filosofică exemplară nu numai prin vastitatea ei, ci și prin caracterul ei de sistem perfect organizat, permițînd deschiderea spre problematica vieții sociale, politice, economice, a relațiilor internaționale. De aici, largă audiență internațională — a acestei contribuții excepționale, de aici aprecierea ca totuși deosebită — asupra valorii și actualității acestei contribuții — aduse de oameni de pe toate continentele, ca un omagiu adus României și președintelui ei.

IATA, în acest sens, ce declară scriitorul marocan MOHAMED EL ALAMI, semnatarul volumului Nicolae Ceaușescu, promotor al egalității popoarelor și statelor, apărut în Ed. Arri-sala în anul 1981 :

„PREȘEDINTELE României este una din personalitățile cele mai cunoscute și mai apreciate ale vieții internaționale, care se distinge printr-o gîndire prin excelență pozitivă, prin acțiuni și inițiative constructive, puse în slujba întregii umanități. Bărbatul politic care se află la conducerea destinului național al poporului român are o bogată și îndelungată activitate politică și revoluționară. De-a lungul întregii sale activități prodigioase, consacrată binelui poporului său și al întregii omeniri, Nicolae Ceaușescu s-a distins prin experiența și înțelepciunea sa, prin identificarea deplină cu năzuirile și telurile poporului român, cu marile cauze ale omenirii. [...] Legalitatea și dreptatea sînt principii călăuzitoare ale președintelui Nicolae Ceaușescu, respectate neabătut deopotrivă în politica internă și în activitatea internațională a României socialiste. Conducînd cu strălucire poporul român, în etapa cea mai înfloritoare din întreaga sa istorie, președintele Nicolae Ceaușescu a ridicat la un nivel neatinat vreodată prestigiul țării, prin lupta sa consecventă și prin politica sa înțeleaptă.

Gratie gîndirii și conducerii înțelepte a președintelui Nicolae Ceaușescu, România se remarcă astăzi pe scena mondială printr-o politică a dialogului, a păcii și securității internaționale, printr-o politică ce afirmă egalitatea deplină în drepturi a statelor și popoarelor. Această politică poartă numele celui care a elaborat-o și o promovează în mod măiestral și este cunoscută în întreaga lume ca „doctrina Ceaușescu”.

Președintele Nicolae Ceaușescu porneste de la aprecierea justă a realităților lumii contemporane, de la situația existentă în viața internațională, de la faptul că epoca noastră este definită de coexistența unor state cu regimuri social-politice diferite, și în același timp de o revoluție științifică și tehnologică fără precedent ca amploare, care acționează, desigur, într-o manieră diferită, asupra dezvoltării tuturor statelor și popoarelor. Ne aflăm asadar în fața unor interdependențe crescînde a statelor și aceasta impune dezvoltarea largă a schimburilor materiale și spirituale, în cadrul cărora fiecare stat, fiecare popor, are de dat și de primit, în avantajul fiecăruia și în același timp spre binele general al omenirii.

În ternele acestor idei, președintele Nicolae Ceaușescu desfășoară o intensă activitate pentru dezvoltarea relațiilor României cu toate statele și popoarele lumii, în cadrul unei cooperări fructuoase, pentru soluționarea în interes comun a problemelor lumii contemporane și pentru depășirea situațiilor dificile, cum sînt criza economică, criza energetică, criza financiară, pe care le traversează astăzi omenirea. Rezolvarea traică și echitabilă a acestor crize necesită un dialog permanent și o cooperare activă între toate statele lumii, indiferent de mărime, nivel de dezvoltare, regim socio-economic”.

Este de subliniat aprecierea ne care o întîlnim mereu, și anume că printre trăsăturile ce dau originalitate și forță sistemului filosofic și practic — „doctrina Ceaușescu” — se numără, cu

siguranță, și faptul că această doctrină este mereu și strălucit pusă în practică, cu rezultate unanim apreciate pe plan mondial, de către președintele Nicolae Ceaușescu. Este, deci, consacrată valabilitatea acestui sistem, valabilitate în raport cu problematica majoră a timpului în care trăim, dar, în același timp, prin raportarea la viitor, cu răspundere politică și dragoste de popor. Relevînd puterea de exemplu pe care o oferă această doctrină politică și acțiune umană pentru întreaga lume, iată aprecierea făcută de prof. EDWARD AZAR, directorul Centrului pentru dezvoltare industrială al Universității Maryland (S.U.A.) :

„LUMEA ar trebui să știe cît mai mult posibil despre politica externă românească, ce are o mare valoare și o mare audiență în viața internațională actuală. Mă gîndesc în special la faptul că numeroși sefi de stat și de guvern, precum și alți oameni politici s-au inspirat din concepția, cunoștințele și experiența președintelui Nicolae Ceaușescu privind identificarea și afirmarea unor soluții negociate pentru situații de criză și alte probleme internaționale de interes general”.

Și, în aceeași ordine de idei, redăm, în continuare, un pasaj din „Cuvîntul introductiv” din volumul Filosofia păcii în concepția președintelui Nicolae Ceaușescu, scris de cunoscutul publicist belgian JACQUES FRENNET, prefăcut de Anne-Marie Lizin, membru al conducerii Partidului Socialist Belgian (francofon), deputat în parlamentul vest-european, primar al localității Huy din provincia Liège, care subliniază :

„ACEST volum nu numai că este necesar, dar el deschide căi de reflecție asupra a ceea ce ar putea fi o lume condusă de oameni luminați. Politica externă actuală a Republicii Socialiste România cuprinde întreaga bogăție a tradițiilor, oferind umanității imaginea unei diplomatie planetare, originale, bazate pe principii dinamice și realiste.

În ultimele două decenii nu au existat, practic, probleme majore dezbătute în cadrul comunității internaționale la care România să nu-și aducă, într-un fel sau altul, contribuția. De aceea, peste tot se vorbește astăzi de prestigiul politicii externe românești, de autoritatea președintelui Nicolae Ceaușescu, remarcabilă personalitate a vieții internaționale contemporane. Un profund sens al istoriei și o capacitate extraordinară de a analiza și sintetiza principalele fenomene și tendințe majore ale vieții mondiale l-au impus pe președintele Nicolae Ceaușescu prin sistemul său de gîndire și acțiune receptiv la tot ce este nou, prin analiza sa minucioasă și multilaterală a proceselor economice și politice internaționale. [...] Dînd dovadă de o mare receptivitate față de moștenirea prețioasă a trecutului și, în același timp, de un spirit profund creator, România concepe lumea ca pe un întreg, pacea ca o noțiune indivizibilă, dezarmarea ca o necesitate vitală, securitatea internațională ca un complementar al apărării naționale, Europa — ca un continent și o entitate istorică, culturală și socială. [...] Inițiativele românești au însemnat acțiuni de pionierat în anumite momente ale vieții internaționale. Prin tenacitatea

Ceremonia înmînării înaltei distincții „Om al anului 1981” de către Adunarea pentru integrarea națională din India

și eforturile românești au putut fi depășite tensiuni ce păreau insurmontabile pentru todeauna. [...] În spiritul unei înalte responsabilități față de destinele poporului său, față de viitorul umanității, președintele Nicolae Ceaușescu nu se limitează să proclame necesitatea unei ordini echitabile în lume. El își consacră întreaga capacitate de acțiune înfăptuirii acestei aspirații majore a edificării unei lumi noi, mai bună și mai dreaptă, o lume a păcii și securității. Istoria României nu face decît să confirme veritabila vocation de pace a poporului său, apărută și dezvoltată într-o sinteză originală de Nicolae Ceaușescu”.

De un deosebit răsunset se bucură acțiunile românești în favoarea păcii, bazate pe un complex program, cu caracter unitar și consecvent, reiesit din filosofia asupra păcii ca stare de spirit necesară pentru supraviețuirea umanității profesată, cu atîta strălucire, de președintele Nicolae Ceaușescu. Iată, în cele ce urmează, un amplu extras din articolul intitulat Concepția de pace a președintelui Nicolae Ceaușescu apărut în primul număr, din acest an, al revistei indiene „FAIR IDEA” :

„ÎN conștiința universală a acestui sfîrșit de secol, cîrula amenințarea holocaustului nuclear îl conferă o notă de un deosebit dramatism, există lideri politici care s-au consacrat trup și suflet păcii și cooperării între națiuni. Se poate afirma că există o tradiție a spiritelor progresiste care, de la Jaurès și pînă la laureatul de astăzi al Premiului Nobel, jalonează istoria politică. Președintele român Nicolae Ceaușescu este unul dintre aceștia. De fapt, el aparține unui popor ale cărui trăsături esențiale sînt ratiunea, sentimentul de prietenie, aversunea față de violență. Din acest punct de vedere, vocația de pace a liderului român a fost ceva predestinat. Dar meritul personal al președintelui Nicolae Ceaușescu este că a elaborat și argumentat — tinînd seama de extraordinara complexitate a condițiilor internaționale actuale — un program teoretic și practic în favoarea păcii, impregnat de realism și entuziasm, că a știut să mobilizeze cu o energie și o perseverență neobișnuite toate resursele de optimism.

Președintele României porneste de la cîteva premise, pe cît de relevante, pe atît de simple și logice. El consideră că lumea — aflată acum în epoca celei mai spectaculoase revoluții a cunoașterii științifice — este suficient de matură pentru a înțelege că războiul este o aberație a organizării sociale și este suficient de capabil să refuze să se supună așa-zisei fatalități oarbe. El consideră de la bun început că pacea nu este o utopie, ci este cea mai acută problemă principală și practică aflată în fața omenirii, o sarcină extrem de urgentă, dar perfect realizabilă, care nu aparține unui viitor nebulos, ci generațiilor actuale.

Pe această linie de idei, liderul român porneste de la teza că socialismul, ca sistem mondial al cărui rol material și politic în viața contemporană este remarcabil, are misiunea istorică nu numai de a înfăptui justitia socială, ci și de a asigura pacea în lume. Deci, prin definiție, socialismul este sinonim cu pacea, cu eliminarea cauzelor fundamentale a războiului. Asumîndu-și sarcini creatoare extraordinare, noul sistem își propune un

obiectiv constructiv, care presupune direct depășirea actualiei situații, deschiderea căii spre respingerea pe plan politic al armelor, războiului și distrugerii. [...] Dintr-o cauză multiple care ar putea declanșa un război, Nicolae Ceaușescu o subliniază pe cea mai gravă și, din nefericire, cea mai importantă, atrăgînd în treagii lumi atenția asupra ei. Este vorba despre încălcarea dreptului popoarelor de a decide asupra propriului destin — ca alte cuvinte despre perpetuarea politicii de dictat și dominație într-o eră cînd conștiința independenței naționale este mai acută decît oricînd. În concepția liderului român, la baza relațiilor de cooperare și înțelegere între state se află respectarea strictă a principiilor independenței naționale, suveranității, egalității în drepturi, neamăstecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțarea la folosirea forței și la amenințarea cu folosirea forței”.

Este unanim remarcată mobilitatea excepțională a gîndirii politice a președintelui Nicolae Ceaușescu, faptul că a reușit să intuieze, cu mult înainte ca fenomenele respective să se impună ca realități obiective ale lumii contemporane, direcții și cîmpuri noi de lucru pentru inteligența și puterea constructivă a minții omenestii. Iată, în acest sens, sint edificatoare remarcile continute în cuvîntul profesorului dr. JOHN ROSE de la Institutul regal de chimie din Marea Britanie, reprezentant al Organizației mondiale pentru Sisteme generale și cibernetică, cu ocazia decernării președintelui României a medaliei de aur NORBERT WIENER, decembrie 1978 :

„TRĂIM timpuri de mari transformări, de dezvoltări rapide în știință și tehnologie. De fapt, avem de-a face cu un ritm exponențial de dezvoltare în diferite sectoare ale cunoștințelor umane. În această privință, cibernetica joacă un rol vital. De aceea, sînt bucuros să remarc faptul că președintele Nicolae Ceaușescu s-a aflat printre pionierii care de la început și-au dat seama de rolul important pe care cibernetica l-ar putea juca în ridicarea bunăstării omenirii. Nu sînt nici surprins că președintele Nicolae Ceaușescu acționează pentru pace, deoarece acest domeniu al ciberneticii reclamează, în ultimă instanță, pacea întregii lumi. Excelența Sa Nicolae Ceaușescu a avut viziunea și imaginația de a vedea și de a concepe acest lucru, ceea ce îi conferă un loc aparte printre sefi de state. [...] Dumneavoastră, domnule președinte, nu sintetizați numai un mare promotor al păcii în întreaga lume și un curajos om de stat, ci, de asemenea, un sef de stat — în fapt unul dintre puținii din lume — care a pătruns semnificația acestei științe noi, cibernetica — care, ca toate științele, conține potențialul unor contribuții esențiale la progresul și propășirea omenirii. Dumneavoastră stăpîniți o concepție cuprinzătoare, sintetizată printre cei care dispun de mare curaj și printre cei care promovează pacea”.

Tot astfel — analizînd într-un studiu de mare amploare intitulat Președintele Ceaușescu și România etapele dezvoltării României în epoca celor mai mărețe înfăptuiri, epocă ce poartă ne drept cuvînt numele președintelui țării — prezintă contribuția excepțională

Conferirea Medaliei de aur a Consiliului Mondial al Păcii

Adusă de activitatea teoretică și practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu pe toate planurile vieții sociale, economice și politice, dr. A.S. KANOWAH din Mauritius :

„ROMÂNIA este țara sa de naștere, însă el a creat o nouă imagine a României — România lui Ceaușescu. Astăzi, numele țării și al președintelui ei sînt simboluri semnificativ rostite împreună în întreaga lume. [...] Întreaga strategie a dezvoltării economice a României, începînd cu dimensiunile și ratele macroeconomice, prioritățile, proporțiile, orientările pe termen lung și terminînd cu economia internă a unităților de bază, din viața din fabrici și cooperativele agricole, este marcată de gîndirea președintelui Nicolae Ceaușescu — o gîndire cutezătoare, cu rădăcini adînci în realitate, cu o largă viziune în ceea ce privește proiectarea viitorului României. Dînd dovada unei cunoașteri și înțelegeri profunde a istoriei, a obiectivelor și tendințelor dezvoltării economice și sociale a României, președintele Nicolae Ceaușescu a adus o mare contribuție la definirea și delimitarea etapelor de dezvoltare economică și socială a acestei țări, îndeosebi în ceea ce privește elaborarea conceptului de societate socialistă multilateral dezvoltată și materializarea acestuia, concept care, în opinia sa, înseamnă dezvoltare pe multiple planuri a societății, înflorirea tuturor domeniilor vieții sociale, inclusiv economia, știința și cultura, perfecționarea conducerii societății, crearea omului nou. [...] Într-o lume de un dinamism fără precedent, în care capacitatea sporită a omului de a prefigura viitorul nu exclude posibilitatea surprizelor și presupune nu numai eforturi materiale perseverente, de muncă și creație, ci și o deschidere largă spre nou, elasticitate în gîndire, în acțiune, realism și cutezanță în luarea deciziilor, președintele Nicolae Ceaușescu se impune prin elaborarea de ample programe de dezvoltare economică și socială a României pînă în 1990, precum și cu o perspectivă și mai îndelungată de dezvoltare a sectoarelor și domeniilor importante pînă în anul 2000. [...] Președintele Nicolae Ceaușescu, caracterizat de un pătrunzător simț al istoriei, de o incomparabilă capacitate de a sintetiza strălucit fenomenele și tendințele majore ale vieții internaționale, oferă un sistem de gîndire și acțiune deschis la nou, definit și analizat atent și multilateral, liberă de orice scheme și dogme, a elementelor și proceselor politice și economice mondiale“.

Este admirată personalitatea unui conducător politic de excepție, afirmat în lume datorită înțelepciunii și perseverenței de a propune, mereu, drumul dialogului și al rațiunii în fața războiului și stărilor conflictuale. O imagine a moderației politice, o imagine a diplomației înțelese ca deschizătoare a drumului spre înțelegere prin porțile prieteniei și respectului reciproc, iată cum se înfățișează prezenta președintelui Nicolae Ceaușescu și în cuvintele publicistului argentinian ENRIQUE RUEDA, cu ocazia lansării, la 25 ianuarie 1983, a volumului Nicolae Ceaușescu — Democratizarea relațiilor internaționale :

„NUMELE președintelui României, Nicolae Ceaușescu, revine des, în aceste zile, în paginile presei internaționale. Este un fapt evident că România, altădată puțin cunoscută în restul lumii, s-a afirmat în perioada postbelică pe arena mondială tocmai datorită lui Ceaușescu. Într-un răstimp scurt, el a dobîndit renumele unei personalități cu vedere cutezătoare, novatoare, al unui om politic care trece cu ușurință peste dogme, peste judecăți prestabilite și care, manifestînd un remarcabil simț politic, dă de o parte, curajos, aspectele minore, neesențiale, ajungînd direct în miezul problemelor. De multe ori, în gîndirea și acțiunea sa politică apar elemente la prima vedere surprinzătoare, dar care se dovedesc după aceea că reflectă întru totul cerințele realității, ale vieții sociale și politice. Impresia pe care și-o face observatorul din afară este aceea a unui om căruia îi repugnă sentințele definitive, concluziile apriorice, rezolvările de tipul „totul sau nimic“, un om care nu o dată răstoarnă radical datele problemelor, prezentînd căi și soluții originale, neabătute, practice de ieșire chiar și din situații care par de

nerezolvate. Aceste trăsături sînt atribuite legice ale unui om politic lucid, clar-văzător, ale unui contemporan conștient de răspunderea ce-i revine ca om de stat, pentru soluționarea problemelor ce frământă lumea, viața politică a zilelor noastre“.

Un loc important în gîndirea filosofică promovată de președintele Nicolae Ceaușescu îl deține problema esențială a tinerei generații, a rolului și locului ei în lumea contemporană, analiză pertinentă a căilor care să-i permită o mai bună integrare în societate, în ideea unei participări mărite la elaborarea și aplicarea deciziilor fundamentale privind dezvoltarea națională, într-o lume de colaborare și pace, lată, analizînd această problemă, un fragment din articolul Nicolae Ceaușescu — promotor al păcii publicat de curînd de revista „MEDIA“ din Pakistan :

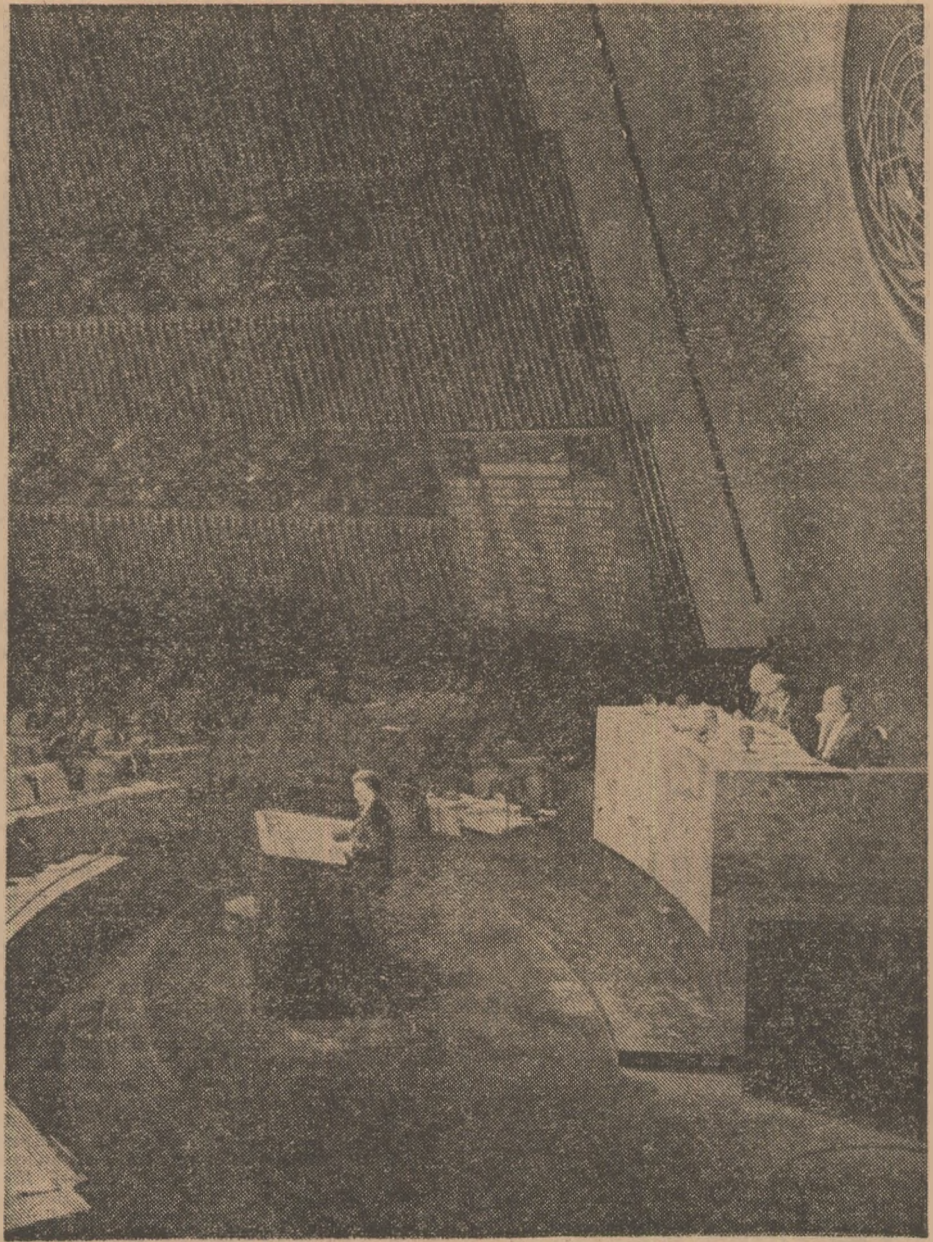
„CONDUCĂTORI care schimbă cursul istoriei în direcțiile cele mai constructive și eficiente sînt puțini la număr, iar președintele Nicolae Ceaușescu este unul dintre aceștia.

Cunoscut ca promotor al păcii și eminent om de stat de talie internațională, acest mare fiu al României se bucură de o înaltă stimă în întreaga lume, fiind respectat în calitate sa de campion al înțelegerii și prieteniei între state. El și-a dedicat viața dezvoltării poporului român. Este un fapt bine cunoscut și apreciat pretutindeni că președintele Nicolae Ceaușescu a reușit să realizeze un imens și general progres în toate domeniile vieții din țara sa. [...]

Dragostea sa imensă pentru pace poate fi remarcată prin numeroase exemple, între care și mesajul adresat Conferinței mondiale a Comitetelor naționale pentru Anul Internațional al Tineretului cu tema „Tineretul anului 2000. Participare. Dezvoltare. Pace“, ce s-a desfășurat la București între 3—5 septembrie 1985. În mesaj se arată că problema fundamentală a timpului nostru este oprirea cursei înarmărilor, realizarea dezarmării, și în primul rînd a dezarmării nucleare, apărarea și consolidarea păcii în lume. Se impune mai mult ca oricînd ca toate forțele, în special tinăra generație, să acționeze pentru bararea căii războiului, apărarea celui mai de pret drept al tuturor popoarelor : dreptul la pace, la viață, la o existență liberă și demnă. Tineretul, care, așa cum este cunoscut, a plătit întotdeauna în confruntările militare cel mai mare tribut în pierderi de vieți omenești, trebuie să spună un nu hotărît războiului și înarmărilor, politicii de forță și dictat. Stringîndu-și rîndurile, tinăra generație trebuie să acționeze cu toată fermitatea pentru încetarea cursei înarmărilor, atît pe Pămînt cît și în Cosmos, pentru eliminarea rachetelor și a oricăror arme nucleare în Europa și din întreaga lume, astfel ca civilizația materială și spirituală creată de omenire de-a lungul mileniilor să se poată dezvolta în continuare și îmbogăți cu noi creații ale geniului uman și să nu fie distrusă de un devastator război termoneuclear“.

Luciditate și capacitate vizionară de analiză a viitorului, în lumina fundamentalelor lecții ale istoriei trecute și contemporane, în spiritul „unui fierbinte patriotism și al iubirii față de umanitate“, caracteristici ale acțiunii președintelui României, puse în evidență și de prof. FRANCIS DES-SART, membru în Comitetul de conducere și în Marele Consiliu al Institutului de Relații Diplomatie din Bruxelles, cu prilejul conferirii tovarășului Nicolae Ceaușescu, la 11 mai 1983, a „Diplomei de onoare“ și „Premiului Internațional al Relațiilor Diplomatie“ pe anul 1982 :

„DOMNULE președinte, politica dumneavoastră consecventă, devotamentul neobosit pentru idealul absolut de pace și fraternitate intrinsec, incontestabil, asentimentul generației mele care, avînd fericirea de a nu fi cunoscut al doilea război mondial, nu dorește ca un nou cataclism distrugător să se abată asupra Europei și lumii întregi. Întîmplarea a făcut ca într-una din numeroasele lecturi consacrate țării și operei dumneavoastră o frază să-mi rețină, în mod deosebit, atenția. Ați scris-o, domnule președinte, din toată inima. O frază plină de spe-

La tribuna Organizației Națiunilor Unite

ranță : «Știm că lumea de mine — pentru care am luptat și luptăm și acum — va fi o lume a egalității între toate națiunile, o lume a prieteniei și colaborării frățesti între popoare. Nimic nu poate împiedica realizarea acestei aspirații a umanității». Cîtă dreptate aveți și cît de frumoasă este această speranță. Încercător în acest idcal, ați promovat o politică națională și internațională pe măsura aspirațiilor dumneavoastră umaniste. Scrierile și declarațiile dumneavoastră sînt străbătute în întregime de această aspirație umanistă, subliniată de dumneavoastră, domnule președinte : «România a acționat și continuă să acționeze cu toată hotărîrea pentru înfăptuirea securității europene». ...Acest umanism care se dezvoltă prin acțiunea, gîndirea și opera președintelui României de azi își are rădăcinile în profunzimile istoriei națiunii române care a dat naștere atîtor artiști, poeți, muzicieni și filosofi aparținînd civilizației europene. Fiu al acestei națiuni, domnule președinte Nicolae Ceaușescu, — dumneavoastră întruchipată aspirațiile ei de viitor“.

O adevărată filosofie a păcii, cu o deschidere spre universalitate ce o face universal accesibilă și înțeleasă, resimțită ca o frească și imediată soluție la cîteva dintre marile probleme ale lumii contemporane. În acest sens, președintele României este numit un om al istoriei, propunînd istoriei contemporane un nou posibil drum ce să canalizeze aspirațiile ei către construcție, iluminată în orizontul păcii. Un om pentru istorie se numește și articolul apărut de curînd în publicația franceză La Revue parlementaire, sub semnătura publicistului RICHARD DE POITERIN :

„ÎN primul rînd, acest om de stat puțin obișnuit, care a atras și va atrage încă multă vreme atenția politologilor, și-a început cariera de lider național spunînd poporului său adevărul : împotriva oricăror dogme, Ceaușescu n-a pregetat să arate, la mijlocul anilor '60, cînd a fost ales în fruntea partidului și apoi a statului, că România este o țară socialistă în curs de dezvoltare, avînd de biruit toate consecințele ce decurg din această situație. Acest realism și curaj nu au întîrziat să-și manifeste consecințele binefăcătoare. România a început să aloce pentru dezvoltare circa o treime din venitul național — poate cea mai înaltă rată de acumulare din lume, pe care o menține pînă astăzi. Nicolae Ceaușescu a știut să obțină adeziunea populară pentru această strategie a efortului național, pe care a sintetizat-o în aserțiunea, devenită adagiu, că o generație și judecată de istorie nu după cît consumă, ci după cît produce. [...] România a cunoscut, sub conducerea președintelui Ceaușescu, o ascensiune economicosocială ce are puțini termeni de comparație și îi oferă toate șansele de a ajunge din urmă, în curînd, țările cele mai prospere. De pe acum numeroase state din lumea a treia studiază cu atenție experiența românească pe planul dezvoltării al cărei arhitect de necontestat este Nicolae Ceaușescu. [...] Dar, alături de

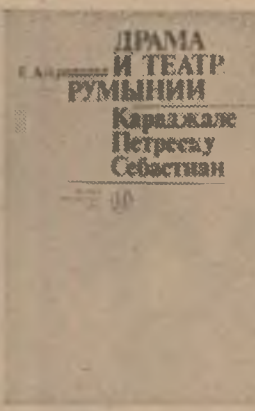
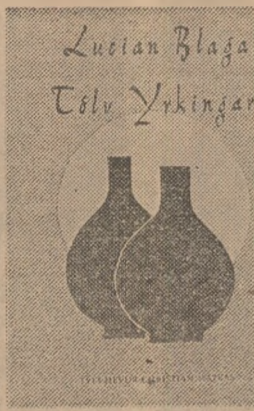
angajarea țării pe orbita civilizației moderne, de devotamentul pentru idealul revoluționar și de prestigiul la scară planetară, mai există încă ceva care îi face pe români să fie profund atașați președintelui lor. Ei vîd în tovarășul Nicolae Ceaușescu pe omul care le-a restituit demnitatea națională, lucru la care românii au fost dintotdeauna extrem de sensibili. Ceaușescu a reușit să facă cunoscut lumii întregi că hotărîrile care privesc România nu se iau decît la București.

Ca ideolog, Nicolae Ceaușescu a aruncat peste bord teza că „muncitorii nu au patrie“. Dimpotrivă, el revendică pentru partidul său statutul de continuator al celor mai sacre idealuri naționale. Conducătorul român este un campion al ideii privind perpetuarea și chiar creșterea rolului națiunii în lumea de azi. De aici, președintele Nicolae Ceaușescu deduce poziția suveranității naționale ca un principiu fundamental al unui nou tip de relații interstatale. În miezul acestei teze stă ideea că un popor care și-a cucerit libertatea socială și națională nu poate înstrăina nimic din drepturile sale suverane — și cu atît mai puțin partidul și statul care îl reprezintă“.

În legătură cu „filosofia păcii“, dintre toate cauzele războiului, cea mai gravă este, în opinia lui Nicolae Ceaușescu, tocmai încălcarea suveranității naționale a popoarelor, a dreptului lor sacru de a-și hotări singure soarta, fără nici un amestec din afară, cu alte cuvinte perpetuarea politicii de dominație. Într-o epocă în care conștiința independenței naționale a devenit mai acută ca oricînd, în care nici o națiune nu mai concepe să fie subjugată. Într-un moment cînd folosirea forței nu poate atrage după sine decît tot forța, deci înfruntare, deci război, cînd orice conflict provocat de ingerințe străine în viața unui stat declanșează protestul general, antrenează și implică întreaga comunitate mondială. [...] Iată o remarcabilă coerență a demersului politic, care, însoțită de o dorință tenace de a sluji țara și, prin ea, omenirea, este semnul distinctiv al aleșilor istoriei“.

O activitate exemplară închinată binelui oamenilor, progresului și prosperității României, păcii și colaborării în întreaga lume, iată caracterizarea pe care — cu o relevantă și semnificativă unanimitate, o dau, pretutindeni în lume, toți cei care se referă la opera teoretică și practică a celui care simbolizează virtuțile cele mai de seamă al neamului românesc : președintele Nicolae Ceaușescu. Proiectînd, astfel, o splendidă imagine a României la scara lumii întregi, acum, cînd țara și poporul sărbătoresc un moment de adînci semnificații, cei 65 de ani de istorie ai partidului comunist, împlinînd chipul de lumină și frumusețe pe care România de astăzi îl înfățișează, cu legitimă mîndrie, în fața tuturor națiunilor lumii.

Documentar de
Andrei Udreanu

Numai la editura Univeps, au apărut, în 25 de ani, peste 3000 de titluri de traduceri.

ORICE popor are pe plan cultural o experiență specifică rezultată din patrimoniul traducerilor. Se știe doar că grecii traduceau sau imitau texte literare din Orient, iar romanii, la rândul lor, procedau la fel cu operele artistice din vechea Eladă. Renasterea s-a configurat la început printr-un vast program de tălmăcire a anticilor (Platon, Aristotel), continuat cu o deschidere tot mai mare în secolele următoare. Filosofii și oamenii de artă au constatat foarte devreme că traducerea reprezintă o necesitate absolută pentru progresul civilizației și al culturii, ele neputând fi considerate un simplu act de ornament cultural. S-a observat, de asemenea, că traducerea scurtează timpul de cunoaștere al fiecărui individ, indiferent de epoca în care trăiește. Nimeni nu este în stare să refacă singur eforturile de cunoaștere și creație ale unor oameni din țări diferite sau epoci diverse de cultură.

S-ar putea spune că în cele mai multe arii ale civilizației se configurează, la un moment dat, o stare de maximă favoare pentru traduceri, urmată apoi de perioade firești de receptare a operelor literare din alte țări.

După o lungă etapă de acumulare tacită, secolul al XVII-lea a căpătat o elocvență deosebită în acest sens. În Franța acestor vremuri traducerile din Homer au stimulat o îndelungată dispută despre capacitatea limbii naționale de-a produce opere literare de o valoare egală cu cele din Antichitate. Tălmăcirile realizate în cea mai curioasă din aceași perioadă făceau cunoscut modelul literar din Italia, Spania și Franța. Ele aveau, în același timp, rostul de-a demonstra virtuțile artistice ale limbii germane în comparație cu alte limbi. Cînd iezuitul Dominique Bouhours releva calitățile excepționale ale limbii franceze, în cultura română s-a cristalizat în secolul al XVII-lea primul mare val de traduceri. Ele au fost stimulate de necesități practice, interesele pentru limba națională rezultînd din faptul că româna era singura limbă vorbită de întregul popor. Tălmăcirile de cărți de cult, studii lingvistice, ca și unele prelucrări literare mai vechi, au favorizat astfel dezvoltarea unui sistem mai complex dar și unitar de comunicare pe plan național.

De fapt, două alternative de cunoaștere a operelor literare concepute de scriitorii din diferite țări au stat în fața oamenilor de cultură din cele mai diverse epoci. Încă din secolul al XVII-lea cunoașterea prin traduceri se înțelegea cu ideea realizării operelor artistice într-o limbă universală. Utopia aceasta va reveni cu motivații asemănătoare și în timpul nostru. Ideea unei gramatici universale străbate astfel mai multe perioade de cultură.

Dar revenind la experiența traducerilor din aria românească de cultură ne va fi dat să observăm că încă din perioada de afirmare a romantismului s-au precizat două tendințe net opuse. Una își propunea să protejeze spiritul național prin respingerea categorică a traducerilor care ar genera imitații străine. Alta era favorabilă unei ample deschideri spre universalitate, mediată de traduceri. Fazele închise, cînd tot interesul era centrat spre interior, acesta fiind motivat de tradiții și specificul național, au alternat de mai

multe ori cu fazele deschise, cînd mediații culturale (teoreticieni, traducători) justificau nevoia de receptare a operelor străine prin dorința de sincronizare cu marile tendințe din țările cu valori artistice de multă vreme afirmate. Experiența a demonstrat că cele două tendințe (interior-exterior) nu sînt neconciliabile; traducerile nu distrug spiritul național, originalitatea; dimpotrivă, le stimulează, sporind spiritul de competiție al scriitorilor, dorința de autenticitate.

Faptul acesta s-a putut verifica chiar și în perioadele de orientare, relativ unilaterală, doar spre anumite centre de cultură. După cum se știe, vreme îndelungată, o mare parte a oamenilor de litere din țara noastră erau preocupati prin însăși educația lor doar de fenomenele de creație din spațiul francez. Tendința de-a alina a durat pînă în timpul celui de-al doilea război mondial. Ea a fost contracarată mai ales de unii intelectuali din Transilvania, la care s-au adăugat și cei din alte provincii, care și făcuseră studiile la Viena sau la Berlin. Nu este doar o întîmplare că unul dintre cei mai străluciți filosofi și poeți din țara noastră (L. Blaga) a dat o remarcabilă traducere din Faust, celebra operă a lui Goethe, apărînd nu de mult într-o nouă versiune românească realizată de St. Augustine Doinaș. De altfel cred că se poate afirma cu certitudine că cel mai de seamă mediator de cultură din perioada interbelică au fost scriitorii de prim rang. În limba noastră nu ar fi existat acele excelente traduceri din poezia lui Villon, Baudelaire, Rilke, Mallarmé, G. Benn, G. Trakl etc. dacă nu s-ar fi angajat în acest dificil travaliu de transpunere, a unor coduri diferite de limbă, foarte mari poezii.

Dar se cuvine să adăugăm că și în vremea noastră, alături de scriitorii care traduc din arabă sau persană, s-a format o nouă categorie de medietori al literaturilor străine: traducătorii profesioniști. Ei reprezintă un fenomen specific de mari proporții al timpurilor actuale. Cunoșcătorii al mai multor limbi prin înșeși studiile pe care le-au făcut, iar uneori și prin mediul în care s-au format, filologi, profesori de literatură, traducătorii profesioniști au în unele cazuri și o îndelungată practică a traducerilor orale. La toate acestea se adaugă, în toate cazurile, fericite, o anumită înzestrare literară. Ea nu ajunge pînă la împlinirea unor opere originale de valoare deosebită. Dar este absolut indispensabilă pentru realizarea unor bune traduceri. Trebuie să precizăm că cele mai bune tălmăciri în limba română din operele lui Tasso, Camões, Milton (Aurel Căpățan), Góngora și Márquez (Danie Novăceanu) au fost concepute de unii traducători care au avut la început o activitate literară cantitativ modestă. Abia după aceea și-au consacrat aproape toate darurile literare traducerilor.

Evident că atunci cînd traducătorul de profesie dispune de resurse literare foarte modeste, rezultatele întreprinderilor sale de medietori culturale nu pot fi decât decepționante. Nu trebuie să uităm că o operă publicată în altă limbă, citită de cineva care nu o poate cunoaște în original, are doar valoarea pe care i-o conferă traducerea. Opera lui Shakespeare se validează pentru a nu știu cîtă oară la noi prin traducerea lui Leon Levitchi, Dan Dătescu etc. O traducere degradată poate compromite o operă literară în fața publicului pentru vreme îndelungată.

Dar dincolo de talentul traducătorului, tălmăcirea unor opere complexe presupune cunoștințe multiple, bazate pe „microlimbaje” variate. Cele mai bune romane ale lui Faulkner au fost mediate în limba română datorită unui excelent poet și erudit învățat (Mircea Ivănescu). Aceleași calități l-au ajutat să transpună în limba română (1984) dificilul roman al lui Joyce, Ulyse.

ISTORIA traducerilor a înregistrat în cultura română o adevărată perioadă de eflorescență abia după cel de-al doilea război mondial. Trezind peste dificultățile din primii ani de după război, sporite și de obsesia unui singur model cultural, țara noastră a dus o politică de continuă deschidere spre toate valorile artistice din lume. Deschiderea aceasta, în mod deosebit după Congresul al IX-lea al P.C.R., s-a grefat pe politica internațională a țării noastre de întîrînire a unor bune relații cu toate popoarele din lume. Relațiile înseamnă și cunoaștere reciprocă, schimb

de valori. Numai Editura Univers a publicat în acest sfert de veac peste 3000 de titluri. În acest răstimp s-a constituit o autentică literatură a traducerilor. În „Biblioteca universală” a țării noastre figurează scriitorii din antichitatea orientală și greco-latină; situați alături de „clasicii secolului XX” sau alături de operele cu caracter experimental. Nimic nu ilustrează mai elocvent fenomenul de postmodernism actual ca istoria traducerilor transpusă într-un plan sincron prin lectură. Muzeul românesc al literelor universale face să coexiste sub privirea noastră Balzac, Zola, Th. Mann, Aldous Huxley, Tolstoi, Dostoievski, Hemingway, Faulkner, Dos Passos, Proust, Gide, Kafka, H. Hesse, V. Woolf etc.

Fără îndoială că și moda literară, întretinută de spiritul novator, influențată de gustul publicului care, în cele din urmă o acreditează, iar mai tirziu o „uită” în favoarea unei alte mode artistice, legitimată de alte valori. Traducerile românești au traversat astfel teatrul absurdului, noul roman francez, pentru a ajunge în etapa actuală la proza latino-americană. Operele lui Márquez, M. Scorza, Carpentier, Roa Bastos, Cortázar, Mario Vargas Llosa etc. beneficiază de un succes constant în fața publicului.

Există de asemenea o profundă experiență existențială reprezentată de scriitorii cei mai semnificativi din țările socialiste. De la Rasputin, Al. Kron, Vorobiov, Okudjava, pînă la Vejinov, Miodrag Bulatović, Christa Wolf, Kadare etc. s-a creat un ecran literar foarte mobil și variat al modului de-a fi din țările socialiste.

Traducerile literare au fost însoțite în mod firesc de tălmăcirii din critica actuală din diferite țări. De la R. Barthes, T. Todorov, S. Dubrovski, G. Genette, P. Ricoeur pînă la U. Eco, Maria Corti, C. Segre sau Bahtin și Lotman, la care se poate adăuga un strălucit specialist în hermeneutică ca H.R. Jauss, spațiul gândirii critice, mediat de traducătorii români, cu precădere universitari, a cunoscut modulații variate și fertile pentru viața noastră intelectuală.

Dar după cum am mai afirmat de atîtea ori, harta culturală a lumii este imensă iar în epoca noastră, caracterizată printr-o adevărată explozie de informații, se publică foarte multe cărți. În cartea sa *După Babel*, George Steiner atrage atenția asupra faptului că în lume s-ar vorbi între 4000—5000 de limbi. Unele dintre acestea sînt folosite de comunități sociale foarte mari, altele de grupuri umane extrem de mici. Babelul creat de mulțimea limbilor este de domeniul evidentei. De altfel, în nici o țară nu pot fi atîția traducători de literatură în raport cu numărul de limbi în care sînt scrise opere literare. În țările mici, medietorii de cultură sînt și mai puțini. Cînd limbile tribale nu au dus încă la opțiunea pentru o limbă națională unitară, așa cum se întîmplă în multe țări de pe continentul african, oamenii de litere își conving căritile în limbi de mare circulație (engleză, franceză, spaniolă, por-

tugheză) pentru a le înlesni comunicarea cu cititorii. Opțiunea pentru aceste limbi nu diminuează specificul local, național al operelor respective.

Faptul că nu există întotdeauna traducători talentați din anumite limbi, impune apelul la o altă limbă intermediară. În toate aceste situații deviațiile de la textul prim sînt mai mari iar „frumosa se infidele” capătă un aspect și mai pronunțat.

ORICUM, existența unui foarte mare număr de limbi pe glob reprezintă un urias obstacol în procesul de cunoaștere reciprocă. În acest context a revenit iarăși pe plan plan ideea unei noi limbi universale. Aceasta ar urma să fie concepută ca o viitorul și tălmăcite toate scrierile existente pînă în momentul de față. Acest nou tip de bibliotecă universală antibabel reprezintă o nouă utopie. Nu credem însă că climatul contemporan este favorabil unui astfel de proiect. Unele națiuni mari au sporit prin politica lor expansionistă spiritul de dominație și independență națională. Chiar etniile mai mici doresc să aibă o literatură scrisă în limba lor. De aceea, considerăm că un consens, fie el chiar parțial, asupra unei limbi universale ca modalitate de cunoaștere a literaturii de pe diferite meridiane, nu depășește stadiul unui proiect utopic.

Poate ar fi mai util să reflectăm asupra unor ierarhii și bariere artificiale înținute în cultură de unele dintre marile puteri. Acestea li se par suficient literaturile lor. Imprumuturile prin traduceri sînt extrem de selective și limitate adeseori la sferele informaționale oficiale de cultura altor mari puteri. De aceea, țările mici și mijlocii rămîn în raport cu celelalte în ipostaza permanent de receptoare și, extrem de rar, în aceea de emițătoare.

Dacă operele scriitorilor de primă importanță (antici și moderni) reprezintă pentru culturile din țările mici o necesitate, spiritul hegemonic și imperialismul cultural orgolios fac ca literaturile din țările mici și mijlocii să fie adeseori ignorate. Or, talentul nu depinde de dimensiunile geografice ale unei țări, nici de potențialul său economic.

Intelectuali din țările mici și mijlocii știu foarte mult despre marile literaturi în schimb, confrății noștri din astfel de țări dețin foarte puține informații despre noi. De aceea, considerăm că trebuie modificate raporturile intelectuale umane dintre scriitorii, criticii și editori. Este de dori ca modul de comunicare culturală dintre state și persoane să se înscrie în planul unui comportament de egalitate, indiferent de dimensiunile țării.

Conceptul de *Weltliteratur*, așa cum l-a înțeles Goethe, nu se va putea realiza în mod plenar decît atunci cînd relațiile culturale dintre țări vor fi curățate de orice prejudecăți, iar cărțile literare vor fi supuse unui mod de înțelegere corect și punzător cu valoarea lor reală.

Romul Munteanu

Prezențe românești

U.R.S.S.

● Revista sovietică de literatură universală „Inostrannaja literatura” (nr. 4/1986), publică — la rubrica „Din lună în lună”, ce semnalează evenimentele culturale de pe toate meridianele lumii — o recenzie, intitulată *Interes pentru destinele romanului românesc*, în care sînt prezentate succint lucrările lui Nicolae Manolescu (Arca lui Noe), Anton Cosma (Geneza romanului românesc) și Teodor Vărgolici (Aspecte ale romanului românesc din secolul al XIX-lea).

R.P. POLONĂ

● La editura „Nasza Księgarnia” din Varșovia a apărut, sub titlul *Gorkie* Iosif, volumul Cu-

minenia pămîntului de Rodica Tott. Traducerea poloneză este semnată de Ilona Kopytowska.

FINLANDA

● În cadrul manifestărilor pentru marcarea a 35 de ani de la înființarea Asociației de prietenie Finlanda-România, în orașul Valkeakoski a fost deschisă o expoziție cu sculpturi de Maria Tomozel.

R. S. F. IUGOSLAVIA

● În nr. 2/1986 al revistei literare *Nový život*, care apare la Novi Sad, sînt publicate un fragment din romanul *Agăta* de Pavel Bujtăr, un masiv grupaj din poezia lui Ondrej Štefanko și arti-

colul semnat de Ondrej Zetocha *Fenomenul nădălcăan*.

● În numărul următor al revistei este publicată proza *Ismail și Turnavito de Urmuz*, tradusă și prezentată de Ondrej Štefanko.

R.D. GERMANĂ

● Editura Henschel din Berlin a tipărit o istorie a reputatei instituții de artă scenică „Deutsches Theater”, cu prilejul centenarului acesteia (544 pagini, 940 de fotografii, dintre care 58 în culori). În capitolele consacrate prezentelor peste hotare ale trupei sînt comentate pe larg turneele în România publicîndu-se și aprecierile criticii românești asupra spectacolelor.

Literatura română peste hotare

S-A vorbit și se va mai vorbi încă multă vreme despre un adevăr — poate cel mai cunoscut pentru străini —, și, anume, adevărul că poporul român a avut parte în momentele esențiale din lunga și atât de incercată sa istorie, de contribuția decisivă a unor spirite elevate, care au intrupat în mod exemplar aspirațiile și tăria întregului nostru popor, găsind întotdeauna drumul cel mai drept, — chiar și atunci cînd acesta nu a fost și cel mai ușor — către afirmarea ființei noastre naționale în lume.

Acest adevăr și-a pus pecetea privilegiată și pe pagina de istorie pe care o scrie astăzi poporul român.

Printre numele cele mai reprezentative ale scrisului românesc acelea ale lui Eminescu, Arghezi, Caragiale, Blaga, Panait Istrati, Sadoveanu, Rebreanu, Ion Barbu, Tristan Tzara, Elena Văcărescu, Zaharia Stancu sînt cunoscute de multă vreme și cititorilor din alte țări.

Difuzarea literaturii române prin intermediul traducerilor a fost inițiată cu peste un secol în urmă, cînd au apărut în Franța, Marea Britanie și Italia primele antologii de poezie română.

Ritmul acestei difuzări a fost însă relativ lent, accelerîndu-se în mod evident mai ales în ultimele decenii. Oricum, confruntarea inventarului traducerilor existente în lume cu lista celor mai reprezentative opere ale literaturii române permite constatarea că principalele nume ale prozei și dramaturgiei noastre clasice au putut fi cunoscute peste hotare în traduceri bune. Cu toate dificultățile de transpunere în alte limbi a lui Caragiale, de exemplu, piesele sale au fost traduse pe toate meridianele, de la Vladivostok la Lima și de la Tampere la Sydney. Sadoveanu și contemporanul său Liviu Rebreanu, de asemenea, au fost traduși în numeroase țări. Pînă și opera inegalabilului povestitor — atât de profund uman — care este Ion Creangă s-a bucurat nu numai de atenția traducătorilor, dar și de aceea a unor importanți cercetători, cum este cazul francezului Jean Boutière, care i-a consacrat o monografie. Este însă evident că ar mai fi mult de făcut pentru prezentarea, în atenția cititorilor străini, a imaginii reale a creației marelui nostru poet Mihai Eminescu, de pildă. Importanța națională și mondială a acestui ultim mare romantic al poeziei tuturor timpurilor impune în continuare necesitatea unor traduceri cît mai complete, alături de cele existente.

În ceea ce privește cunoașterea peste hotare a literaturii române contemporane, situația nu este mult diferită față de aceea a literaturii clasice.

Piese de Camil Petrescu, Mihail Sebastian, Horia Lovinescu, Aurel Baranga, Teodor Mazilu, Marin Sorescu au fost jucate pe scenele europene și de pe alte continente, iar traduceri din proza lui Zaharia Stancu, G. Călinescu, Marin Preda, Titus Popovici, Eugen Barbu, Dumitru Radu Popescu, Alexandru Ivasiuc, Constantin Toiu, Sorin Titel, au apărut în mai multe limbi.

În ceea ce privește poezia, alături de Mihai Beniuc, Maria Banuș, Eugen Jebeleanu, numele lui Nichita Stănescu, Petre Stoica, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Marin Sorescu sau Mircea Dinescu au apărut nu numai în importante antologii dar și pe copertile mai multor volume de autor.

Fără îndoială, însă, că traducerile din poezia lui Tudor Arghezi, de pildă, existente în momentul de față în librăriile sau bibliotecile străine sînt departe de a exprima diversitatea și originalitatea unei opere care domină poezia română din ultima jumătate de secol și pe care

lerarhia europeană ar fi datorate s-o situeze la adevărata ei valoare. Adică mult mai avantajos.

Importantele premii internaționale acordate scriitorilor români (Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Eugen Barbu, Nichita Stănescu, Franyó Zoltán, Ana Blandiana și numeroși alții) dovedesc în mod convingător prețuirea de care se bucură literatura română în lume.

Explicația acestei prețuiri este cît se poate de simplă: literatura română a fost și rămîne deschisă spre tot ce se întîmplă în lume, întreținînd un dialog permanent cu marile curente ale gândirii artistice universale.

Ea nu a preluat niciodată în mod epigonic ideile noi, ci a știut să le asimileze și să le adapteze condițiilor specifice ale gândirii și sensibilității românești. Atunci cînd nu a inițiat ea însăși adevărate modele ale acestui specific.

Din această experiență cu vechi tradiții provine și în momentul de față originalitatea atât de marcată a literaturii române contemporane, cu care ea își conturează o prezență distinctă în substanța generală a literaturii universale.

Fie că este vorba de umanism sau de patriotism, trăsături care derivă atât de firesc din structura intimă a însăși filosofiei de viață a poporului român, acestea s-au concretizat și se concretizează în mod pilduitor și în egală măsură în interesul cu care scriitorii români s-au apropiat de problematica persoanei umane, sondînd destinul, condiția socială și psihologia acesteia, ca și de marile probleme ale colectivităților umane, exprimînd o opțiune fără echivoc pentru cauza libertății, echității și păcii, în numele cărora au simțit și au scris de-a lungul întregii noastre istorii.

Creația literară românească contemporană, continuînd o tradiție bogată și responsabilă în fața propriei conștiințe a scriitorilor din această țară și în fața istoriei, răspunde, tocmai de aceea, mereu mai mult cerințelor celorlalte categorii de creatori — creatorilor de bunuri materiale, fiind angajată cu întregul său potențial uman și moral în opera de scriere a noului destin, de progres și civilizație, al României moderne.

Teofil Bălaj

DIN POEZIA CEHOSLOVACĂ

Jaroslav SEIFERT

(Premiul Nobel pentru literatură 1984)

Cerceii de mărgele

Toate pleacă acum de lingă noi
și-n trecut se rostogolesc,
și multe din însușirile lor
acum pe drum se risipesc.
Răul păleşte, păcatul e uitat,
vinul se acreşte,
iar sărutările,
întipărite pe cer,
în cîntec se prefac.

Cînd tinjeam după îmbrățișările tale,
născoceam versuri.
Umblam de colo-colo prin odaie
și le rosteam ferestrei pustii.
Ah, versurile acelea!
N-au fost prea înțelepte,
dar pline de dorinți obsedante
și de slove pătimașe.

Îmi astupai cu palma gura
să tac,
și-ți apărai cu îndirjire
urechile luate prin surprindere,
în timp ce rătăceam cu virtul limbii
prin taldurile lor trandafirii
ca într-un labirint.

Dormeam la pieptul tău
și cu nesaț aduîmecam parfumul
pielii tale-nfierbîntate
Visele ce-n taină se strecoară
și-apoi în beznă te cuprind,
aveau culoarea ochilor tăi.
Albastre erau.
Și pe fruntea mea picau, încet,
mărgele aburite din cerceii tăi,
ca picăturile de ceară pe pecete.

Kamil MARIK

Binecuvîntare

Binecuvîntată fie dimineața
în care stăruie ecoul curajului
ce pielea-ți frige
pînă nu faci primul pas.

Binecuvîntată fie dimineața
ce-ți întinde cazămaua

pămîntul să-l întorci.

Binecuvîntat fie visul
din care-ți rămîne
curajul și fapta.

Binecuvîntată fie munca
al omului fierbinte cămin.

Rodiei

Măiastră artistă
ce-mpodobești un pom fălos!

tocmită de înșelăciunea dulcea
speranțe!

Pe dinăuntru, mai tainică
decît privirile
încă nevăzute
ale viitoarelor femei;
pe dinafară însă,
provocatoare ca o gheretă de tir
cu ținta mișcătoare, despre care știi,
și, totuși, în palmă,
frămîntî bănuțul
pentru altă ochire.
Vrăjitoare măiastră,

Putere nucleară,
plină de culori fără nume,
de gusturi fără memorie,
și de arome demult uitate!

Ajută-ne ca printre plozii tăi
să deslușim
ceea ce putem numi
un prieten.
Unul dintr-o mie,
dar pe cel adevărat.

Ivan SKALA

Cu pană înstrăinată

Nu, ăstora nu le mai pasă de viață
înrouată de picurii fericiți ai

strădaniei,
ăstora nu le mai pasă de sămînța
scîlbitoare a viitorului,
nici de-a omului demnitate
ce crește, de cînd lumea, cu sfială,
pentru că-n tăcere...

E vorba doar de cuvinte, de ciolțare de
cuvinte

(și colul lui Alexandru
și-a-ntrecut în fast stăpinul).
E vorba acum doar de cuvinte
pirlite de lumina rampelor,
de cuvinte ce sapă cu dirzenia clîrței
lutul pe care-i clădită speranța ta,
pe care-ți încropești sălașul.

E vorba doar de cuvinte
în preajma cărora se usucă rădăcinile
tăiate,

cuvinte ce dau și visului chip —
umbre ale populației peșteri platonice.

E vorba acum doar de cuvinte, de scări
de cuvinte,
pe care urcă pretendenți cu gură
de aur,
în timp ce filosoful, luminîndu-le
fuscelul

cu artificii sfîrșitoare,
semnează pentru a suta oară
cu mineca suflecătoare și zimbetu-i pieziș
polița lor fără acoperire,
și asta, cu pana înstrăinată
din cutare sau cutare
arheopatryx.

În românește de
Jean Grosu

ATLAS

ȚARĂ CU MARE

■ E UȘOR să scrii „Era o dimineață rece și strălucitoare de aprilie și eu stăteam pe țărmul înalt al mării privind”, dar mult mai greu să exprimi ceea ce palpitase cu adevărat între pereții de carton ai frazei, senzația aceea de plenitudine, atât de violentă încît amenința să înăbușe, așa cum aerul ascuțit de limpede se opunea respirației, înțepînd cu muchiile cristalelor lui. Tot ce-mi mai putusem dori în acele exultante zile conștăntene fusese să rămîn cîteva clipe singură cu marea, și dormisem cu grijă, și mă trezisem în zori, ca să o întîlnesc înainte de a întîlni pe altcineva, pe inima goală, ca la împărțisanie. Mă așteptasem însă la altceva: mă așteptasem la lichidele lave inmulțitoare ale luminii știute din august, sau la aripile zbătute romantice și palmuind dușmănos din februarie, sau la oglinzile împăcate și meditative ale lui septembrie. O știusem în nenumărate feluri și mi-ar fi plăcut s-o revăd oricum, dar nu mă așteptasem la țipătul acela de alarmă, de o stridentă aproape insuportabilă acolo unde, la capătul bulevardului, începea universul.

Cred că intensitatea primăverii era cea care, adăugată mării, crea acea impresie de neliniște supranaturală, de încordare dusă la paroxism, de forță depășind cu mult puterile îngrădirii, dar mai îngăduind totuși, încă o secundă, să fie ținută în friu. Suprafața apei părea compusă din lucii miliardelor de lănci ridicare, care așteptau zăgăzînd ordinul existențial al pornirii; un electric destin, amenințător și incitant, vibra în aerul prea întins pentru a putea cînta, scoțînd la atingere sunete scurte,

răgușite, mai tulburătoare decît melodiile. Vîntul, care nu încerca să incurce generațiile elastice ale valurilor, nici crengile lemnoase ale arborilor îndepărtați, apleca înversunat și cu ură iarba aspră a promontoriului și trăgea brazde senzuale, cu zîmți, pe suprafața înfirată a pielii. Din cînd în cînd trebuia să închid ochii, pentru că scutul de sticlă al lacrimii nu mai reușea să mă apere de soarele ofensiv, și atunci, pe durata secundelor roșii ale întinericului, lumea în care paralela de apă și cea de cer se întîlneau la infinit devenea o cutie de rezonanță în care putea fi ascultat, cu mindrie, cosmosul însuși.

Acesta este adevăratul conținut al frazei pe care o pot relua și continua acum fără remuscări: Era, deci, o dimineață rece și strălucitoare de aprilie și eu stăteam pe țărmul înalt al mării privind, cînd, deodată, m-am întrebant cum ar fi dacă marea n-ar fi, la picioarele mele, acolo, dacă acea triumfătoare, puternică frontieră de valuri n-ar exista, ci totul s-ar termina pur și simplu, pămînt continuat de pămînt, ca un somn fără vise, opac. Ipoteză nu numai absurdă, ci și de nesușinut, pentru că, dincolo de orice descurajare, nu sînt în stare să imaginez un țărm fără mare, cum nu sînt în stare să imaginez un timp fără viitor. Căci, suferînd pentru toate semînițele terestre ale planetei, stăteam pe malul imprezvizibilei mări așteptînd, ca pe țărmul unei

Ana Blandiana

La tribuna Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa — Helsinki

Pentru o lume a păcii și cooperării

NICIODATĂ mai mult decât azi activitatea internațională a partidului și statului nostru nu s-a afirmat cu atita clarviziune și atit dinamism, nu s-a impus mai puternic pe toate meridianele globului prin consecvență principială, fermitate și realism. Creșterea prestigiului și a rolului pe care țara noastră nu a încetat să le aibă pe plan mondial de mulți bine de două decenii se datorește nemijlocit contribuției determinante a conducătorului partidului și statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la elaborarea și promovarea politicii externe a României socialiste.

Originalitatea și deschiderea unei astfel de politici s-au întemeiat, în relațiile internaționale, pe respectarea neabătută a unor principii fundamentale ale dreptului internațional contemporan: deplina egalitate în drepturi, independență și suveranitate națională, neamestecul în treburile interne, nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forța, reglementarea pașnică a diferendelor dintre state, avantajul reciproc, dreptul inalienabil al fiecărui popor de a-și hotărî singur destinele fără nici o ingerință externă. Aplicarea strictă a acestor principii i-a permis României să dezvolte și să diversifice relațiile de conlucrări cu toate țările lumii și să se bucure astfel de o largă audiență internațională.

România nu a încetat să acorde o atenție deosebită dezvoltării relațiilor sale de prietenie, colaborare și solidaritate cu toate țările socialiste, și în special cu țările socialiste vecine, creșterii substanțiale a schimburilor comerciale, intensificării colaborării și cooperării economice și tehnico-stiințifice, ca și în alte domenii de interes comun. Totodată, România a acționat, în continuare, pentru dezvoltarea raporturilor ei, pe multiple planuri, cu țările în curs de dezvoltare și nealiniate, ca și pentru extinderea legăturilor sale de cooperare cu țările capitaliste dezvoltate.

Demersul de politică externă al României nu s-a limitat însă la dezvoltarea și consolidarea relațiilor ei bilaterale, pe multiple planuri, cu celelalte țări ale lumii. Proceind la analiza profundă a situației internaționale actuale, a factorilor și tendințelor care o caracterizează, tovarășul Nicolae Ceaușescu a înțeles să promoveze o conduită activă a țării noastre în problemele majore cu care comunitatea mondială este confruntată. Astfel, de-a lungul anilor, România și-a prezentat cu perseverență opțiunile, a venit cu propuneri și inițiative, a acționat pentru găsirea de soluții care să răspundă intereselor de pace, securitate și bunăstare ale popoarelor.

În condițiile situației internaționale actuale, care se menține deosebit de gravă și de încordată, a crescut simțitor primejdia unui nou război mondial. Prin glasul președintelui ei, România nu a încetat să atragă atenția că un conflict nuclear, care nu ar cunoaște nici învingători nici învinși, ar însemna pur și simplu o catastrofă în care ar pieri civilizația și viața pe Pământ. În aceste condiții, este evident că înfăptuirea dezarmării și salvarea păcii constituie problema cardinală a epocii noastre.

Ani de-a rândul, la O.N.U., la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa, la Conferința de la Stockholm, ca și cu alte prilejuri, România a prezentat un amplu program menit să ducă la adoptarea de măsuri în domeniul creșterii încrederii și securității internaționale, al dezangajării militare și al dezarmării nucleare și convenționale. Guvernul și poporul nostru au militat și militază pentru înfăptuirea dezarmării nucleare, pentru eliminarea rachetelor nucleare cu rază medie de acțiune din Europa și de pe alte continente, încetarea experiențelor nucleare, reducerea și lichidarea tuturor armelor nucleare, pentru oprirea acțiunilor de militarizare a spațiului cosmic. România a sprijinit, ca atare, inițiativele și propunerile U.R.S.S. referitoare la dezarmarea nucleară, la lichidarea deplină, până la sfârșitul secolului, a armelor nucleare.

Totodată, este evident că edificarea unei lumi a păcii, fără arme și fără războaie, impune elaborarea unui program complex de dezarmare generală, care, având în centru său dezarmarea nucleară, ar trebui să vizeze reducerea substanțială a tuturor armamentelor clasice, a efectivelor și bugetelor militare, în primul rând ale țărilor puternic înarmate.

Pe de altă parte, este meritul conducerii noastre de partid și de stat de a fi arătat cu consecvență că dezarmarea — ca dealtfel toate negocierile internaționale — nu

trebuie lăsată pe seama citorva țări, oricât de important ar fi rolul lor în această privință. Înlăturarea pericolului de război și asigurarea păcii privesc toate popoarele; este deci firesc și necesar ca ele să-și aducă, într-o formă sau alta, contribuția la înfăptuirea dezarmării.

ESTE cunoscută strălucita contribuție pe care partidul și statul nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu personal, au avut-o la pregătirea, desfășurarea și încheierea cu succes a Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, care a deschis un proces innoitor, de semnificație istorică, în viața continentului. Acordind conlucrării europene importanța ce i se cuvine, țara noastră va continua să acționeze pentru dezvoltarea amplă a relațiilor sale cu toate țările participante la Conferința de la Helsinki, pentru adâncirea procesului multilateral de securitate și cooperare inițiat de aceasta, pentru impulsivarea politicii de deslindere și făurirea unei Europe unite, bazată pe respectul orinduirii sociale și al independenței fiecărei națiuni. Totodată, România nu-și va precupești eforturile pentru crearea în Balcani a unei zone a păcii și bunei vecinătăți, fără arme nucleare și fără arme chimice, fără baze militare străine. Înăptuirea unui asemenea obiectiv ar constitui o contribuție de seamă la consolidarea procesului de edificare a securității și dezvoltare a cooperării în Europa și în lume. În același timp, astfel de măsuri întreprinse în Balcani — ca și crearea de zone denuclearizate în nordul și centrul Europei, în alte regiuni ale lumii — s-ar insera ca un aport semnificativ la consolidarea păcii, creșterea încrederii și slăbirea încordării internaționale. Dar un sistem de securitate, regională sau mondială, nu poate fi conceput și construit pe „echilibrul terorii”, nici pe politica de bloc, fenomen anacronic al epocii noastre. Se impune astfel să se acționeze în continuare pentru desființarea concomitentă a N.A.T.O. și a Tratatului de la Varșovia și, în acest scop, să se întreprindă măsuri care să ducă la diminuarea laturii militare a celor două blocuri, lichidarea bazelor militare de pe teritoriul altor state și retragerea trupelor străine în limitele teritoriului național, precum și alte măsuri de înțelare a încrederii și securității popoarelor. Este de asemenea necesar să se convină măsuri de creștere a încrederii și de extindere a colaborării politice, economice și în alte domenii între statele participante la cele două alianțe militare, inclusiv prin organizarea de întâlniri la care să fie abordate probleme de interes comun și, în primul rând, cele ale înlăturării pericolului de război și înfăptuirii dezarmării, ale dezvoltării de relații pașnice și de colaborare.

CONSIDERIND că repudiarea politicii de forță și de amenințare cu forța trebuie să devină o normă efectivă a vieții internaționale, partidul și statul nostru au făcut din reglementarea pașnică a diferendelor dintre state o opțiune prioritară. După cum este cunoscut, România, președintele Nicolae Ceaușescu au desfășurat o vastă activitate politico-diplomatică pentru lichidarea focarelor de război și încordare din Orientul Mijlociu, America centrală, Africa și din alte zone ale globului, militând pentru soluționarea oricărui diferend numai prin mijloace pașnice, politice, la masa tratativelor. Declarația cu privire la reglementarea diferendelor internaționale și Apelul solemn adoptate — la inițiativa României — de Adunarea Generală a O.N.U. în 1982 și, respectiv, în 1983, sint o dovadă elocventă în această privință. De asemenea, de un larg răspuns internațional s-a bucurat recenta luare de poziție, fermă și principială, a președintelui Nicolae Ceaușescu cu privire la agresiunea militară săvârșită de Statele Unite ale Americii împotriva Libiei. Apelul la rațiune lansat de România, pentru repudiarea forței din relațiile dintre state și soluționarea diferendelor numai pe cale pașnică, a căpătat în aceste împrejurări o semnificație de o strîngentă actualitate.

Cu nimic mai prejos s-a situat și lupta partidului și statului nostru privind abolirea colonialismului și neocolonialismului, a tuturor formelor de discriminare rasială, care reprezintă o gravă încălcare a drepturilor fundamentale ale oamenilor și popoarelor. Țara noastră nu a încetat astfel să acționeze pentru abolirea politicii inumane de apartheid din Africa de Sud, ca și pentru

înăptuirea dreptului inalienabil al poporului namibian la dezvoltare liberă și independentă.

Membră a „grupului 77” și invitată permanentă la Mișcarea de nealinie, România și-a adus, pe plan teoretic și practic, o contribuție de seamă la impulsivarea acțiunii internaționale în favoarea lichidării subdezvoltărilor și instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale. În repetate rânduri, conducătorul partidului și statului nostru, subliniind relația dintre dezarmare și dezvoltare, a arătat că uriașele resurse materiale și umane pe care le absoarbe în prezent cursa înarmărilor trebuie să fie puse, prin înăptuirea dezarmării, în slujba progresului social-economic al tuturor țărilor și în primul rând al țărilor în curs de dezvoltare. Pacea nu poate fi clădită fără rezolvarea grabnică, în spiritul echității și justiției, a situației economice a țărilor rămase în urmă, fără abolirea decalajelor economice care împiedică dezvoltarea armonioasă și stabilă a tuturor statelor. Țara noastră s-a pronunțat în consecință pentru angajarea unor negocieri reale în cadrul O.N.U. între țările în curs de dezvoltare și țările dezvoltate cu privire la ansamblul problemelor dezvoltării și ale instaurării noii ordini economice internaționale.

Conștientă de necesitatea promovării unor raporturi bazate pe egalitatea în drepturi a statelor, România nu a încetat, de asemenea, să militeze pentru democratizarea relațiilor internaționale, pentru participarea activă a țărilor mici și mijlocii la soluționarea problemelor majore ale contemporaneității. Acțiunea și inițiativele țării noastre pe plan regional sau mondial o dovedesc din plin. În acest context, partidul și statul nostru au acordat un interes deosebit creșterii rolului și eficienței Organizației Națiunilor Unite în viața internațională, pentru dezbateră și soluționarea democratică a problemelor care privesc pacea, securitatea și colaborarea internațională. Participarea susținută a țării noastre la activitățile O.N.U. a demonstrat atașamentul poporului român față de idealurile de pace și progres promovate de Națiunile Unite.

REI AȚILE Partidului Comunist Român cu celelalte partide comuniste și muncitorești s-au bazat pe egalitate, pe respectul independenței și dreptul fiecărui partid de a-și elabora linia proprie, corespunzător condițiilor în care-și desfășoară activitatea. Credincios-acestei abordări principale, partidul nostru va acționa și de-acum încolo pentru întărirea solidarității și colaborării cu partidele comuniste și muncitorești pe baza principiilor egalității și neamestecului în treburile interne, pentru o unitate nouă menită să asigure o strînsă conlucrăre a comunistilor în lupta pentru pace, pentru progres economic și social. Totodată, vor continua să fie dezvoltate relațiile cu partidele socialiste și social-democrate, cu toate forțele progresiste, cu mișcările de eliberare națională, cu toți cei care acționează pentru propășirea liberă, independentă, a popoarelor, pentru consolidarea păcii, înțelgerii și colaborării internaționale.

În soluționarea problemelor vitale ale epocii noastre, rolul maselor populare, al opiniei publice a crescut considerabil. Vastele manifestații pentru pace și dezarmare nucleară, care au brăzdat globul terestru în ultimii ani, au demonstrat creșterea conștiinței maselor față de problemele păcii și războiului și, totodată, hotărârea lor de a acționa cu putere pentru a bara calea unei catastrofe nucleare. Este convingerea partidului și statului nostru că, acționând unite, forțele realiste, masele populare, națiunile lumii pot să schimbe cursul pericolos al vieții internaționale, pot să asigure triumful rațiunii, triumful păcii, al colaborării egale între toate popoarele. O asemenea opțiune fundamentală va defini și în viitor politica internațională a partidului și statului nostru. Nici un efort nu trebuie ca atare preocupat pentru ca 1986 să devină în mod efectiv un an al păcii, al dezarmării și al securității internaționale. În acest spirit — așa cum declara recent tovarășul Nicolae Ceaușescu — „toate popoarele, toate forțele progresiste de pretutindeni, toți oamenii care se pronunță pentru pace vor avea întotdeauna în poporul român un participant activ la lupta pentru o lume mai bună și mai dreaptă, o lume a națiunilor libere, independente, o lume fără arme, o lume a păcii.”

Valentin Lipatti

„România literară”

Săptămânal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Director GEORGE IVAȘCU

5 lei

REDACȚIA : București, Piața Științei nr. 1, poarta B2—B3, telefon 17 60 10. ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei 115. Telefon : 50 74 96. ABONAMENTE : 3 luni — 65 lei ; 6 luni — 130 lei ; 1 an — 260 lei. Tiparul : Combinatul Poligrafic „CASA ȘTIINȚII”